

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Historia Missionis Anglicanæ Societatis Iesv

More, Henry

Avdomari, 1660

Liber Decimvs.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38320

HISTORIÆ
 PROVINCIÆ ANGLICANÆ.
 SOCIETATIS
 IESV.
 LIBER DECIMVS

Blondus
 Missionē
 ad normā
 Collegio
 rū reducit.

obiles Angli, vt in regione à bellis hostilique incurfione ab
 immemorabili tempore libera, ruri plerumque habitant, quò
 & agrorum fructu gaudeant vberiori, & aucupij venationil-
 que exercitationibus fruuntur liberius, & inter fuos feu muni-
 cipes feu agricultores fidentius dominantur. Noſtri igitur in
 horum ædibus à fe inuicem neceſſario diſiuncti commorantur, vel ſoli, vel
 vt multum bini in vna domo: Etenim cinctis vndequaque eorum grege ho-
 minum qui & inclinatione ſua, & legum præcepto in Catholicorum ruinam
 incitantur, perdifficile eſt eum vnà viuendi modum tenere qui inter Catho-
 licos, vel etiam ſæpe numero inter Ethnicos vſurpatur, vt domus & forma Col-
 legij habeantur; neque enim cætuſ agere vel ad horam datur ſine ingenti peri-
 culo; multo minus ad longinquum tempus cohabitare Religioſos homines
 quantumuis veſtem diſſimulent, & intentionem. Itaque nè ij qui domorum
 Collegiorumque diſciplinam ad nauere horum omnibus commodis priua-
 rentur, aut habitatione diſiuncti mutuo inter ſe commercio carerent, aut à Su-
 periorum oculis & inſpectione abſent longius, prima cura Vice Prouincia-
 lis fuit, Inſulam totam in certas regiones diſtribuere, noſtroſque eas incolentes
 assigna-

assignatis moderatoribus tradere gubernandos, vt si quod nasceretur dubium, si quid se offerret difficile, sciret vnusquisque confestim ad quem è propinquo referenda res esset; quæ si tantiforet vt grauiori egeret consilio eam ipse ad Vice-Prouincialem deferret. Eoque præterea hæc regionum Superiorumq; distinctio spectabat vt certius accuratiusque Exercitia annua, Renouationeque votorum, & cetera quæ ad Disciplinam pertinent peragerentur, dum non vni vt olim longe posito ista exigendi cura committeretur, sed vicinum haberet vnusquisque Superiorem cui rationem reddere teneretur, & apud quem, vt plurimum, (consuetâ habitatione ad tempus, solitisque negotijs intermissis) diuertebat. Et erant Anno vigesimo in tractu Londinensi nouendecim; in Suffolciensi octo; Octo etiam in Hantonensi; In Staffordienſi decem; in Lancastrenſi duodecim; totidem in Leicestrenſi; in Lincolnienſi sex; septem in Eboracensi; in Northantonienſi vndecim; in Vigornienſi quinque; in Wallia vndecim; In vniuersum per Angliam (parſi Socij centum & nouem; quem numerum æquabant ij qui per Belgium diuerſas incolebant vrbes, vt Leodium, vt Louanium, Audomarum, Watenas; hoc discrimine quod in Anglia vix quisquam esset Sacerdotio non initiatus, In Belgio plures ad Sacerdotiũ parabantur, plures ad domestica ministeria alebantur. Crescente deinde numero Sociorum immutata est in aliquibus hæc tractuum dispositio, & Residentiæ in Collegia commutatæ sunt; idem tamen perseverauit finis fructusque, eoque maior quo propius ad communem Societatis morem cuncta reuocabantur. Ad quem morem Hoc etiam anno inchoata est domus tertiæ Probationis Gandau, beneficio Illustrissimæ *Annæ Comitissæ de Arondel*, viduæ Philippi Comitissæ, quem libro quinto diximus capitis damnatum in Arce Londinensi piè sancteque diem obiisse. Hæc *Roberti Soruelli* Martyris vltimo consilij à captiuitate Mariti mentem Christo seruans liberam, corpusque intactum, totam se tradidit pietatis officijs, qua animabus Sacerdotum operâ, quâ corporibus vario opportunoque subsidio succurrendo; non enim sibi aut familiæ suæ quantumuis amplæ fouebat Sacerdotes, sed solatio vicinorum; & multiplici præterea vestium, medicamentorum, pecuniarum largitione recreabat pauperiores, carceribus clausos releuabat, exules solabatur, in se parciore quò alijs liberalius subueniret; Tempus multa à prece sepositum pingendis plerumque acu ad Altaris ornatum vestibus insumebat; quo in genere missus est ad *Mutium* Generalem magnificus apparatus quem Roma miraretur. Et si autem omnium ordinum Sacerdotes ac Religiosos homines Christiana caritate complectebatur & subleuabat, præcipuo tamen honore colebat Societatem, vt quæ à *Vestono*, *Sorwello* alijsque magnis in ea viris potissimum fuerit ad Dei cultum erudita, & annis plusquam quadraginta ad exitum vsque informata: Qui honor & reuerentia nè cum morte extingueretur, empram Gandau in Flandria domum donauit dotauitque, transferendam cum opportunum fuerit in Angliam, & Caerleoni, ciuitate sua, in

Domus 3;
Probatio-
nis Gan-
dau.

1621. Westmorlandia collocandam, si ita Generali videretur; quemadmodum testantur duobus post annis scriptæ Mutij literæ vigesimo nono Nouembris Anno seculi vigesimo secundo.

Blondus
in Belgium
transmit-
tit.

Dæmon
malus eius
opus ope
S. Ignatij.

I I. Annum vigesimum primum *Blondus* Vice Prouincialis egit fere integrum in Belgio, ad inspiciendas sibi subiectas domus intentus, seque colligendum. Antequam ex Insula trajiceret, Audomari confecta res est quæ ad Sancti Patris *Ignatij* laudem & gloriam, atque eiusdem ad clientes suos iuandos curam ac prouidentiam commendandam non parum momenti allatura est. Nupserat viro equestris ordinis hæretico filia Pseudo-Antistitis Vigorniensis: Hæc suis inuitis fidem complexa Catholicam, quod ea de causa essent hi permolesti, transfretauit. Non longo post intervallo visa est à malo dæmone obsideri: Indicijs certioribus cum facta esset per Exorcismos res manifesta (nam quæ latinè legebantur aut præcipiebantur intelligebat, & latinè quandoque, licet illiterata, respondebat, & ignotos compellabat de nomine, & absentia nunciabat, & turgentibus membris vltro citroque sub aspectum oculorum malus genius commeabat) expressa est tandem ista confessio: "Duos insidère fæminam demones, vnum præcipuum cui ab adusta nigra spina nomen, alium quasi subseruientem, qui Terminus vocaretur, Missum esse ex Anglia vt vel reduceret vel necaret; eidem secum nauim commissas fuisse literas quæ suaderent reditum. Roganti literarum argumentum, post multam reluctationem duobus verbis responsum est, Amor & diuitiæ. Quid factum de literis? in mari perierunt; quo pacto? Latori, dum eas versat manu, exciderunt, impetrante *Ignatio*, nè ego eis vterer ad luadendum. Rogatus quid intrasset in fæminam? sublato cachinno, Ego, inquit, illam decepi, fingens me esse Angelum lucis. Tertio enim Februarij die, dum quinta matutina è lecto surgeret, obtuli me in alba veste, forma inuenili, & virgâ albâ quam tenebam manu tangens caput hoc modo sum illam allocutus: Compone te rursus ad quietem; longa tibi restat via; Patris tui dies ad finem vergunt, & tu debes illum conuertere antequam moriatur. Illa obdormiuit; & permisit Deus vt illam intrarem, Nihil tamen illi mali feci ante dominicam sequentem, quando sumpra communionem statuit non redire: tunc enim si potuissem voluissem illam occidere.) Longum esset singula percurrere quæ vel acta vel dicta toto mense sunt, siue ad extorquendam veritatem siue ad sedendas molestias quas inferebat. Vt intellectum est Sanctum *Ignatium* esse per quem erat impetranda liberatio, quanquam callidus serpens multa de loco, de modo, de tempore ad fallendos astantes simulabat, petitiæ sunt ex Collegio Patrum Belgarum reliquiæ Sancti Patris, quas cum (quibusdam comitantibus) ferret Pater Ioannes Baptista Vendelinus, clamabat in fælix, iam veniunt; Claudite, claudite ianuas; obserate ne ingrediantur, & mille blasphemias vomebat in Sanctum; & ad circumstantes, Non curo vos, fecistis quod potuistis; mihi peius esse non potest; non discedam; Ego

Ego illam discerpam, & occidam; vos omnes decipiam, fatigabo; reddam impatientes; me ulciscar, & similia multa rabido fundebat ore. Quoniam vero dixerat se per omnem quidem vitam debuisse illam insidere at *Ignatium* restrinxisse tempus ad tres & triginta dies, institerunt vt eo ipso die discederet, qui erat à tertio Februarij trigessimus primus: Et quidem ea nocte, dum ministrarentur infirmæ sacri Baptimi ceremoniæ, quibus nondum fuerat initiata, cessauit omnis molestia corporis: circumuolabat tamen per cubiculum, & eadem quâ primum specie se obtulit quiescenti; sequentibus vero duobus diebus cum vi exorcismorum compelleretur importunus hospes si quid intulisset in corpus ei iecere, per omnes fere corporis partes prosiliere acicula curuæ, erines & stramenta varijs nodis implicata & contorta, quæ (præter auditas quædam surdè & occultè mussitantium voces) suspicionem fecere veneficij, quo adiutus malus dæmon illam ad eum vsque diem vexauerat, liberam deinde atque per reliquum vitæ tempus ab omni solutam molestia.

III. Augebatur indies nostrorum numerus, atque anno qui sequitur censabantur Socij sex & triginta supra ducentos. Tria tamen videbantur ob stare ne Vice-Prouincia Prouinciæ nomen & decus sortiretur. Difficultas primùm cogendi Patrum cætus, vel eos qui vnoquoque triennio ad Procuratores eligendos indicuntur, vel qui alijs de causis imperari quandoque possunt, siue ad Generalem Præpositum nominandum, siue ad cætera iuxta institutum negotia disponenda. Tum quod nulla essent intra Angliam fundata Collegia, nullæ domus: denique Principum externorum consensus nondum explicatus ad domus cis mare sitas Prouinciæ exteræ inferendas innectendalque. Iste tamen *Blondo* per Comitem de Aniouer agente impetratus est ab Alberto Principe, antequam hic de vita, *Blondus* è Belgio, discederet; fauitque *Isabella Clara Eugenia* ad quam Prouinciarum gubernacula deuenere. *Blondus* in Insulam redux tentauit aggregate Patres. Quamuis enim *Mutius* cum Assistentibus pronuntiarat ius liquidum Vice-Prouinciæ nullum esset mittendi in urbem cum potestate suffragij Procuratoris, multa tamen erant quæ collecti in vnum Patres facilius certiusque conferre, atque ad promouendam communem Societatis Disciplinam definire poterant; Tum etiam quicumque ab omnibus simul iunctis eligeretur (licet ad informandum tantummodo) auctoritatis plusculum habiturus videbatur, quam si à solo Vice-Prouinciali mitteretur. Conuenerunt igitur legitimo quadraginta Patrum numero Londini, vsi benignitate Oratoris Christianissimi Regis. Sunt etenim Oratorum palatia Asylum quoddam ad quod confugere, & in quo à vi tutus quiuis esse possit, id quod ius gentium obtinuit; tum etiam turba confluentium ex omni ordine, & artificio, & gradu ad huiusmodi Principum ædes, in quibus publica priuataque tractantur omni hora negotia, valet ad id quod præcipuum est tegendum, quo scilicet sine fiat is hominum concursus; Iuuant deinde vel tenebræ, vel longæ noctes, & seuerum indictum cunctis silentium; Ita vt

1621.

1622.

Difficultates motæ circa stabi-
liendam
Prouinciæ

1. Congrē-
gatio Pa-
trum in
Anglia.

1622.

Tres Resi-
dentia in
Collegia
commuta-
ta.

nemo nisi ipsâ horâ qua primò conueniendum erat quidquam de loco sciret vbi erat conueniendum; tum verò per fidos hinc inde dispositos nuntios bini vel terni introducebantur, & eodem ferè numero, non turmatim, soluto cætu discedebant; Cumque præcipua & necessaria tres tantum quatuorue dies occupent, si metus sit nè in vulgus emanet diuturnior concursatio, facillè sine præiudicio Instituti dimittitur conuentus; si nullus sit metus, exiguus in populum sermo, prorogatur; quæ securitas à suspicione fecit, vt alijs annis in conductis illustri alicuius viri aut fæminæ ædibus conuenirent, nullo vel non existimando discrimine. Eo in conuentu electus est *Henricus Silisdonius* qui negotia Prouinciæ Romæ promoueret. Et ne obesset domorum Collegiorumve penuria, Tres Residentiæ certis assignatis redditibus exeunte Nouembri Collegiorum sortitæ sunt priuilegia; & Londini quidem domus Probationis Sancto Patri *Ignatio* dicata est; quæ deinde, vbi Angliæ regnum ad sedis Apostolicæ obedientiam redierit, eo regni loco quem Generalis elegerit locari possit, ibique vel Probationis domus manere vel in Collegium mutari, nullo vnquam tempore è regno Angliæ transferendum; Fundatorum prærogatiuis seu titulis ac suffragijs quæ in Constitutionibus decernuntur, ijs integrè reseruatis qui fundationem ita auxerint vt ea mereri iudicentur. Quibus fere conditionibus Collegium erectum est in Wallia sub Patrocinio Sancti *Xauerij*, & aliud in tractu Staffordiensi, seu Lancastrensi à Beato *Aloysio* nuncupatum. Quæ domus (vt nunc sunt tempora) non certis ædificijs, sed Personis, annuâ attributâ pecuniâ constare intelligendæ sunt, quæ à Rectore administrata cedat in vsus eorum qui illi commissi sunt Sociorum; quanquam & alicubi possessiones & domus & agri habeantur obnoxij.

Ex solem-
nitate be-
atificatio-
nis SS.
Ignatij &
Xauerij
quis fru-
ctus.

I V. Tractabat hoc tempore Iacobus Rex Angliæ conubium Caroli Principis cum Catholici Regis sorore quæ deinde Ferdinando tertio Imperatori feliciter nupsit. Ea occasione mitius aliquamdiu actum est cum Catholicis, & quadringenti numerati sunt eo anno ab hæresi ad Catholicam traducti. Licuit etiam Beatos *Ignatium* & *Xauerium* in Beatorum album recenter adscriptos solempni apparatu quibusdam in locis non sine musico concentu celebrare; Qua ex ceremonia alteri rei familiaris, alteri spiritualis obuenit utilitas. Illi lis fuerat cum homine hæretico permolesta & diuturna, & in qua varijs deuoratis iniurijs, reque domestica non leuiter accisa nullum explicando negotio exitum reperiebat: Aduocauit suæ causæ seu Patronos, seu Arbitros Sanctos *Ignatium* & *Xauerium*, & quo die ea agebatur celebritas rem illis vnâ cum cæteris domesticis commendauit euentu secundissimo; Etenim eo ipso vertente die Hæreticus aduersarius longiusculo confecto itinere aduolat, postulat decidi litem; facta est compositio & concordia conditionibus Catholico percommodis.

Alter in grauissimorum scelerum sordibus obsoleuerat, & aberat proximè à malorum ultimo desperatione: sacram Exhomologesim sapius sed sacrilegè

crilegè vsurparat, inde mortem accersens vnde erat haurienda vita: Intererat celebritati Sanctorum: Horum dum nouum sibi patrocinium implorat, veterum peccatorum subeunte memoria & horrore, spes simul veniæ ijs adiuantibus affulsit, quâ fretus, subactò pudore noxio, ad Sacerdotis pedes vbericum fletu grauem peccatorum larcinam deposuit; acceptam Sanctis referens gratiam, & Dei in se benignitatem memori mente deprædicans. Atque vt sunt mille ad deuiandum viæ, non sanè pauciores sunt Deo rationes & modi quibus quos seruare decreuit attrahit, & non parum admirandi.

Vixerat quidam annos fere triginta Lutheranæ hæresi deditus quàm à parentibus hauserat, neque de Catholicorum decretis quidquam inaudierat; vrgebatur interea frequentibus stimulis vt Religionem sua saniolem rationiq; congruentiorem inuestigaret; qua in cura à Luthero ad Caluini dogmata tanquam è fumo in flammam migravit: At hîc acrioribus punctis aculeis, per quæ annos viginti in densa caligine impingens lapsusque, nullam quietis partem reperiebat. Vno paulò amplius anno ante obitum dum multâ nocte domum repetit, labitur in altum canosumque puteum, à vicinia tam dislitum vt spes omnis auxiliij exclusa videretur: itaque cæno immerfus, quod reliquum erat, intenta voce precabatur Detum vt non sineret ex eo puteo in tetriorem inferni agi præcipitem: exciti clamore occurrunt oppidani aliquot, portenti loco habent vocem humanam è loco tam disiuncto audiri potuisse; hominem funibus extractum deducunt domum: nihilo secius in Calvinismo is perstitit posthabitâ Catholicâ Religione ad quam aliquot iam annis fenserat se diuinitus impelli. Anno altero rursum de nocte reuertens, fallente vestigio impingit in tranuersam arborè, grauitèrque collisus de vita periclitatur: Id saluti sempiternæ fuit; adit illum ex nostris vnus tam cupidus tribuendi quam alter accipiendi auxiliij, neque fuit difficile anhelantem iam ad Catholica instituta, & de erroribus pristinis dedocere, & consuetis Sacramentis ad constantiam munire, quibus resectus læto animo atque ad spem immortalitatis erecto migravit è vita.

Alteri aliquot iam annis suorum conscientiam delictorum assiduam monitricem vix toleranti, ægro corpore curisq; dum noctem ducit in somnè, apparet Sacerdos recens vitâ functus, quicum vsus olim ac familiaritas fuerat, eo habitu amictuque quo viuus inceserat, astansque decumbentis lecto hortatur ad pœnitentiam, & è conspectu se aufert: Tam magnam tamen illi malus dæmon ingessit sacræ Confessionis horrorem vt volens ac prudens biennio toto abstineret. Tum dormienti rursum Sacerdos se offert, experrectum grauitèr increpat quod surdas morienti aures præbuisset, atque æternæ mortis metum injiciens nisi dicto sit audiens hominis animum emollit; percussus seuera denuntiatione adit Sacerdotem nostrum, & omnes præteritæ vitæ noxas haud dubijs veri doloris argumentis abstergit.

Catholicus alter moriens vxori hæreticæ seuerè mandauerat vt ocys hæresim eiuraret si salua esse vellet: Promisit illa quidem, at aliam ex alia nocte bar-

Alia diuini
ne misericordie
empla.

1622.

moram, fallenti similior quàm promissum exsolutura. Interea singulis noctibus inde à mariti obitu in eo cubiculo ubi decesserat frequens audiebatur pulsus parietum magnò cum domesticorum terrore, mulieris præsertim, quæ hoc veluti signo commoneri se non dubitabat vt promissi fidem solueret; quam vt seruare decreuit, atque accito Sacerdote nostro se expiasset, ac Sacrosanctâ muniuisset Eucharistiâ, tota illa nocturna molestia conquieuit.

His adnumerardus venit Sacerdos Apostata qui annis plus viginti sacræ dignitatis oblitus fidei hostibus operam nauarat Sacerdotibus quos nouerat prodendis, Catholicis per omnes fere Angliæ Prouincias expilandis: Accedebat sacrilegi connubij (quod huiusmodi hominibus solemne est) cum bonorum omnium offensione publica infamia; quibus in flagitiorum sordibus impunè vagantem Dei miseratio non deseruit; nam scelerum conscientiæ, quâ non infrequenter stimulabatur, corporis afflictionem addens, propter flagitia coniectum ab ipsis hæreticis in custodiam, morbo grauissimo prostrauit: Hinc aucto præteritæ vitæ horrore ex vicinitate futuri, si non resipisceret, æterni supplicij, quantumuis Catholicorum iuxta atque hæreticorum odio laborantem, Sacerdos noster aggreditur, & sacra exhomologesi volentem expiat; tum morbo simul & carcere solutum piorum collectis elemofynis animat ad fugam ex Anglia capeffendam: Ille rectâ Louanium profectus, eo in Collegio pijs exercitationibus dies aliquot fructu non penitendo insumpsit, ac publicè deinde hæresim vitamque veterem detestans, auctoritate Apostolici Nuntij ab Ecclesiasticis execrationibus censurisque absolutus est, & sacramentis (necdum tamen sacris nisi aliquot post annos) restitutus.

Patrum ex
Gardenfi
domo la-
borea.

V. In Gandensi domo vix iusto numero conuenerant Patres ad tertium Probationis annum aulpicandum, cum latus apertus est campus siue ad patientiam vniuscuiusque exercendam, atque exerendam industriam, siue ad vitam propriam alienæ salutis causâ periculo offerendam. Soluta obsidione Bergensi atque exercitu Catholico Hyberna petente, Illustrissimus Baro Vauxius de fide Orthodoxa publicè meritus, qui non ita pridem ex Anglia cum militum manu venerat in Castra Catholici Regis, iussus est hyemandi causa in vicina Gaudauo loca cum suis concedere, copijs tribus in oppidis, Teneramonda, Alosto, & Gerardi montibus ita distributis vt fermè quingegi in singulis milites confederint, magnam partem hæretici prout exierant Anglia, exceptis Centurionibus signiferisque Catholicis. Et Teneramondæ quidem duo è Societate, qui Baronem ex Anglia fuerant secuti inter eius loci cohortes strenuam ponebant operam. Alostum duo euocati Gandauo, cum multos reperissent contagioso morbo extinctos, plures in Nosocomijs extabescentes, prouidère primo nè corporibus quidquam decesset ad medelam; inde gradu facto ad animas sanandas, ex quadraginta, quos deinceps mors abstulit, nemo vnus nisi Catholicis munitus Sacramentis decessit, inter valentes nihilo segnus opera collocatâ, vt centum circiter ex hæreticis

incom

1622

reticis

reticis ad sinum Ecclesiæ aggregarentur.

Ad Gerardimontes

1623.

alij duo profecti prouinciam habuere haud paulo grauiorem, quoniam erant interuersis stipendijs exulcerati militum animi placandi, & languentiũ penuriã victus corpora recreanda, & refugientibus Parochis, Sacramenta in locis dissiunctissimis administranda: Collecti tamen sunt in Christi gregem ex deuiantibus viginti, & sperari potuisset fructus isthic & Teneramundæ vberior, nisi operarios iplos penè omnes morbi lues occupasset; vnum etiam sustulisset, *Edwardum Dauisonum*, in Anglicana missione sexdecim annos verlatum, atque propter opinionem doctrinæ, concionandi facultatem, morum comitatem illustribus viris peracceptum; qui ad carcerum & exilij perpeffionem labores hos adiungens, & ingrauescente ægritudine, dum Louanium tenderet, in Bruxellenfî Collegio magna charitate habitus, ad meritorum præmia demigravit.

Edwardus
Dauisonus
morbo cor-
reptus mo-
ratur.

Sustulit etiam hic annus ex Leodiensî Tyronum domo *Ioannem Shellæum*. Hic à parentibus puer transmissus in Belgium, & in Duacena Academia Philosophiæ Magisterio insignitus honestum deinde Matrimonium amplexus est: liberos susceptos tam pie educauerat, vt filij omnes Sacerdotalem, duo etiam Religiosam in nostra Societate vitam susceperint, filiæ duæ in virginum cænobia sint cooptatæ. Iple tamen læuiente in Catholicos Elizabethâ, post non modicam fortunarum iacturam veritus nè cuncta pessum irent, concessit aliquantulum tempori, atque hæreticorum conciliabulis interesse sustinuit: Assiduus hac de causâ conscientiaë stimulis toto triennio agitatus, cum diuturnâ inedia, vigilijs, & multiplici corporis maceratione mentis tranquillitatem redimere frustra niteretur, cepit ad Sanctæ sinum Ecclesiæ, vnde lapsus, anxie respicere, moxque præsentius ecœlo numen expertus est. In prato amænissimo inambulanti, & multa secum reputanti sollicitè, oboritur repente sulphureus fetor teterimus, hominemque ad rei nouitatem attonitum circumfundit: circumspicit omnia, neque vnde ea factitas illo loci existeret agnoscere potuit. Estque ei diuinitus, vt inter prætabatur, iniecta cogitatio factorem illum prælagire apud Inferos tetriorem nisi hæreticorum cæribus nuncium mittens Catholicæ se reconciliaret. Itaque distracto patrimonio migravit in Gallias, egitque Christiano homine dignam vitam, donec coniuge viduus, in nostram Societatem (quo duos præmiserat filios) optauit adscribi: Poterat Sacerdotio (& suadebant aliqui) initiari; verum id ille consilij nè ad aures quidem nisi cum rubore admisit, indignum se tanto honore dictitans, & summi beneficii loco habiturum si in abiectis rei domesticæ Ministerijs deseruire permitteretur Societatis sacerdotibus; & faciebat promptissimè, non erga illos solû, sed erga omnes obsequētissimus; querebaturque assiduè non tam abiectis se mundum, quàm sarietate quadam atque fastidio reliquisset; felices illos prædicans qui à prima ætate animas illibatas Deo consecrarunt, se vix in extrema senectute animam peccatis, corpus onustum annis ad Religionem attulisse; quare si pro meritis tractaretur

Et Ioannes
Shellæus
Leodij.

1623.

oportere se infra omnes abijci; & nullo loco reputati: Sed alia est de humilibus Dei cogitatio.

Vice-Prouincia in Prouinciâ crecta.

V. I.

Tertium iam annum Societas Anglicana sub Vice-Prouinciâ nomine militarat, cum *Murius* Generalis eandem in Prouinciâ crexit, his ad *Blondum* Româ datis literis.

Cum Dei benignitate numerus subditorum ad Vice-Prouinciâ Anglicanam pertinentium ita auctus sit, & inter hos tam multi sint Patres Professi, qui uti virtute & doctrina alijs non concedunt, ita etiam numero plures Prouinciâs exequant, iamque tandem præter domicilia in Belgio stabilita, alia etiam in ipso Angliæ regno sint instituta, spesque sit alia quoque deinceps instituenda, visum tandem fuit, expensis rationibus nomine Congregationis nuper isthic factæ mihi propositis, satisfacere iusto desiderio optimorum Patrum quorum in tantis periculis tantum est in Dei gloria, & proximorum salute quærenda studium, & portionem illam Societatis, quæ huc vsque Vice-Prouinciâ nomine cenla est iustam Prouinciâ constituit, ei que V. R. Præpositum Prouinciâlem præficere, uti facio literis Patentibus, quas vnâ cum hisce eidem tradendas spero. Diuina Prouidentia faciat ut cum hoc nominis incremento in omnibus studium propriæ salutis & proximorum ita augeatur, ut fructus quos huculque Socij copiosissimos in Vice-Prouinciâ collegerunt, longe adhuc copiosiores in posterum colligant. Ad quod cum plurimum R. V. caritatem & prudentiam conferre posse sciam precor benignissimum *Iesum*, ut studia conatusque eius omnes, vberioris gratiæ suæ præsidij prosequi dignetur: &c. Romæ vigesimo primo Ianuarij 1623.

Et certe tum nouo huius splendore nominis excitatis Patribus, tum per Hispanici coniugij continuatam tractationem metu persecutionis factæ leuiori, & Sociorum numerus ad quadraginta octo supra ducentos excreuerat, & ereptorum ex hæresi ad duo millia sexcentos: quin & nostrorum exercitia fuere liberiora: nam in domo Probationis Sancti *Ignatij* (quæ Londini fuerat anno altero proposita) Tyrones Sacerdotes septendecim Societatis rudimentis instituebantur, & in Collegio Beati *Aloysij* sæpius conuenire licuit, & omnia ad Collegiorum normam exigere, tempora, cubilia, mensam, & dominicis festisque diebus magno vicinorum concursu perorare. In reliqua verò Insula non segniter nostrorum ceteri in opus incubere, & fructus tulere quos diuina miseratio conatibus semper anterior, vberes subministrat.

Tyrones 17. in domo S. Ignatij Londini.

Fructus caritatis in pauperes.

In pauperes quidam naturâ atque in miseros benignus, omnem præterea humanitatem videbatur exuisse vitijs immersus, quem cum multi ab annis sat multis retrahere conati fuissent, id is opere ipso ostendebat, quod ore quandoque proferre non verebatur, se neque Deum credere, neque metuere dæmonem: Spes igitur hoc monstrum hominis ad mentem reuocandi quæ esse potuit? qui cum maximè virgeretur ratione, magna animi vociisque cōtentione clamabat, neque ieiunare, neque orare, neque omnino dolere se posse.

posse. Recolere saltem potes (inquit noster) & recitare quæ quotidie peccas: 1623.
 istud fac, reliqua committe Deo & mihi; si quid Deus tibi interim bonæ mē-
 tis iniecerit, nē contemne: Narranti quæ peccauerat tantus repente dolor ob-
 uēnit ut in lachrymas solueretur; neq; illi oratio in posterum neque ieiunium
 graue fuit: Cumque ab antiquo tempore fuissent illi cum Nouerca suisque ex
 illa fratribus veteres similitates, ut nec in conspectum venire iustineret, & ob
 effruentem exre leuissima iracundiam, caterosque effrænes animi mo-
 tus discordia plurima litesque contraxisset, his missis inimicitiam omnem de-
 posuit, pacem cunctis obstupentibus colit & concordiam; id quod si paupe-
 rum orphanorumque quos alebat causâ à Deo concessum quis dixerit, non
 malè (mea quidem sententiâ) fuerit ominatus. Huic igitur ad vitam ex
 ritu Christiano degendam apertus est aditus; alteri ad æternam. Vir in ea
 regione quæ ad Collegium Sancti *Xauerij* pertinet, honesto loco natus cum
 vxore & filia, multa à pleudo verbi-præcone & vicinis hæreticis ob fidem
 orthodoxam passus, iacebat infomnis, per noctis silentium secum reputans
 qua ratione acerbitatem persecutionis declinaret: Vxor à latere somnians,
 "Heus, inquit, bone vir, breui mihi ex hac vita migrandum est; hoc vnum
 rogo atque obtestor, ut post obitum meum filia curam geras, colloceque
 vbi piè, & Catholicè viuat; Tu bona tua fidei alicuius committe, ut fidem
 veram Religionemque facilius tuearis) obstupuit ad hæc vir; neque enim in
 somnis loquentem antea audierat. Manè rogat quid somnij habuisset; illa ea-
 dem recitat quæ somniarat." Et aliud, inquit, est quod à te vigilante nunc o-
 ratum velim, uti propediem iter ad vicinum Mæcenatem nostrum carpatum
 capturi de rebus nostris consilium.) Non longè aberant domo, quando fa-
 minam capitis & pectoris tantus dolor occupauit ut quod reliquum erat
 viæ difficulter superaret & ingrauelcente repete morbo delata ad cubile ea ipsa
 nocte animam Deo pie placideque reddiderit, gratias illi agens immensas de
 Prouidentia tam singulari quâ mori datum esset inter Catholicos, & vbi per
 Sacramenta subsidium animæ erat in promptu.

Somnium
salutare.

VII. Quinque etiam ex nostris vitam cum morte commuta-
 runt, & si maleuolorum spectes sermones, tristis fuit duorum exitus, si rem
 ipsam, gloriosus; quid enim Christiano militi magis gloriosum quam Chri-
 sti præcepta & laudes enarrantem occumbere? *Robertus Druræus* (dictus
Bedfordus) humaniorum literarum studijs Audomari absolutis, Romæ
 Philosophiam, in Polonia Theologiam audierat; Isthic etiam Rhetores
 & Philosophos exposuerat; Reuocatus in Belgium, in studiorum Præfectura
 Audomari, & concionandi munere, in Theologia etiam tradenda Loua-
 nij magnam sibi pepererat laudem, maiorem grauitate morum & con-
 stantiâ, tum etiam suauitate & prudentiâ singulari; quæ cum plurimum
 momenti viderentur habitura ad multarum salutem animarum, si in ea
 quâ tunc temporis gaudebat Anglia tranquillitate explicarentur, missus

Duo ex no-
stris casu
domus op-
preffi.

1623.

1624.

in Insulam non diu superfuit : Etenim dum Londini in celeberrima trecentorum circiter hominum concione , quæ in suprema domus contiguatione conuenerat , perorat , vitio cariosæ atque infirmæ trabis solutâ compagine , perruptoquæ mole ruentium tabularum & hominum altero ad imum vsque tabulato , lignorum rudèrumque & præcipuè corporum se comprimentium ruinâ oppressus , aut pulueris copia suffocatus extinguitur : Perierunt ex Auditoribus prope octoginta : In his noster etiam *Guilielmus VWhittinghamius* , vir ab infantia innocentissimæ vitæ , moribus placidissimis , & ab omni grauiore perturbatione alienis ; quibus non mediocri cum doctrina coniunctis multam frugem fecerat , præsertim cum Noui (vt vocant) Carceris angustijs pluribus annis teneretur *Ioanni Perceyo* locius : hoc anno currente numerauerat centum & quinquaginta sua opera ad fidem aggregatos ; præcipuè vero eius virtus in pueris pauperibus erudicendis elucebat , vt vulgò Sacerdos pauperum audiret : In area domus quæ concidit , & quæ eo tempore ad Oratorem Christianissimæ Regis pertinebat , apertâ sepulturâ plerique sunt conditi consuetâ Catholicis ceremoniâ . Ereptos è ruina hæretici non maledictis modò sed & luto & lapide per plateas excipiebant humanitatis obliti , augurabanturquæ , cladem hanc damnantis fidem nostram Dei indicium esse manifestum : solabantur se interim Catholici certâ spe salutis felicitatisque defunctorum , quorum plerosque constabat eo ipso die sacrâ exhomologesi expiatis , resectosquæ fuisse Sacratissimâ Eucharistiâ ; Et dolori leuando accessit trium Catholici Regis Oratorum pietas qui erecto cænotaphio , & concione funebri , & largæ elemosynâ parentatunt ; valuit denique ad abstergendas lachrymas atque aduersantium diluendas calumnias eruditus à *Ioanne Floyd* editus libellus (quem *verbum consolationis* inscripsit) ostendens casus huiusmodi non iræ semper aut vindictæ , sed gratiæ frequenter & fauoris esse indicia ; Prælagire tamen deinde apud complures vitus est iste futuras calamitates , atque spei illius ruinam quam ex Matrimonio Caroli Principis cum filia Hispaniæ hauserant Catholici : Etenim posteaquam de his nuptijs agi desitum est erupit tempestas eo acerbior quò fuerat alter annus intermissa persecutione iucundior ; iussiquæ sunt Iudices veteres omnes leges , præterquam quibus capitis pæna sancitur , seuerè exigere : Ad Comitia etiam vocati regni Ordines nihil potius habuere quam vt nouas ferrent , ac regiam præterea potestatem cohiberent ne pro arbitrio indulgeret . Indictum quoque est ad certum diem exilium Sacerdotibus omnibus sub pæna capitis : Hinc magna vbique consternatio ; in qua etsi non defuerint qui fortunas libertatemque suam habuerint Christi fide ac Religione cariores , multo tamen plures fuere quorum constantiam nulla possessionum direptio , nullus carcerum metus potuit infringere : Vigilandum itaque in omnem partem fuit , seduloquæ laborandum : Et quoniam experientia compertum est neminem euadere constantiorem quam qui maiores faceret in pietate progressus , orationis & Sacramentorum

fre-

Renouata
in Anglia
persecutio

frequens vsurpatio plurimum est & cum fructu commendata; quamuis enim nemo siue ingenti discrimine aut Sacrosancto Sacrificio interesse aut Sacramentis participare queat, ipsum tamen discrimen (quæ Dei est benignitas) addere videbatur animos ut nemo libenter ad diuturnum tempus abstineret, Sacerdotesque vel adiret ipse, vel domo quantovis cum periculo reciperet. In tenuiores præsertim sauitum est bonis ditectis, pluribus etiam indictâ causâ in vincula coniectis: anteuertebant enim Iudicum sententiam nequissimi apparitores, & auaritia odioque stimulante pænarum lege constitutarum acerbiter suis direptionibus superabant, dum pro omni causa satis superque eratabuisse vel vno dominico die à cæteris hæreticorum. Opulentiores ac genere illustriores prætenæ fidelitatis Iureiurando irretiebantur: Cui malo haud facile vbique occurrere potuit, quandoquidem si cederent, fidem Principi Pastorû debitam fallebant; si recusarent, fortunarum ac familiarum ruina, egestas, carcer imminebat. Quæ in re Nobis eo impensus ex aduerso pugnandum fuit, quo non defuere ex doctorum hominum numero qui id iurari aut licite posse, aut etiam debere, verbo scriptoque defenderent. Nusquam enim non sunt quos aut metus incommodorum infringat, aut amicitia falsa adulatioque corrumpat, aut nimia de se deque sua doctrina existimatio eleuet ut collidat. Nota res est & in orbem Christianum peruulgata variarum nationum & doctissimorum hominum commentationibus ut longiori narratione Lectorem detinere superfluum sit.

VIII. Opportunè his malis ut occurreret Sanctissimus Dominus noster Urbanus Octauus ad clauum Ecclesiæ eo tempore residens, & prouidâ sapientiâ filijs consulens hæc ad Catholicos scripsit, confirmaturus vacillantes, fortes ad constantiam adhortaturus.

Urbanus Papa Octauus

Dilectis Filijs Catholicis Angliæ.

Dilecti Filij Salutem & Apostolicam Benedictionem. Non semper terrena felicitas est beneficium Cæli, & patrimonium Pietatis. Patrem enim peccatorum videns Ecclesia non raro experta est potentiam mortalium esse stipendium sceleris; Quare catenas Martyrum anteferimus coronis triumphantium; & Rex sempiternus Principatum Cælestem pollicetur non ijs qui superbo pede iura proterunt, sed qui persecutionem patiuntur propter iustitiam. Veritatem hanc è thesauris Diuinitatis delatam in terras contemplans Apostolus, non modò animum non despondebat sed superabundabat gaudio in omni tribulatione fidelium: Qui enim digni habentur pro nomine Iesu contumeliam pati ij tesseram diuini amoris videntur possidere, & eo pretio abundant quo sunt venalia diademata æternitatis. Malle-

Breue Vr,
bani de
persecutio
ne.

1625.

tabernaculis iustorum; Attamen cum vestras miseras contemplamur, dilecti filij, tantum vestræ fidei & Christo propugnanti fidimus, vt nobis audeamus gratulari segetem triumphorum. Sperauit quidem Ecclesia fore vt potentissimi Regis animus, qui è Catholica coniuge procreare optauit haeredes patris regnis imperaturos, delinitus suspirijs vxoris pateretur regalis connubij dotem esse libertatem fidei: Nunc autem formidantur vota & consilia inimicorum vestrorum, & cum Religio Orthodoxa Regali Diademate in optima coniuge coronatur, isthic tamen non desunt qui filijs nostris audeant carcerem & supplicia minitari. Credimus esse inter vos qui mortificationem *Iesu Christi* proprio in corpore circumferre cupiunt, & blanditias voluptatis, atque ambitionis titulos posthabeant lanienæ carnificum & vinculorum contumelijs; si qui tamen isthic sunt quos presentis etiam prosperitatis desiderium teneat, eos certiores fieri cupimus de eorum salute mirificè sollicitam esse Pontificiam caritatem. Nullum à nobis relinquitur officium, quod minacem ingruentis tempestatis caliginem possit in optatam consolationis auram conuertere. Tamen si dilaret Infernus os suum, & Martyrum sanguinem sitiatis impacata crudelitas, armari debetis scuto inexpugnabili bonæ voluntatis, & Cælum in carcere, coronam in equuleo, immortalitatem in morte cogitare. Inter Britanicos naufragantis Ecclesiæ scopulos Crux Christi fuit tabula quæ vos perduxit in portum voluptatis vestræ: hanc opus est amplexari in præsentia cuius virtute dulcis fiat amarities pœnarum. Cogitate, dilecti filij, in qua statione commoremur, & quorum oculis facti sitis Spectaculum: vos Angelicæ Legionis circumuoluant qui phialis aureis desideria fidelium accipiunt, & ad Sanctuarium ferunt, misericordia Omnipotentis patefactis Cœli foribus: Spectator idem & remunerator Christus vobis sacros ciuium vestrorum triumphos ostendit, quos Anglia proprio sanguine purpuratos intulit Cœlitum concilijs: Anxiæ preces suspirantis Ecclesiæ vobis à Deo petunt spiritum caritatis & fortitudinis: Vestram salutem curant consilia Senatus Apostolici & vota Christianitatis. In tanto Cœli terrarumq; Theatro quem vobis conscientia vigorem, quam animi triumphantis sublimitatem esse decet? fuerunt in consimili discrimine consilia maiorum vestrorum, lumina Spiritus Sancti, & arma lucis: sint vobis vestra, oracula sapientiæ, sint vestræ actiones exempla fortitudinis. Quod si eò vsque vis progrediatur vt vos ad noxium illud & illicitum Anglicanæ fidelitatis iuramentum adigat, mementote orationem vestram ab vniuerso Angelorum spectantium confes-
su audiri, & adhæreat lingua vestra faucibus vestris priusquam auctoritatem Beati Petri ea Iurifurandi formulâ imminutum eatis. Non enim ibi id solum agitur vt fides Regi seruetur, sed vt sacrum vniuersæ Ecclesiæ Sceptrum eripiat Vicarijs Dei omnipotentis. Quod felicis recordationis Paulus Quintus Prædecessor noster in tam graui deliberatione decreuit id omnino tantquam edictum veritatis seruare debetis. Dilecti Filij, tributum hoc Principi Apostolorum debitum nullæ hominum minæ aut blanditiæ vnquam à vobis

extor-

1625.

queant: Qui secus suadent ij visionem mendacem & diuinationem fraudulenta prophetant vobis: citius enim viro Christiano potentium gladius vitam eripere debet quam fidem. Quod si Angelus etiam de Cælo descendens vos aliter quam veritas Apostolica doceat, Anathema sit. Nos interea Patrem luminum orabimus ne excæcari patiatur cor Anglicani Regis, qui certè discere debet quanta in ijs quæ polliceri potestis fides habenda sit Catholicis Anglis, qui ne se periurijs alligent malunt spiritum emittere quam vocem. Vt autem virtus vestra inueniatur pretiosior auro quod igne probatur docete regnum istud, tantam non inesse vim hostium sauitiæ vt in cordibus vestris possit æternum caritatis ignem extinguere. Orate pro persequentibus vos; humilitas, patientia, concordia, ieiunium, oratio arma sunt quæ in ista dimicatione debetis distringere vt palmæ Cælestium triumphorum floreat in manibus vestris. Cum enim ipsius Christi carnifices vetitus sit Beatus Petrus gladio vulnerare, hortamur vos, (Præfens Ecclesiæ bonum præ oculis habentes) vt cogitatis in terra cogitationes pacis, & Regi, etiam dum mortalem vitam adimit, æternam vitam exoptetis. Ita belligerare fas est milites Christi sub vexillo Crucis. Confundantur ora loquentium iniqua cum odisse metuas qui vos excruciant. Caterum Dominus qui potest tristitiam vestram in gaudium conuertere, erit à dextris vestris ne commoueamini, & illius testamenti nunquam obliuiscetur quo hæreditatem Regni Cælestis imitatoribus suis legauit. Complectimur vos Apostolicæ Caritatis brachijs, dilecti filij, quibus paternum patrociniū pollicemur, & benedictionem nostram peramanter impartimur. Datum Romæ apud Sanctum Petrum sub annulo Piscatoris: die trigesimo Maij Anno 1626. Pontificatus nostri anno tertio. Hæc Urbanus ad solatium & instructionem afflictorum.

I X. Accessit verò hoc etiam tempore atrox lues, quæ cum magna Lues etiam ubique facta strage se longe lateque per insulam diffunderet, impediri necesse atrox pro- fuit nostrarum cursum rerum ipsa excurrendi interclusa facultate: In Ecclesiæ pagata. tamen gremium repositi sunt trecenti septuaginta nouem, quos spes erat eo futuros constantiores quo maioribus animis difficillimo tempore fortunarum discrimen amplexi sunt. Pestilentia etiam laborantes adiuti tum corrugata pecunia ad corporum incommoda leuanda, tum impigra opera ad morbi grauitatem vel leuius ferendam, vel religiosius in morte lubeundam. Varia Varia die miserico- autem his annis accidere quæ diuini iudicij in quosdam seueritatem, in alios die et iudicij ex- pientissimam miseracionem, in Sanctos gloriæ accumulationem ostende- empla. runt. Nam piæ & religiose Leodij feminæ cum sub imo pectore vlcus ac- Sancti Ig- creuisset acerbissimo cum dolore, & cibi appetentia non satiabili, medicorū nati opo- multorum frustra arte tentatâ, ingrauescebat malum: At sacris Sancti Ig- sanata mu- natij reliquijs admotis confestim detumuit vulnus, & remittente dolore, pau- lier. cas illa intra horas sanata est.

Profuit alteri in tractu Lancastrensi, nostrorum recenter vso consuetudine, liber Et vir illi teratus.

1625.

ne liber quem (cùm esset ipse illiteratus) legendum sibi curauerat de Sancti Patris vita. Accidit enim vt ex morbo repentino plurimum funderet è nari- bus sanguinem cui sistendo nullum reperiebatur sat validum medicamen; An- ceptis quid euenire possit, postulat tradi sibi librum; eo capiti imposito sine mora sanguis fluere desijt; id cùm altero etiam die expertus esset, deinceps aufferi à latere noluit donec penitus sanaretur. His corporis, alteri animæ salus constitit incorrupta; Etenim coram & per literas sapius ab hæretico a- matore sollicitata, & quid actura esset incerta, quanquam in mentem venerat Sacerdoti vt rem aperiret, cessit tamen verecundiæ vt taceret: id sapius fa- ctum non paruo vacillantis animæ periculo; sed Deus qui diues est in mise- ricordia, modo non in multis vsitato imbecillitati fæminæ consulere digna- tus est; dum Sacerdotem alijs de rebus alloquitur, & differt id eloqui quod in primis proferre debuerat; è theca (quam ex collo gestabat Agno cereo in- structam) sonus defertur ad aures quasi càmpanulæ, qui sonus cùm à Sacer- dote non audiretur, mulierem eò magis fecit attentam, & moneri se sensit of- ficij; reticuit tamen quod erat explicandum. Rursus postridie eodem exci- tata sono aduocat Sacerdotem; rem vti erat narrat; eius vsa consilio aliquan- tulum conquiescit: Acceptas deinde nouas lenociniorū literas dum impru- denter perlegit ac parat responsum, tertio absterret admonitor sonus; neque omnino desijt per interualla monere, donec repetitis à prima ætate actioni- bus omnibus & cogitatis animam ab omni anteriori macula puram reddidisset: Et beata quam misericors Deus continuata pulsatione edomuit, non enim omnibus ea fors obringit.

Orzuli
dei iudi-
cij exem-
pla.

In tractu Vigornienſi magni nōminis Minister morti proximus propen- dere videbatur in Catholicam: nam scriptum quoddam à nostro Sacerdote ante menses aliquot acceptum manu tenens sodalem astatē ita est alloqu- tus; " Hæc Iesuitæ cuiuspiam est scriptio; vtinam (sua Majestas eum peruo- luisse, vt huiusmodi de Religione quæstionibus finis tandem aliquis im- poneretur, & non tam grauius torquerentur hominum Conscientiæ, men- tibus in tam varias tamque discrepantes sententias distractis.) Quo vero mor- ti erat vicinior eò libentius Catholicæ fæminæ famulatio utebatur, audiebatq; consilia: At fama titubantis animi ad aures Pseudo Episcopi delata ab omnis auxilij spe exclusum, in occultæ pænitiæ incertitudine expirantē oppressit; In eoque imprudentiorem quod nescire non potuerit, nequaquā ad Reges, sed ad Regis Regum in spiritualibus Vicariū huiusmodi decreta pertinere.

Alius etiam frequenter proponens, frequenterq; à Sacerdote admonitus de periculo procrastinationis, tamdiu notum distulit animæ remediū donec le- thali correptus morbo dum accersitum prætolatur Sacerdotem emoritur.

In agro quoque Nortfolciensi vir auctoritatis inter suos præcipuæ de Re- ligione quidem sentiebat optimè, at nullis siue vxoris lectissimæ fæminæ præ- cibus, siue amicorum exemplis aut adhortationibus, adduci potuit, vt ante vltimam senectutem, prostratamque corporis valetudinem animæ saluti prospici-

prospiceret abiectâ fortunarum nimia curâ, & abrupto commercio illicito Hæreticorum; morbus illum occupat extremus; Sacerdotè aduocatum humanissimè excipit; multa sub vesperam de Religione pertractant; ingeminat Sacerdos Confessionem; periculum explicat dilationis; sed furdo canit, dum vitam in craftinum sperat: Is vero qui multoties craftinum concesserat Deus, nunc cum maximè fuerat necessarium, Craftinum eripuit; dum enim de sella se componit ad lectum, repente prolabitur & expirat. Paria & alijs annis & alibi frequentissima acciderunt, sed neque omnia commemoranda sunt, neque similia semper: Quoniam vero huiusmodi leueritate parcè vtitur Deus si eam cum misericordi longanimitate conferas, & expectat plerumque renitentes patienter, hæc ipsa frequentius quam optandum esset eueniunt, aeterno extrahentium tempus præiudicio, exiguo viuientium suâ ipsorum culpâ emolumento.

IX Fuit & altera sub idem tempus in Inula perturbatio, quæ grauius animis Catholicorum quam fortunis incubuit, quanquam & has in discrimen adduci necesse erat. *Richardus Smithæus* (dictus Chalcedonenſis Episcopus, instructus à sede Apostolica facultatibus Ordinariorum, harum vi potestatem omnem ordinariam per Angliam arrogabat: cumque ad speciem constituendæ Hierarchiæ cuiusdam Ecclesiasticæ nominasset Archidiaconos, & Decanos rurales, & ad similia officia alios, ad se reuocare instituit vltimas defunctorum voluntates examinandas probandisque, tum Regularium potestatem ab eadem Apostolica sede acceptam conabatur infringere, dubitationem iniiciens an valerent Confessiones factæ ijs qui ab ipso nominati in Chalcedonenſi Canonica approbatione non haberent, quandoquidem ex sententia Tridentini Concilij, nemo Confessionibus excipiendis immiscere se debeat qui non sit ab Ordinarijs approbatus; denique isthinc struebat viam ad parochialia (vt vocant) Sacramenta (vltimæ Communionis & Vnctionis atque matrimonij) sibi ac Sacerdotibus secularibus tanquam propriè Parochis referuanda. Concitauit enimvero ea vox omnes omnium ordinum gradus, quando ad quotidiana ab hæreticis grauamina, nouâ hæc atque ab occasu Religionis inauditâ restrictione accedente, & animis libertas adimebatur nè quorum vellent opera vterentur in extremis, & possessionibus periculum quàm antea maius creabatur, cum plures admittendi essent Sacerdotes, vbi vni sine summo fortunarum ac vitæ quandoque discrimine aditus dari vix posset. Agitata est controuersia hæc aliquot annis, editis in vtramque partem libris scriptisque varijs, donec *Vrbanus* Octauus Pontifex quieti animorum consulens atque auctoritati suæ, pro Regularibus pronuntiauit dato Romæ Rescripto sub annulo Piscatoris nono Maij Anni millesimi Sexcentissimi trigessimi primi, octauo Pontificatus, sub hac inscriptione, Venerabili fratri *Richardo* Episcopo Chalcedonenſi, & dilectis filijs Presbyteris & Clero tam Regulari quam seculari, omniq; populo Catholico Angliæ. Ex quæ hæc decerpisse sufficiet.

Perturbatio à Clero exorta.

Breue Vrbanus 8. su per care.

Britannia non minus cœlestibus
M m m auxilijs

1626.

auxiliis custodita, quam maritimis circumdata fluctibus, iucundum quorundam spectaculum præbuit oculis Pontificiæ sollicitudinis: Crux enim Caluarij feliciter quam gladius Capitolij in nobilissimo isto regno triumphauit. Lætificabat planè Ecclesiam natio regnatricis oceani quæ à cætero deuicti orbis famulatu in Insulam istam quasi in libertatis Arcem segregata dum Cæsarum fulmina parui faceret, coluit tonitrua Apostolorum. Decor Libani, & gloria Carmeli floruit in Britannia senticetis. Quinimo isthic tum è Regia, tum è populo, Christus Sanctorum principatum tenens selegit viros quos in Sacro Altaris folio generi humano proponeret venerandos. Nunc autem conuertere isthuc oculos non possumus nisi lachrymantes: Naufragauit Religio in portu, peccauit Adam in paradiso, è Palatio in Carcerem Sanctitas depulsa cogitur in Patria viuere perinde ac in exilio. Omnino terra fructifera uersa est in saluginem à malitia habitantium in ea: Non tamen tantum licuit læuienti Inferno quin è venenatis pascuis exugere possemus manna consolationis. Dominus ex urbibus fugatus regnauit in cordibus uestris, atque in uobis uirtus enituit usque adeò aduersus potentium minas, & cruciatus carnificum inuicta, ut cogitans Conscientiæ triumphatricis sublimitatem, & Cœlestium diadematam spem, dicere uobis potuerit Apostolus, *Superabundo gaudio in omni tribulatione uestra*. O decus Ecclesiæ! O trophæum Religionis! Non gladius, non persecutio, non angustia separauit uos à caritate Christi, & ab obsequio Pontificis. Horuerunt hostes constantiam uestram, & qui Religionem auerfabantur admirati uirtutem, fateri identidem coacti sunt Catholicos Anglos non homines uideri mulieribus natos, sed Angelos in humanis corporibus hospitantes. Porro autem ubi laqueum & gladium minitabatur carnificina Satanæ, Deus ipse, Christus ipse, Deus exercituum, attollens cruciatum potius quam coronatum sentibus Caput cum sceptro Crucis, uictoriam Britanno Cæsari prætendens, descendit uobiscum in foueam terroris, & in uinculis non dereliquit milites diabolicæ crudelitatis contemptores, & proprio cruore purpuratos. Quinimo, cum tanquam purgamenta huius mundi despiceremini, uoluit uos fieri ornamenta Cœli, conuertens uincula in monilia, conuersans gladios satellitum in coronas Angelorum, tingens interfectorum sanguine ostrum æternitatis. Etenim pati nunquam potuit infernus crudelitatem potentiæ uobis fieri exercitationem fortitudinis, & materiam triumphorum. Quare uitijs potius quam calamitatibus oppugnamdam esse in Catholicis Anglis decreuit appetentem pœnarum Sanctimoniam. Heu nos miseros! neque diabolo impij conatus frustra fuerunt: potuit ille aliquando diffidia serere inter uos, enitens ut qui Christi bonus odor esse debetis, uideremini putrescentia Ecclesiæ cadauera persequentibus uos. Quare multos iam pridem contra Archipresbyteri ditionem in partes traxit, atque etiam sapientiæ studijs abusus est ad conficienda pabula discordiæ. Nunc autem cum tam præclara Christiani gregis pars Episcopali Sacerdotio non careat audimus diffidia, & scilicet esse inter uos, & supra quam dici potest

test dolemus. Prospicimus enim, ea remedia, daemone adnitente, conuerti ad perniciem quæ parata fuerant ad salutem &c. Omnes igitur & singulas controuersias inter Chalcedonenſe Episcopuâ & Regulares Sacerdotes Miſſionarios & Catholicos laicos Angliæ quocunq; titulo aut prætextu exortas, motas aut agitatas sedari volumus, ſupprimi, & extingui, ſicut per præſentes litteras ſedamus, ſupprimimus & extinguiſimus; earum vero omnium, tum etiã illarum quæ ex noſtrarũ literarum interpretatione germinare poſſunt, cognitionem & iudicium, ad Apoſtolicam auctoritatem pertinere volumus & decernimus. &c. Ne autem ambigentis Conſcientiæ fluctibus iactentur, & cæcæ ſuſpicionis tormento vexentur iudicia fidelium, declaramus Confeſſiones à Regularibus Sacerdotibus hætenus auditas validas fuiſſe, & in poſterum fore. Cum enim eas auctoritate Apoſtolica exceperint, excepturi que ſint, Ordinaria facultas vel Approbatio eis nec eſt nec futura eſt neceſſaria. Porro autem ſinguli Miſſionarij ſuis Facultatibus ac Priuilegijs vtentur eadem ratione & auctoritate quibus ante has controuersias & temporibus felicis recordationis Gregorij 13. & Pauli 5. gauiſi ſunt. Locupletioſiorem autẽ horum omniũ explicationem, ſi qua in diſceptationem vocabitur, iubemus à Nobis & ab Apoſtolica ſede expectari.

X. Hæc Pontifex *Vrbanus* ſapienter prouidit ad quietum Religionis curſum in Anglia retinendum; Ad ſempiternam interea quietem eſſe ſocijs complures varijs ſibi ſanctiſq; modis muniuerunt viam. *Ioannes Laytonus* Patria Derbienſis, omnium ſtudiorum conſecto curriculo Sacerdos, ætatis anno trigelimo octauo, locietatis duodecimo, quatuor votorũ profeſſione propediem firmandus, terrenam cæleſti patriâ, optione plurimorum citius, commutauit; vir in vmbra pius, in ſole & acie ſtrenuus, qui tranquillitate temporũ vſus de ſuperiore loco perorans complebat frequenter (templorum quibus excludimur vice) horrea, dum vicini Pſeudoverbiminiſtri quererentur, ſe parietibus cogi dicere, populo ad Catholicum oratorem diſſuente; ſed non tam crepra illi vita quam donata mors videri potuit, nè in eam inclinationem temporum incideret quæ omnem illam ſpem meſſis in ipſo quaſi flore præcidit. Illa enim quæ intermiſſa tractatione matrimonij cum Rege Catholico coorta eſt tempeſtas eò licentius in eam regionem atque importunius deſæuijt quò maior fuerat in auita religione defendenda & propaganda libertas.

Breuiori itinere ad ſuperos euolauit *Simon Ruſſellus* Staffordienſis: Finitis enim in Tyrocinio probationibus miſſus Leodium ad ſtudia, ex modica ægritudine in lentam prolapsus tabe poſt duos meſes ſublatus eſt. Vbi intellexit deploratam iam eſſe valetudinem nulli præterquã de deo illi fuere grati ſermones; frequenter vocibus huiusmodi & ſe & attantes inflammabat "Eia eamus; ſubuolemus in cælum; quando demũ ſeruatore meo *Ieſu* fruſi licebit" atque exemplo inſolito à Confeſſario primũ, tum à Rectore poſtulauit imponi ſibi præceptum moriendi;

M m m 2

1676.

1627.

-1676
-1627Ex noſtris
plures
mortui
Ioannes
Laytonus;Simon
Ruſſellus;-1676
-1627

1627.

endi; tum vt Obedientiæ, tum vt suoipsius desiderio satisfaceret; precatus præterea (si ex diuina voluntate foret) vt anniuersarius Sancti Matthæi dies sibi esset supremus, vt & euenit. Inter mortui scripta reperta est formula votorum, in qua præter sigillum Societatis appositum, verba illa (uoueo Paupertatem, Castitatem, & obedientiam perpetuam in Societate *Iesu*, & promitto) sanguine erant exarata; tanto studio erga Societatem atque in ea perleuantiam ferebatur; initio rerum gerendarum sic orare solitus "O Immaculata Dei genitrix *Maria* intercede pro me indigno famulo tuo vt in hac Sancta Filij tui Societate bene uiuam & moriar.)

Ioannes Lombardus

Ioannes Lombardus natione Belga, rei familiaris Adiutor formatus, ac planè ad earum normam virtutum effectus quibus Coadiutores nostros S. P. *Ignatius* potissimum cupiebat instructos, eiusdem anni mense Nouembri vitam cum morte felicissime cõmutauit. Annum ætatis agebat quadragesimum octauum, Societatis vigesimum tertium, gradus suscepti decimum. Præter alia quæ quandoque obibat ministeria, annis prope viginti concedita est ei custodia linearum suppellectilis in Seminario, quâ tantâ anima tranquillitate procurauit vt à nemine visus vnquam sit commotior; singulari modestiâ & prudentiâ id assecutus vt quamuis in ducentorum ferè iuuenum numero deesse non poterant quæ bilem interdum homini moderatissimo mouerent, nulla in re pacem ipse suam animique æquitatem inuinceret. Colloquijs spiritualibus inter adolescentes, interque Seminarij famulos pro ratione suæ conditionis opportunè ferendis valebat plurimum, suntque inter Socios qui quod in Societate uiuant eius secundum Deum potissimum monitis consilijque acceptum ferunt. Cùm Belgium in duas secerneretur Prouincias, & optio illi esset ad suæ nationis Collegia commigrare, optauit in Seminario potius vitam, vt inchoauerat, exigere. In quo annis ante obitum duodecim valetudine crebro languore ventriculi, ac debilitate pectoris pefundatâ, singulari cum patientiæ documento dissimulans dolores de pristina consuetudine laboris minimè remittebat; donec exhaustus viribus vix pedibus consistens, & agrè ducens spiritum cessit necessitati naturæ, & ijs omnibus armatus quæ Christiano & Religioso viro sunt in votis placidissimè obdormiuit. Belga alter arte Pistor Henricus del Som, cùm primo sui in Societatem ingressu tantâ laboraret ingenij infecilitate vt ineptus plane & videretur & esset ad quidpiam in Exercitijs pium cogitandum, mirè ea de re anxius in æde diuæ Virginis ad eius aram humiliter prostratus tanto animi cum mærore & amore apud illam causam suam egit vt ab oratione surrexerit plane alter; rerum diuinarum deinceps adeo peritus vt omnibus esset admirationi, & potuerint ab eo alij discere quæ ex libris haurire non poterant. Inter cætera dicitur panes singulos quos coqueret singulis Sanctis cõsecrare solitus; tãcertè attentus ad pietatem vt in breui consumatus explerit tẽpora multa.

Rodolphus Smithæus.

Rodolphus Smithæus Northumber, Alumnus olim Romæ in Angli-
cano, inter illos qui Societati fuerant malè fundatis querelis permolesti, ma-
turior

turior factus, & iam sacris initiatus, tam acerbum animo dolorem hausit vetera repetens, vt latis se facere non posse arbitraretur nisi Societati quam lælerat se totum donaret consecraretque: cumque recenter Alumnis imposito iureiurando impediretur nè ante triennium ab absolutis studijs Religiosum vllum ordinem amplecteretur, vires omnes intendit vt à Pontifice summo eius iurisdictioni remissionem impetraret, impetratâ admissus, sextum vix mensem Tyrocinijs impleuerat quando lentâ febre occupatus, inter humilitatis frequentia exempla, hoc vnum ambiebat precabaturque vt eo vlque superuiuere concederetur donec votis nuncupandis legitimum tempus affulgeret: dies Annum, Annum annus cum exedisset, exeso etiam ipse corpore flaccescens, planctq; cõsumptus, voti tamen compos & animi, tranquillissimè decessit de vita tertio idus Apriles ætatis anno octauo & vigesimo.

Guilielmus Flaccus Suffolciensis senio potius confectus quàm morbo ad annum seculi trigesimum septimum superuixit. Is è communi patriæ calamitate subducens se, Rhemos primum, deinde Romam venerat, vbi in Societatem adscriptus post moralis Theologiæ cursum Laureti absolutum, in Hispanias à *Personio* accitus est, atque in Belgium missus ad ponenda initia Seminarij Audomarenfis, vt libro quinto notauimus. Cuius Seminarij fundationem cum singulari industriâ atque constantia egregiè promouisset, in eo reliquam penè exegit vitam, domesticis rationibus, & rei pecuniariæ procurandæ adhibitus; præterquam quod aliquamdiu tertiæ probationis domui erectæ Gandau præfuerit. Qua in domo, æger singulare beneficium consecutus est, impetrante *B. Aloysio Gonzaga*, quem habuerat *Flaccus* in tyrocinijs contubernalem: quod beneficium hunc in modum ipsemet scripto consignauit.

Anno salutis 1632. Iunii 21; qui dies Beato *Aloysio Gonzaga* sacer est, Ego *Guilielmus Flaccus* domus Anglorum Societatis Iesu Gandau id temporis Rector, difficultate vrinæ diu multumque afflictus, eò deueneram vt medici remediũ ab arte sua superesse nullum pronunciarent; compererant enim calculo in vesicam delapso obstructos esse meatus: paucisque diebus ante natalem Beati *Aloysij* diem, tam vehementer torqueri cæpi, vt mortem non longè positam arbitrarer. Quod reliquum igitur erat, quæ ad vitæ exitum pertinent adornare institi, spemque omnem in Cœlestibus collocare, *Aloysium* enixè sollicitare, vti extremo illo tempore adesset, cruciatumqueleniret, eo enim Romæ familiariter vltus fueram, habueramq; in tyrocinijs consodalem, virtutesque eius animo insculptas per omnem vitam præcipua veneratione colueram. Posteaquam itaque eam noctem quæ dictum *Aloysio* diem antecessit, preces inter acutissimosque dolores extraxissem, cum adesse iam vitæ exitum iudicarem, accito manè Sacerdote, Confessione generali expiare me aggressus sum, modo peccata mea commemorans, sæpius opem Beati Adolescentis implorans, doloris acerbitate coactus: Tum etiam suadente Confessario, Liplanothecam, (cum aliud præsto non esset)

Guilielmus
Flaccus.

Ope B. A:
loysij liberatur à do-
loribus
calculi.

1627.

esset) quam diu gestatam plurimi faciebam, ad eius in domestico sacello sacram tabulam me appensurum voui, perpetuum beneficij monumentum, si dolori afferret leuamen; simul me illo obstrinxeram voto, simul voti cōpos factus sum: Vix enim intercessit spatium quo percurri posset salutatio Angelica, quando binos effundo calculos, fabis mediocribus magnitudine pares; atque ita omnis repente conleuit dolor, vt intra horam surgens ad sacellum descenderim, votum gratesq; persolurus) Hæc ille: superfuit autem ad annos quinque ab huiusmodi doloribus liber; tum sacramētis omnibus munitus, sacro etiam Christi corpore selquihorā ante obitum recreatus concessit è viuīs annum ætatis agens octogesium tertium.

Edmundi
Arosmit
thæi certam
& mors
pro
Christo.

X I. Et hinc vmbra diuinæ beneficentiæ felicem sortiti sunt exitū, in sole & puluere *Edmundus Arosmitheus* de impij Iudicis immani sæuitia gloriosa morte triumphauit. Aliquanto iam tempore sæuierat in Catholicos persecutio, dura illa quidem & aspera, sed sine ferro & sanguine incruenta: vt vero imbres opportuno tempore de Cælo depluunt in segetes nē deflorescant, ita deus cū visum fuerit, quorundam singulari atque eximia constantia cæterorum aut reficit erigitq; infirmitatem, aut corroborat fortitudinem. Inter hos *Edmundus* ex nostra Societate Sacerdos antea actæ vitæ labores in Anglicana messe religiose exantlatos beato sine coronauit. Carceris & vinculorum fidei causa perpeffioe olim illustris, tum etiam celebri cum Pseudo-Antistite Cestrensi disceptatione (quā Apostolicæ sedis auctoritatem autamque fidem hæretici hominis silentio ignominiaque vindicauit) nescire non poterat quanto in periculo versaretur si rursus in manus incideret eorum quibus erat & propter eam congressionem iam de vultu notus, & religionis causa odiosus; stationem tamen suam non deseruit animosus Christi miles, sed in eadem Lancastriæ Prouincia indefessam inuictamq; lucrandis animabus nauauit operam. Iuuenis in ea regione consobrinam duxerat in incestum vsus Pseudo-ministri ceremonia; hunc dum à flagitiola consuetudine abstrahere nititur *Edmundus* in duorum offensionem incurrit & odium, adolescentis & matris; Vtque est mulierum iracundia ad vindictam præceps, molestum monitorem vt submoueret, non veretur Magistratui indicare quo loco quaque via cōprehendi posset. Secundo igitur coniectus in carcerem consuetā diligentiam incumbit in curam cogitationemque aggregandi ad Ecclesiæ Sanctæ ouile quos poterat, & omnium vna detentorum animos benignitate humanitateq; deuincit. Non multo ante tempore quam Iudices (pro more Insule) in Prouincias iudiciorum exercendorum causa mittēretur, edictum fuerat vt leges omnes in Catholicos latæ vim suam potestatemque sortirentur: Hanc ansam opportunè sibi datam arbitratus *Henricus Yeluer-tonus* qui quæstionibus de capite cognoscendis præfaturus Lancastriam descenderat vt secta Puritanus, ita proprio huiusmodi hæreticis ingenio in Catholicos inhumanus & barbarus citatum *Edmundum*, atque iniuriosè compellatum interro-

interrogat num sit Sacerdos? Vt prudentiæ est nil directè in hoc genere sed circuitione quadam dicere, tum nè Catholici vltro prodi videantur apud quos latuere Sacerdotes, tum nè quis sui accusator in rebus quæ rectâ fidem non tangunt, accersiuisset mortem atque attraxisset videatur, respondet *Edmundus*, "Vtinam lanè Sacerdos essem! Ita est (inquit Iudex) Proditor hic non est, sed optat esse; Hocquæ ipsum te reum facit.) cum id negaret *Edmundus*, & esset de re contentio, per opprobrium obijcit Iudex ignorantiam inscitiamque; nihil etiam ab illo in medium afferri posse quo Religionem fidemque suam tueatur. " At si experiri in animo est (subijcit Sacerdos) disputationem non detrecto, paratus, quocunque oppugnante, defendere vnam Catholicam veram esse & solam salutarem, cætera quæ nunc per Angliam sparguntur dogmata nullo niti fundamento, idque meo sanguine consignabo.) Et alter, "Consignabis enimvero; faciam enim vt viuus spiransque tua ipse viscera igne torteri conspicias; neque vrbe discedam antequam caput in pertica, membra in vrbis portas distributa videam) cumque sæpius iteraret verbum *Morieri*, "Et tibi (inquit) Domine mi scito esse moriendum.) Tum lectâ de more Scheda, qua Sacerdos & Iesuita, & aliorum seductor pronuntiabatur, res ad duodecimuiros delata est; qui paucis & occultè auditis testibus reum confestim edixerunt. *Edmundus* (quod iure optimo poterat) poscit testes produci, & palam dicere testimonium; quod cum nequaquam concederetur suspicio in vulgus fuit instructos fuisse & subornatos, nihilque certæ probationis afferri potuisse. Vinculis tamen annulisque tam grauib; onustus vt leuare vix posset pedem ductus seorsum, severo cum mandato ne quis eum alloqui permitteretur, postremam operitur sententiam; quâ coram deinde pronuntiatâ, procumbens in genua clara voce exclamat Latinè primum, tum Anglicè *Deo Gratias*; ferramentâ veetelque tam immensos iubente Iudice induerat, vt cum abeundum fuit à comitio, sustentari debuerit & gestari; Ille vero Psalmum *Miserere* lætus de via decantans, ad omnem crudelitatem experiendam parabat se, neque defuere quæ pateretur; nam octo & quadraginta prope horas in arcto obscuroque gurgustio oclusus iacuit, vel sedit potius, cum iacentem locus non caperet, multâ mille florenorum impositâ excubitoribus si quemquam ad illius colloquium admitterent. Moris est, prolatâ sententiâ, vt reo non inferatur supplicium nisi ob signatis tabulis fiat potestas Magistratui eius loci, Iudice qui causæ præerat subscribente: Hic mira fuit tergiuersatio: Altero enim Iudice, qui seniorerat, abnuente, noluit etiam iunior Yelueronus subscribere; itaque cum Magistratus sine tabulis exequi sententiam recusaret, de nouo modo initur consilium vt, non sedente Iudice tali, vt olim, sed *sedente* scriberetur *curiâ*, & *Ordinatum per curiam*. Pudet nimirum facinoris conscios pigetque facti, & Conscientiâ vel Deum vel homines exhorrente Auctores videri nolunt eorum quæ maximè faciunt.

XII. Moriendum nihilominus iusto fuit: Cui tragædiæ quamquam

1628.

quam paucissimos interesse cupierat Iudex, atque ea propter anticipato die, summo mane, vel sub horam prandij peragendam statuerat, infinitus tamen factus est concursus hominum ut spectarent. A tertia ad quintam feriam sederat in ergastulo; Tum crati impositus obuerso ad caudam equi capite (contra quam in similibus soleat fieri) ductus est, de charta, quam manu tenebat, scriptas qualdam percurrens voce & mente preces. Cum ventum est ad supplicij locum, non ad stabiliendam sed ad infirmendam Martyris constantiam miser Ministellus, tanquam Cacodæmonis minister, "Ecce, inquit, instrumenta supplicij, laqueus, patibulum, fornax, cacabus, culter; his lacerandus, his exurendus es nisi legibus parendum iudices, & misericordiâ vtaris Regis.) Cui Martyr subridens, "Ne quaeso Domine mi, Tentatorem hic agas tu. Misericordiam ego è Cælo, non aliunde, expecto: Spes mea in Christi passione & morte sita est: Hunc rogo obsecroque ut hac me dignum morte faciat) Tum ad pedem scalæ postquam nixus genibus ad quartam horæ partem orasset; gradum exosculans conscendit, rogatq; Catholicos presentes uti secum & pro se orent hoc in ultimo & maximi momenti certamine. Pseudo verò Verbi Ministro replicanti neminem Catholicum adesse, se verò oraturum; Nequaquam inquit, "Neq; enim tuas ego preces volo, neq; tecum precari, aut negotij aliquid habere: si non est isthic, ut ais, quisquam Catholicus, Ego sane tot mortes oppetere opto quot hic sunt homines, ut omnes sint Catholici) Tum pro Rege, pro patria, pro persecutoribus orans, quò in scalam altius ascenderat, eo voce contentiore rogabat omnes ut morte hæc suâ non ad terrorem, sed ad constantiam vterentur; mori se Romano-Catholicum, in ea Ecclesia sola salutem obtineri posse; proinde si animæ salus ipsis curæ esset (quâ nihil nos tangit proprius) ad eam se Ecclesiam aggregarent. Cumque se ad orandum composuisset, accedens rursus tentator: "Rogo te, inquit, Domine, vtere Regis benignitate, dic, iurare te velle verbis vsitatis fidelitatis, vel preces nobiscum iungere, & viues; Opto ego ex animo ut velis viuere; Adest qui ista tibi offert modo velis, dicito te velle.) At ille attollens oculos, & vultu seueriore quasi rei indignitate pie commotus, "Falleris, inquit, Non ego is sum quem existimas; absit à me talis cogitatio; nulla conditione; nullo modo tibi assentiri aut possum aut volo: Amplectimini vos potius Catholicam fidem; veniet dies quando hoc vnicum erit vobis solatium Sanctæ Romanæ Ecclesiæ fuisse subditos) Tum rursus orans, cum quidam è populo clamarent Tolle, deiectus de gradu pependit, hoc extremum ore efferens, *Bone Iesu.*

Hic exitus fuit viri qui à natura, & ab industria consecutus fuerat illa quæ perfectum in vinea Domini operarium commendant; & videri potuit à Deo ad hunc gloriosum finem à primo tempore referuatus; nam Duaci cum studeret & gradum in Artibus & Theologia adeptus esset, bis mortem postquam fuisset inuentus euasit: Proditus deinde ab eo quem ab incestu reuocare studuerat, & primus sub Carolo Rege Sacerdotij nomine postulatus, pridie

pridie decollationis Sancti Ioannis Baptistæ coronatus est; cui etiam similiorem reddidit Iudicis atrox crudelitas: steterat enim interea dum supplicium sumeretur è sublimiori cubiculi contignatione prospiciens quod procul agebatur; peracto vero supplicio iussit mensæ cibos inferri tanquam triumphum dere bene gesta agens, & iuramentum parte exoluta: Altera restabat pars ut Caput & membra certis locis affigerentur. Hæc antequam distribuerentur domum allata atrectans inhumanâ barbarie comparasse dicitur cum captorum venatione ceruorum membris, quæ tum forte dono illi offerebantur, & ad complendam immanitatem vrbe egrediens, & equum quem infidebat circumagens cum caput conspexisset in pertica, voluit cubitis aliquot altius erigi ad exemplum; nesciens futurum etiam se alijs exemplo ut cauerent quas causas & quam iustè tractent: Famâ enim sat constanti ferebatur Anno vix expleto cœnantem sensisse in ceruice quasi ictum pugni; de quo quando cum famulo ponè (vt assolet) stante iracundius expostularet, & is nihil se fecisse aut vidisse diceret, secundo percussus expauit; delatus à Cœna ad cubile prima luce repertus est cum morte colluctans, neque vidit vesperâ: quam dispari ab *Edmundo* mercede proclive est cuique existimare. Etenim qui proximè eadem in Prouincia eandem mortis aleam Sacerdotij caula subiuit *D. Ambrosius Barloe* Sancti Benedicti Monachus hæc ad fratrem suum R. P. Rudisindum Barloe Duaci commorantem scripsit è carcere.

Arbitror me passurum (Ita vulgo loquimur cum de morte violenta est sermo) *nâ Dominus Bradshawe* (quo nomine *Edmundus* quandoq; ad dissimulationem utebatur) *is qui ultimò passus est Martyr, ea nocte quæ secuta est passionem ipsius, cum ego penitus ignorarem quod passus esset, stans ad latus lecti mei ita mihi est locutus. Ego passus sum, & tu iam debes pati; vide ut pauca loquaris; conabuntur enim te in verbo capere.* Hæc Martyr de Martyre: Felices animarumque tam beato fine labores hic susceptos coronarunt. Aliorum nunc gesta perpersionesque percurramus.

XIII. Pseudo Antistiti Vigorniensis plures fuere proles, quas in eadem secum hæresi ab incunabulis diligenter instituendas curauerat: Quæ tamen Dei est benignitas ex filiabus vna Catholicam fidem amplexa multis exemplo fuit pietatis & constantiæ. Huius frater natus maximus, vir omnium flagitiorum cœno immeritus ex morbo impurissimo ad extrema deuenerat. Verane ac fictâ tactus Religione sororem de eius salute mire sollicitam rogat obtestaturque non semel ut Sacerdotem accerlat, cupere se vehementer Catholicè emori: Illa nè fratri periclitanti in re tam necessaria deficeret aduocat ex Nostris vnum, qui totius vitæ accepta confessione, pane etiam cœlesti ægrum refecit: secundo redijt aliquanto post ad nouellam plantam iisdem Sacramentis confirmandam: Rogatur tertio ut accedat: At interim aperuerat infelix Parenti rem uti gesta erat: tenduntur insidiæ; capitur Sacerdos; Pseudo Antistiti sistitur, & recusato (quod fidelitatis vo-

1628.

1629.

1630.

Martyris
de Martyre
re testimonium.Guilielmus
Anderfonti
capitur.

1630. cant) iureiurando in teterrimum ruri erga tulū compingitur. Miser transfuga non multo post tempore pœnas morte infelicissima luit, vt qui Deum nunquam nominare auditus est, præterquam cum Sacratissimum nomen sacrilegis iuramentis violaret; malum verò dæmonem sibi adstare clamabat aspectabili & horrenda forma; Sacerdotem etiam scelus atque iniuriam exprobrantem. Sacerdos a motu Londinum, & liberiore vsus carcere, tandem Regina gratia liber postquam plures annos in eadem messe consumpsisset exul diem clausit Audomari, vbi à puero educatus & excellentiam quandam in Græcis & latinis consecutus, post studia Romæ & in Sicilia peracta multis annis cum laude docuit & præfuit scholis, perpetuo licet Asthmate pressus & demum oppressus, cum annum ageret sexagesimum nonum, Professio-

Horror in
scelere sa-
lutaris.

nis quatuor votorum circiter trigessimum. Alteri amatoris hæretici captæ lenocinijs, cum vt eo potiretur spondidisset se Protestantium sacra adituram fors melior obtigit quam Antistitis filio: Vix enim in profani tēpli limen pedem intulerat quando ex horruit, & ad populum conuersa, "Scitote, inquit, me conscientia reclamante huc venisse, & tu Domine Prædicans caue nē verbum in hac nuptiali ceremonia proferas quod rectum non sit ac necessarium; aliquid ego me illicò propriam.) Tum rursus ad astantes, "Sanctè promitto me quoad vixero huc rursus nunquam ingressuram.) neque fessit fidem; reliquam enim vitam piè & Catholicè traductam hoc lucro cumulauit, quòd maritum ad eiusdem fidei consortium post paulo inflexit, & in ea vterque ad exitum vsque perseuerauit.

Constantia
nobilium
Catholicorum.

Baronis
wottoni.

Constantia vero nobilium Catholicorum hoc tempore vt Heterodoxis admirationi & stupori, ita Orthodoxis non exiguo fuit incitamento ad firmitatem & gloriam. Enituit inter cæteros Baro Wottonus (Parens Pickeringi, de quo libro quinto diximus) Hic Senex Octogenarius qui ad annos complures vix domo excesserat, de Religione appellatus sistit se Iudici. Perculit tanti viri præsentia congregatorum animos, eoque magis quod vix hæctenus audisset Catholicus. (Ætati enim grandæ, & inualetudini data fuerat duodecim annorum ab hæreticorum templis absentia) Iure quo nondum exciderat, secundus ei in subscellijs locus debebatur; At ille sella gestatoria inuectus in comitium, inter reos se deponi iussit, etenim quandoquidem vt reus fuerat accersitus, æquum esse aiebat inter reos occupare locum: At non tulere Assessores: Itaque ad dexteram Iudicis, cum confedisset, hanc aduentus rationem reddidit.

"Sum Catholicus: hoc mihi nunc crimini vertitur: diem tamen istum mihi præ cæteris totius vitæ diebus lætorem esse debere existimo, quo datur fidem palam coram omnibus profiteri: Non potui quidem non mirari quod hac ætate vir qui Reip. commodis pluribus annis inter primos inuissem, quarto functus legatione ad exteros Principes, Elizabethæ olim & Iacobo à Consilijs, huc loci sine vlla præoccupatione vocarer; At causa mihi est optima, Religio; pro qua & annos, & opes, & quidquid demum mihi superest libenter Deo & vobis offero, vt si videatur secundum Leges vestras iudicetis.) In præsentiarum aliud actum — est nihil;

est nihil; neque diu superfuit; defuncto vxor, quæ superuixit, hoc ei posuit Epitaphium, partim nigro marmorì partim albo contiguo insculptum.

1633.

1634.

Carissimo suo coniugi Domino Edwardo Wotton
Catholico: Faroni de Marley mæstissima vxor sua D. Margareta Wotton
Catholica; Filia Domini Philippi Wharton de Wharton hunc lapidem
posuit.

Terrâ cæloque reuincti.

Pseudo-Antistes Cantuariensis Abbotius cùm ægre ferret sua in Dicecesi Catholico homini erectum quasi Sepulchrale trophæum, nomen *Catholici*, & *Catholica* curauit abradì: Ita neque uiuì neque mortui suis permittuntur boni gaudere titulis & honoribus, eorum inuidia qui licet magnificum illud nomen quandoq; uirpent, fixum tamen & constanter adhærens nunquam possunt obtinere.

In Essexia Guilielmus Baro Petreius comparuit & ipse citatus; Atque ut vixit diutius, ita obnoxius magis legibus, de gradu primum Irenarchæ deiectus est; tum Armamentarium (quod habebat pro dignitate & loco suo egregiè instructum) direptum, atque aliò translatum, suo tamen sumptu quotannis poliendum: denique cùm in gradum officiumq; Irenarchæ restitui non posset nisi Pontificis primatum abiurando potestatemq; in Principes, ijs recutatis vixit priuatus, & piè post aliquot annos decessit, astantibus in hæc verba (quæ illi fuere postrema) valedicens, " Ille enim ego nunc proficiscor, vbi Deum amplius nunquam offendam.)

Guilielmi
Petraei.

XIV. Nostrorum verò quotidiana sunt pericula, præsertim cùm quis morti proximus nuntiat, qui in Catholicam aggregari flagitat nè æternum moriatur, Audendum enim est, & per medios conlangueos & affines heterodoxos plerumque insensissimos, aperienda est quoquo modo via, nè vel desimus nos officio, vel is excidat voto & vita quam optabat æternâ.

Nostrorū
pericula.

Accidit etiam vt Londini Rector cùm sex socijs in conductâ ad vsus nostros domo caperetur. Designatus erat dies ad vota aliorum renouanda, aliorum vltima nuncupanda; non tam cautè res acta est, vt vicini circumquaque hæretici non aduenterent plura in eam domum inuehi quàm paucis qui comparebant sufficerent; Accessit inuidia tabernariorum qui se neglectos indignabantur, dum necessaria non ab ipsis, sed à longius positis peterentur. Itaque informatis quadruplatoribus cingitur circa nonam matutinam domus, irrumpunt satellites; cuncta sursum deorsum perscrutantur: Rectorem in antro sub terra latentem cum supellectile sacra & socijs aliquot, alios alijs in locis præhendunt, ducentq; diuersos ad carceres: Iudicio agitur, vnius tantum de Sacerdotio damnatur qui se profitebatur Sacerdotè quoniam id celari non posse existimabat, quandoquidem publicè in domo oratoris ita vixisset, gef-

Rector
cum alijs
Londini
captus.

1635.

fissetque se: Cæteri quoniam nullis testibus accusabantur aut non idoneis dimissi sunt; vnius etiam illius damnati dilatâ sententiâ libertas cum tempore procurata est.

XV. Horum vero discriminum atque laborum fructus vt est semper suauissimus, ita haud paulo profecto fuisse iucundior, si eos quibus in opere tam Sancto adiutores constituti sumus, beneuolos semper & per omnia conuenientes haberemus. Sed ea est humanæ naturæ infirmitas vt illa ipsa frequenter quibus ad meliora incitari oporteret, nos retrahant; & Sancta quæ deberet esse æmulatio in rivalitatem declinans de virtute exeat in vitium, vel in nudam virtutis imitationem. Inter solatia quæ Clementissimus Deus afflictis in Anglia rebus per interualla subministrat, Nuncius à sede Apostolica missus est qui apud Reginam (vtpote Catholicam Principem) resideret. Primus hoc munere functus est Gregorius Panzana Iuris vtriusque Doctör, Anno currentis sæculi trigesimo quarto, Huius sub umbra (quam post multiplices conditiones à Clemente octauo Regularibus inter se & cum Clero seculari concordia causa impostas, *Paulus* quintus omnem de nouis tractationem prohibuisset, nè satis iam examinata & iudicata rursus in quaestionem nullo pacis fructu vocarentur) plerique qui in Anglia tunc temporis inter Clerum vtrumque auctoritate valebant in hæc verba conuenere.

Concordia
inter Cle-
rum secu-
larem et
Regula-
rem.

Quoniam commune Religionis bonum præcipuè spectari debet ab Operarijs qui in hac vinea Domini laborant, illudque facilius ac felicius tunc demum promouetur, cum iidem operarij communibus operis & coniunctis animis inuicem colligantur. Idcirco diuini Spiritus afflatu (vt speramus) excitati, Clerus secularis Angliæ ex vna parte, cum PP. Benedictinis, Franciscanis & Carmelitanis ex altera parte, ad certam aliquam vnionem huic fini congruentem inter se constituendam (saluis vtriusque partis Iuribus, priuilegijs & facultatibus) conuenire decreuerunt. Et ne quid sit quod optatum illius progressum retardet, partesque sibi inuicem minus confidentes reddat, illud imprimis statuitur, vt quæ extiterunt hætenus dissidia siue contentiones quæ præsentem futuramque animorum consensionem impedire possent, sopiantur, & sibi inuicem promittant eorum omnium abolitionem & quod nulla in posterum erit eorum exprobratio. Hincigitur est quod die decimo septimo mensis Nouembris anno 1635. Londini conuenientes pro parte & nomine Reuerendissimi Episcopi Chalcedonen- sis & Cleri secularis Admodum RR. DD. D. Georgius Fisherus, D. Ioannes Southcott, & D. Thomas Vitus, & pro parte & nomine PP. Benedictinorum R. admodum P. Leander de Sancto Martino, R. admodum P. Benedictus de Sancto Facundo, & R. P. Paulinus Greenwood; & pro parte & nomine PP. Dominicanorum R. admodum P. Frater Thomas de Media villa, & R. admodum P. Frater Ludouicus de Sancto Ildelfonso; & pro parte & nomine PP. Franciscanorum R. admodum P. Frater Aegidius de Sancto
Ambrosio

Ambrosio, & R. admodum P. Frater Franciscus de S. Clara, & pro parte & nomine PP. Carmelitanorum R. admodum P. F.

Deuenerunt ad infra scriptam concordiam, duraturam quousque Deus restituat vltim Religionis in hisce regnis in nomine Domini

Articulus vnicus Cōcordiæ seu

Vnionis inter Reuerendum Episcopum Chalcedonensem

Et Clerum secularem ex vna parte, & PP. Benedictinos, Dominicanos, Franciscanos, & Carmelitanos ex alia parte.

Partes sibi mutuo promittunt se vnanimiter curaturos commune Religionis bonum in Anglia, seque inuicem quoties opus fuerit amanter coadiuturos, nec permissuros, quantum in se est, vt summus Pontifex per fallas informationes de rebus Anglicanis decipiatur, neue Serenissimi Regis nostri, Reginae, aut status honor lædatur.

Et ad hos fines statuitur quod saltem singulis trimestribus deputati vtriusque conuenient certo loco, ac tempore ad deliberandum, & quoties præterea occasio postulauerit.

Cum autem sua Sanctitatis pro cura sua Pastoralis huc destinauerit eximium virum admodum R. D. Gregorium Panzanum, eundem pro sua humanitate rogatum cupimus, vt vtriusque deputatos, qui ad dictam concordiam constituendam conuenient, quò firmior & solemnior euadat, suâ præsentia cohonestare dignetur.

Quod si reliqui Ordines simili nobiscum fædere sociari optent, libenter in Consortium vnionis omnes admitteremus.

In quorum fidem dicti deputati subscripserunt proprijs manibus tria Exemplaria, quorum vnum sit penes Clerum secularem, alterum penes supra nominatos Ordines, & tertium tradatur Admodum Reuerendo Domino Gregorio Panzano, vt de eo Romam referat: die, mense, anno quæ supra.

Georgius Fisherus.

Ioannes Southcot.

Thomas Vitus.

Fr. Leander de Sancto Martino.

Benedictinus.

Fr. Benedictus de S. Facundo

Fr. Paulinus Greenwood.

Fr. Thomas de Media-Villa Ordinis Prædicatorum.

Fr. Ludouicus de Sancto Ildesonso Ordinis eiusdem.

Fr. Aegidius de Sancto Ambrosio Ordinis Sancti Francisci.

Fr. Franciscus de Sancta Clara, eiusdem Ordinis.

XVI. Quæ fuerit Causa huius conuentionis, quis finis, quod fundamentum

Nnn 3

Quid in re
Blondus
præstiterit

1635.

damentum non equidem suscipio diuinare, multo minus curam Sociorum nemo monitus de congressu; curæ Reuerendus Pater Fr. Carmelita ne quidem nominatus.

Blondus antequam ea potestate quam grauis iam annis auebat deponere plenè exueretur occurrendum arbitratus estimationi Societatis, ne quam illa notam contraheret vel aspernatæ concordie vel offensionis in ea de quibus illa decernebat, hoc publicum integritatis, & rei prout gesta est dedit testimonium.

Richardus Blondus Societatis *Iesu*
Præpositus Prouincialis Angliæ.

OMnibus has visuris salutem in Domino. Cum ad me perlatum nuper sit non dubia plurimorum fide qui non tantum auribus, sed etiam oculis viui parum Concordiam quandam scripto initam inter quosdam Sacerdotes tam seculares quam Regulares aliquorum Ordinum, cuius quidem scripti hæc est summa. Comune Religionis bonum præcipue ab Operarijs huius vineæ spectandum est, idque eo facilius promouetur quo magis Operarij inter se colligantur: Idcirco ad vniõnem huic fini congruentem stabilem conuenire decreuerunt; & nè quid optatum progressum impediatur, promittunt se memoriam omnem præteritorum dissidiorum abolere velle.

Conuenientes igitur die decimo septimo Nouembris ANNO 1635. statuunt & promittunt se vnanimiter curaturos commune Religionis bonum in Angliæ, seque inuicem amanter, quoties opus fuerit, coadiutores, nec permissuros, quantum in se est, vt summus Pontifex per falsas informationes de rebus Anglicanis decipiatur, neque Serenissimi Regis nostri, Regine, aut status honor lædatur.

Ad quos fines obligant se ad conueniendum tertio quoque mense. Rogant autem admodum R. D. Gregorium Panzarum, vt deputatos ad dictam Concordiam stabiliendam ita conuenientes, quo ea firmior ac solemnior euadat, suam præsentiam cohonestare dignetur. Addunt præterea se reliquos Ordines in Vniõnis consortium libenter admissuros, si simili secum fœdere sociari cupiant.

Tandem tria exemplaria proprijs manibus subscripserunt, quorum vnum sit penes Clerum secularem, alterum penes hos Ordines Regulares, tertium tradatur admodum Reuerendo Domino Gregorio Panzano vt de eo Romam referat.

Hæc huius scripti summa, & fere etiam verba: Nomina autem eorum qui conuenerunt & subscripserunt hæc sunt. RR. DD. Georgius Fisherus, Ioannes Southcott, Thomas Vitus, Sacerdotes seculares. RR. PP. Leander de Sancto Martino, Benedictus de Sancto Facundo, Paulinus Greenwood, ex Ordine Sancti Benedicti, RR. PP. Thomas de Mediauilla & Fr. Ludouicus de Sancto Ildesonso, ex ordine Sancti Dominici. RR. PP. Fr. Ægidius de

San-

1635.

Sancto Ambrosio, & Fr. Franciscus de Sancta Clara ex ordine Sancti Francisci. Et quamuis dicantur interfuisse quidam Patres Carmelitæ, nondum scire potui quinam fuerint, nec an nomina sua subscripserint. Cùm hoc, inquam, ad me ita perlatum esset, ac præterea spargeretur vbique rumor, solos seuitas, quamuis inuitatos, ad Concordiam hanc stabiliendam accedere noluisse, officio ita postulante statui publicum dandum esse testimonium tum Innocentiæ Societatis nostræ, tum animi non tantum studiosi, sed prompti etiam ac parati ad pacem cum omnibus amplectendam.

Primum igitur sanctè affirmo, me nunquam à quoquam ad huiusmodi congressum inuitatum esse, nec quidquam à quoquam accepisse ex quo vel leuissimè colligerem gratum alijs fore si ego aut qui quam alius meo nomine interesset, nec etiam quidquam de re quæ tractabatur, multo minus de personis, loco aut tempore intellexisse quam omnia iam perfecta essent: neque tandem à tempore Concordiæ iam inite quidquam mihi à partibus indicatum esse, quo quid actum sit, certò mihi constet. Deinde verò cùm hæc aliunde iam intelligam profiteor meo sociorumque omnium meæ curæ commissorum nomine, nos omnes pacem ipsam libentissimis animis amplecti, quatenus spectat commune Religionis Catholicæ bonum, vel mutuam Operariorum caritatem opemque. Pollicemur quoque nos omnem daturos operam nè summus Pontifex (vt Concordia hæc loquitur) per falsas informationes decipiatur, atque imprimis ne vlla vel minima re Serenissimi Regis, Reginæ aut status honor lædatur. Quæ omnia sicut hæctenus pro virili semper præstitimus, ita in posterum etiam præstare, ac procurare vt ab alijs præstentur omni studio conabimur.

In quorum omnium fidem officij mei sigillum, manumque propriam apposui. Londini die 25 Nouembris Anno 1635. Richardus Blo. idus.

XVII. Et ad Gregorium ipsum Panzanam has literas.

Admodum Reuerende Domine

QVI has Reuerendæ Dominationi Vestræ daturus est P. Robertus, narravit mihi, casu nec opinanti sibi contigisse vt Dominatione Vestram eadem die, scilicet Martis hebdomadæ elapsæ, Mensis autem decimo septimo, eademque horâ officij causâ adiret quo D. V. plures secum Sacerdotes congregatos habebat, pacis cuiusdam, vt postea vidit, conficiendæ causâ. D. autem V. ad se (vt adesse intellexit) paulisper egressam, id ipsum indicasse, nec non dixisse, communiter iam ab illis constitutum esse de aliquo mittendo qui me omnium nomine ad eandem secum concordiam inuitaret. P. vero Robertus, vt narrat, respondit, quamuis meâ vel alterius meo loco præsentia opus non sit cùm nos pacem cum omnibus colamus, ac parati simus semperque fuerimus cuiuscunque se à nobis læsum profitenti facere satis, se tamen minimè dubitare

Nnn 4

quin

1635.

quin ego, si quis eorum nomine ad me veniat, facillimè pacem illam, cuius summam Dominatio Vestra, seu potius primum Caput, de mutua nempe caritate, ac iniuriarum memoria delenda paucis ei tunc indicauerat, esse amplecturus. Addebat autem gaudere se plurimum eisdem Sacerdotes iam animum induxisse vt nos admittere velint; quoniam de pace quidem, sed à qua nos omnino excludi oporteret, sæpius actitatum esse certâ famâ audierat. Nec dubitabat istam consilij mutationem Dominationis V. pio studio quo fertur pacis inter omnes conciliandæ tribuere. Quæ P. Robertum omnia narrantem libenter audiui, de pace enim non nisi gratus sermo esse potest. Quare ab eo tempore animum nuncij expectatione suspensum tenui, ex quo certo pacis capita, quidque à me exigetur cognoscerem. Verum cum iam dies ipsi octo effluerint, nec quidquam ab ijs à quibus maximè sperabam audiam: Audiam autem ab alijs omnibus plurima, statui mecum ipse amplius expectandum non esse, sed assensum meum scripto similiter explicandum, quem vnà cum hisce literis Dominationi Vestræ transmittito: quo cum Dominatio Vestra tum alij omnes videant quam libens ego pacem cum reliquo Clero amplectar, studiumque omne in publicum commodum etiam vltro conferam.

Pauca tamen hic habeo mantissæ loco de hac pace dicenda; quæ vt nec in publico Instrumento ponenda, ita neque hic omittenda esse decreui. Primum itaque mirari satis non possum tam solemnem institutam esse pacis tractationem de rebus huiusmodi, scilicet de bono publico ita vniuersè promovendo, de caritate fouenda, de Pontifice non decipiendo, Regisque honore non lædendo, de quibus nulla fuit inter quosuis vnquam aut esse potuit discrepantia.

Deinde quamuis Pacem hanc amplectamur, nè pacem videamur negligere, at non tam facillè amplecti possumus id quod statuitur de conueniendo singulis trimestribus, aut etiam sæpius, tamen forte videremur inuitandi. Nam cæsus eiusmodi, præsertim frequentes, cum alibi, tum hic maximè suas habent difficultates.

Tandem quoniam Sacerdotes seculares se conuenire dicunt pro parte & nomine Episcopi Chalcedonensis, quo videntur eidem R. D. non nihil adhuc iuris in Anglia tribuere, sibi que etiam reseruare, de hoc, sicut etiâ de potestate paciscendi huiusmodi in rebus, quam vel vnà cum ipso, vel seorsum habeant, illud solum moneo me nihil eorum auctoritati aut additum aut detractum hoc meo facto velle, sed omnia integre suæ Sanctitati, in cuius manu iam sunt, relinquere. Vt autem Deus nobis suam pacem largiatur ex animo precor. Meque ita Dominationi Vestræ suisque Sanctis precibus humiliter commendo. Datum Londini, die 25. Nouembris Anno 1635.

Admodum Reuerendæ D. V.

Seruus in Christo

Richardus Blondus
Ad

Ad quæ Gregorius in hæc verba. Admodum Reuerende Domine. 1635.

A Ccepi à P. Roberto Epistolam Dominationis Vestræ in qua se exhibet promptissimam ad amplectendam pacem & concordiam; imo referens iunctim tenorem eorum capitum Concordiæ inite inter Sacerdotes seculares, & reliquos Regulares, quæ aliorum relatione acceperat, illa vltro recipit; sed quia non omnia Capita Concordiæ fuerunt ad amissim Dominationi Vestræ relata, & in sua Epistola ad me transmissa notauit qualdam difficultates circa Concordiam initam; ideo mitto ad D. V. integrum & sincerum exemplar dictæ Concordiæ inite & subscriptæ, necnon aliquorum capitum seorsim scripto firmatorum, sed ore tenus tantum approbatorum; vt possit ea omnia diligenter considerare, & agere cum Presbyteris secularibus vt alij Regulares fecerunt, ortasque difficultates discutere, ad hoc vt tandem, Deo fauente, omnium Sacerdotum in Anglia, sit cor vnum & anima vna, sublata omni offensione, eiusque recordatione. Quod ad me attinet, sicut alijs omnibus dixi, sic etiam D. V. dico me veram pacem & concordiam expetere; de conditionibus vero nec egisse, nec agere velle, quia impossibile mihi, aut saltem difficillimum esset, de ijs tractare sine aliquorum offensione. Et me vestris Sanctis Sacrificijs & orationibus humiliter commendo. Datum Londini die 28. Nouembris 1635. Stylo veteri.

Admodum Reuerendæ Dominationis Vestræ.

Seruus in Christo.

Gregorius Panzanus.

Et verso folio.

Promittunt deputati Regularium

Ordinum; quod neque per se neque per fratres suos, directe, vel indirecte, ab hac hora in posterum, se opponent Episcopali auctoritati stabilendæ in Anglia; neque impediunt Episcopum, vel Episcopos ibidem stabilitos vel stabilendos, quo minus liberè & pacificè fruantur & exerceant quæcumque iura, priuilegia & facultates ipsis à sede Apostolica concessas.

Promittunt deputati Cleri secularis, quod neque per se, neque per Episcopos in Anglia stabilitos vel stabilendos directe vel indirecte impediunt prædictos Regulares quo minus pacificè & liberè fruantur & exerceant quæcumque iura priuilegia & facultates ipsis à sede Apostolica concessas, sub suis, vt hæctenus, Superioribus.

Item promittitur ex vtraque parte quod quamprimum Clerus secularis Superiorem immediatum habuerit residentem in Anglia, tractabitur de magis specialibus vnionis & Concordiæ conditionibus

Hæc. Gregorius.

XVIII. Cui

Ooo

1635.

XVIII. Cui demum Blondus ista repoluit.

Admodum Reuerende Domine. Redditæ mihi sunt literæ D. V. datæ 28. Nouembris, cum exemplari Concordiæ inter Sacerdotes seculares & Regulares initæ, & subscriptæ, necnon aliquorum Capitum scripto firmatorum (vt loquitur D. V.) sed ore tenus approbatorum, quæ ideo te mittere dicit quò diligenter considerem, & agam cum Præsbyteris secularibus vt alij Regulares fecerunt, ortasque difficultates discutiam, & hoc vt tandem, Deo fauente, omnium Sacerdotum in Anglia sit cor vnum, & anima vna, sublata omni offensione, eiusque recordatione. Vt morem itaque gererem D. V. diligenter omnia consideravi, dedi que & dabo operam, vt quantum in me erit, optata pax consequatur, quò sublata omni offensione simus omnes cor vnum & anima vna.

Similia præcepit Paulus 5. prohibens nouas conditiones pacis iniri in se inficio.

Ad hoc autem nulla mihi expeditior videtur via, quàm vt seruemus omnes Breue Sanctissimi D. N. D. *Vrbani*. PP. 8. quod incipit, *Britannia*, datum die nono mensis Maij Anno Domini 1631. quo sua Sanctitas omnes & singulas controuersias, atque alias quascunque inter Chalcedonensem Episcopum & Regulares Sacerdotes Missionarios, & Catholicos Laicos Angliæ, quocunque titulo aut prætextu exortas, motas aut agitatas, perinde ac si nominatim singulæ fuissent expressæ, sedari, supprimi, & extinguere voluit, sicut & per illas ipsas literas sedauit, suppressit, & extinxit; & Vniuersis sub pena Excommunicationis latæ sententiæ præcipit nè vltius præterquam apud sedem Apostolicam eadem quacunque ratione nutrentur aut fouerentur. Quibus nihil salubrius, nihil ad pacem aprius excogitari potuit. Longè itaque meo iudicio latius erit vt omnes præcepto tam graui humiliter obtemperemus, quam vt inter nos conuenientes, quæ hinc tribus Capitibus continentur, discutiamus. Nam vt omittam contentionis flammam ex huiusmodi disceptationibus facilius excitari quàm sopiri, non video qua ratione possimus Nos priuatim his de rebus statuere, cum sua Sanctitas eodem suo Breui definitionem tam horum quam aliorum omnium ad dictas Controuersias quoquo modo spectantium ad suam cognitionem & iudicium pertinere decreuerit, vt acceptis vtriusque informationibus, & momentis rationum vtriusque partis æqua lance perpensis, pro paterna sua & pastorali sollicitudine, ex singulari in Catholicos Anglos propensione, id demum statuatur quod tum ad bonum Religionis Catholicæ, tum ad pacem firmandam augendamque melius, opportunius, & efficacius iudicauerit. Quod sane iudicium decretumque dum feretur, æquanimitè expectare, eiusque parere omnes decet. Ex his igitur videt spero D. V. opus non esse, vt ego cum Præsbyteris secularibus his de rebus coram agam, vt omittam dicere, eos id ipsum cupere non videri,

De capitibus porro ipsis, paucis dico, Nos nihil contra hætenus fecisse aut deinceps facturos. Episcopali enim auctoritati stabilitendæ nemo nostrorum vnquã se opposuit, sed vel rogati à quibus oportuit, sententiam diximus

diximus; vel necessitate quadam coacti quæ opus esse videbantur ad fidem
 sedilque Apostolicæ dignitatem sartam conseruandam scripsimus, quæ ne-
 mo iure vitio nobis vertat. Nec moræ fuimus olim Episcopo Chalcedonensi,
 aut posthac erimus cuiquam quo minus quidquid potestatis à sede Apostoli-
 ca acceperit liberè exercent.

1635.

Quod promittunt seculares in secundo capite se permissuros vt Regula-
 res suis vicissim facultatibus fruantur, id sanè rectè fecerint, atque ex men-
 te & mandato sedis Apostolicæ in Breui iam dicto.

Quod tandem tertio Capite dicunt, tractandum esse de magis speciali-
 bus conditionibus vnionis, quàm primùm Clerus secularis Superiorem im-
 mediatum habuerit; hoc sanè superuacaneum in præsens videri possit, cum
 sit omnino verosimile sedem Apostolicam, si quid magis speciale opus fue-
 rit quàm iam statutum est in Breui sæpius dicto, id pressius posituram, &
 rationem initurã quã quisque sciat quid ad suum munus spectet, idq; seruet;
 ex quo vno pax firma consequetur: Neque his amplius opus hoc tempore
 credo erit. Sicque me suis sanctis precibus commendo. Datum Londini 4.
 Decembris 1635.

Admodum Reuerendæ Dominationis Vestræ.

Seruus in Christo.

Richardus. Blondus.

HÆ vltro citroque data sunt literæ: Atque vt nulla nota patensue cau-
 sa fuit huius nouæ conuentionis, ita in auras simul atque nata est
 abiit, neque cuiquam aut utilitatis quidpiam attulit aut detrimenti; Et ego
 nulla eam dignam memoria existimasse, nisi ea quæ *Blondum* ad publi-
 cam Innocentiæ nostræ attestacionem impulerunt, eadem momenti pluri-
 mum haberent ad famam Societatis integram in futuro tempore conseruan-
 dam. Nunquam enim deerunt qui eius infirmandæ pruriginè, infirmissima
 etiam quæque apud præteritarum rerum ignaros vndecunque conquisita
 exaggerent.

XIX. Et si vero ad annum trigessimũ quintum ista pertineant, præ-
 teriri tamen non debent initia trigessimi quarti felici exitu illustrata *Andreæ*
VWilsoni, in Societate Iesu Scholastici (vt vocamus) approbati. Hic anno
 seculi vigesimo sexto, ætatis decimo sexto admissus, post humaniora Audo-
 mari, Philosophica Leodij decursa, febri lenta confectus, & ad ineundum
 æternitatis iter sacro pane secundò per modum viatici recreatus, inno-
 centem Conditore animam quietè tranquilleque reddidit, quinto Ianua-
 rij: Erant in illo dum viueret, Sanctitatis quædam diuinique fauoris
 indicia non medioctia, in morte tamen illustre quiddam atque eximi-
 um enituit; totoque ægitudinis tempore ad extremum vlque spiritum

Andreæ
 VWilsoni
 virtutes &
 exitus felix

0002

patien-

1635. patientiâ tam singulari, tam perfectâ cum diuina voluntate consensione, animi tam solidâ demissione, obedientiâ tam accurata, tam arctâ cum Deo coniunctione, precibus tam frequentibus tantoque ardore fufis, vultus denique sermonisque tam serena alacritate omnium animos occupauit, vt vix quidquam perfectius aut absolutum magis videre se posse arbitrarëtur. Ad quem temporis operisque articulum diuina eum benignitas trium annorum decursu cælitus immisissis luminibus ita præmuniuit vt hos annos cum antea actis conferens non solum extollendæ diuinæ bonitatis nullum finem faceret, sed Sanctos Angelos creaturasque omnes frequentissimè inuitaret vt suo Deum nomine laudarent, quod cum potuisset vitam abruptisse quando languebat ad omnia tardior animus, nunc ad se vocaret cum ferueret magis; neque enim suo hortulo deberi hos aiebat flores, sed vnus Dei nutu plantatos excreuisse.

Tres virtutum eius fontes.

Lib. 3. c. 14.

Tres verò præcipue fontes numerari possunt ex quibus hæc tanta mutatio duxit originem & progressum. Primus: Lux diuina qua ante triennium perfusus animus auream illam veritatem ex Thomæ à Kempis libello depromptam penitus imbibit, tenuitque; caractere impressam indelebili. *Mihi igitur iuste debetur confusio & contemptus, Tibi vero laus, honor, & gloria:* Quo ex lumine tantam hausit diuinæ magnitudinis, suique; nihili cognitionem vt omni humanæ gloriæ aut existimationis cupiditate extincta nihil præter sui contemptum despicientiamque; meditaretur. In humanioribus literis inter condiscipulos primas fere semper tenuerat, in latinis & græcis egregie doctus, in Philosophicis deinde hebes & tardus, non leuiter cruciabatur animo, donec malo huic facta est ex illa sententia medicina, cum cerneret omnem illam animi perturbationem atque inquietudinem ex eo prouenire quod non tam Dei quam suum ipsius honorem ambitet, quando è contrario contemptus sibi & confusio expetenda esset, maxime si inde Deo honor accresceret & gloria; neque enim in Dei conspectu deteriorem se esse quod ab hominibus despiceretur, meliorem potius & gloriosorem si hoc pacto factoris sui nomen & laudem promoueret. Quare Gymnasium aditurus, seu exercitium quodcumque Scholasticum aggressurus hac prece muniebat se, "Domine, si vis me esse stupidum, sis benedictus." & quamuis ex disputationibus aliud fere nihil reportaturum se prouideret præter confusionem, proponere tamen & primum syllogismum tanta alacritate efferre solebat & feruore, tanquam si difficultatem esset maximam respondentem allaturus, quam deinde nouis stabilire rationibus aut vltius prouehere non poterat. Tum verò plausum se abstulisse maximum iudicabat quando sui despectionem latus & hilaris tolerabat; & exultabundus eandem repetebat variabatque; sententiam. "Glorificeris tu, contemnar ego. Ego sicut lutum platearum conculcer, Tu exalteris &c.

Alter virtutis fons cura minimo. Alterum quod ad vltimam vitæ periodum feliciter terminandam illum conduxit, fuit cura minimorum, quandoquidem nihil paruum existimabat quod ex regulæ præscripto fieret, vt quo rei tantæ quanta est regnum Cælorum compo-

comptem se fieri posse sperabat. Rogatusque, cum esset in extremis, quid de hac minimorum cura sentiret, quamque grata esset Deo in paruis mortificatione. Est, inquit, perquam gratissima, & maius est sacrificium eijcere è cubiculo omnia superflua quam alia multa quæ apparent grandiora. Ut verò virtutis huius fastigium obtineret, vnum aliquem ex spiritualibus amicis rogabat, si cum amaret, id porro demonstraret explendo partes fidelis monitoris, quem & *Paternum amicum* nuncupabat, ad illud alludens vocabulum quod seruus quidam sibi à Philippo Macedone deberi clamauerat, quoniam eum, tantum virum, non dubitaret his verbis, commonere, *Compone vestem, indecenter sedes*. Neque facile dici potest quam grato hic animo prosequeretur quemcumque qui defectum leuissimum indicaret, retinebatque apud se indicem earum culparum de quibus fuisset commonitus, scriptum tamen Græcè per modum præcepti, nè cuiuslibet obuium esset intelligere quid ea in re ageret. Obtinuit æger à Prouinciali, vt suo nomine, chartam vnã signaret tradendam Reçtori, alteram ministro quibus imperabatur vt *Andrea VVilsono* seriò inuigilarent quo se pacto gereret, neq; in erratis coniuerent, sed delinquentem pennis etiam impositis ad officium reuocarent. Ut verò in amouendis à se leuissimis labeculis erat diligentissimus, ita non minus se præbebat sollicitum ne similes illi adhererent à quo erat ipse admonendus, sed mutua caritatis rependebat officium. Contigit vt ex istis vnus eximiam aliquando parentum suorum virtutem commendaret, quam eorum laudem ne in suam ipsius commendationem trahere videretur cauendum suggererebat *Andreas*. Alius cum Superiore pluribus egerat vt infirmo de nocte assideret vigil; quã in propositione duo redarguebat; primò affectum nimium in creaturam naturã contemptibilem; deinde importunitatem; Neque enim inquit, eò est vnquam adigendus Superior vt sui rationem decreti exponere cogatur, sed simpliciter obediendum, acquiescendumque, meminisseque nos debere trium, quæ breuitatis & memoriæ causa tribus his signabat verbis *Ego: Cur: Non. Ego:* vt ostenderet promptitudinem, exemplo Prophetæ dicentis, *Ecce Ego. Cur?* vt meminisset cuius rei causã statum Religiosum amplexus esset. *Non* verò dicendum ad omnia quæ contra rationes quascunque æternas se obieissent, de se præterea suisque rebus parcè loquendum; vitandas esse de rebus curiosis quæstiones; vitandam cõ-

X X. In id denique incubuit diligenter vt in omni congressu colloquioque non nisi de Deo diuinisque rebus loqueretur; quod tertium est quo spirituale ædificium in se atque in alijs studebat cum Dei gloria promouere: præstititque tanta cum rerum, tum sententiarum, narrationumque varietate vt iucunda omnibus, nemini eius esset molesta societas. Mane inter orandum precabatur Deum, vt quo tempore mutuis colloquijs laxandus erat animus in eos sodales possit incidere, quorum sermone in Dei amorem vehementius

Tertius
fons. Col.
loquia spi-
ritualia.

1635.

mentius accenderetur; quod ut optatis responderet, non libenter se circulis ingerebat, sed paucis adiunctis ambulabat sedebatue seorsum; ita enim si sermo non esset spiritualis nemini aiebat extra se adscribi posse culpam. Huiusmodi verò colloquia, & in itineribus flaccescentem, & aegritudinibus debilitatum recreabant restituiebantq; & linguam, quam à natura habebat impeditiorem, soluebāt ut nè verbo hæsitaret.

Ang lo
rum præsi
dium in-
uocandum

Quò verò plus efficacitatis haberet sermo utebatur industriā quam puer à quodam suo Audomari Magistro se accepisse dicebat, ut quoties aliquid esset cum quoquam tractaturus, suum supplex precaretur Tutelarem Angelum uti cum alterius Angelo agens, viam præmuniret negotio prosperè conficiendo; quod pietatis genus sæpius illi ex animi sententia successit, cumque ex morbo affigeretur lecto nihil se causæ reperire affirmabat cur suam quisque operam adeò promptè exhiberet, quā excubando, quā iuuando, quā sermones conferendo præterquam quod ab Angelo suo Custode aliorum Angeli permouerentur ut clientes suos propensos redderent & expeditos.

Præparat
se ad mor-
tem vici-
nam.

XXI.

Fractis demum penitusque collapsis viribus cum Medicus clarè pronunciaisset nullam superesse prorogandæ vitæ spem, gratijs de optatissimo nuncio actis Deo primùm tum ipsi Medico, quod erat reliquum ad hebdomadas aliquot protractum spatium ita totum rebus diuinis impendit, ut nè verbum elabi sineret quod ad mortem religiosè sancteque obcundam non spectaret: facultatemque sibi concedi petierit, ut si quis in valetudinario de alio quouis negotio quantumuis honesto tractaret, liceret monere, sibi modò mortem esse præforibus, sua non interesse aliarum rerum notitiam cogitationemue quàm quæ ad aternitatem pertinerent. Ingrauescentibus doloribus illud per horas singulas ad extremum vsq; diem vsurpabat *Auge Domine dolorem, auge patientiam*, tantā tum alacritate tum frequentia ut per totum Seminarium peruulgato exemplo infirmus in alio valetudinario puer eadem se solaretur recrearetque sententia. Ipse vero diuinam laudabat bonitatem quod dolores tam acerbos infligeret, repetebatque frequenter, *Domine si vis me hac Epiphora, in hac tabe & imbecillitate, in hac febre manere ad sex dies, ad sex menses, ad sex annos, ad sexaginta, ad sexcentas myriadas myriadū sis benedictus, sis benedictus, sis benedictus.* Nimirum his murum se illum transgredi posse sperabat, quem illo Psalmi versu significari intelligebat. *In Deo meo transgrediar murum*; purgatorios videlicet ignes, quos legerat tanquam murum interiacere Deum inter & animas vitā hac functos; per frustra enim & fragmenta paulatim deijci post mortem Ecclesiæ iuuantibus suffragijs & precibus; integrum autem deturbari vnā doloris in hac vita patienter tolerati perpeffione.

Ad fiduciam deinde in Deum illo se excitabat Psalmistæ versiculo; *Dominus salus mea, quem timebo, Dominus Protector vitæ meæ* spiritualis & corporalis, *à quo trepidabo: & illo, Dominus regit me, & nihil mihi deerit, in loco pascuæ ibi me collocauit.* Certo enim sibi persuadebat, Deum qui illum in vbertimis Societatis Filij sui pascuis hic collo-

collocasset, in Cælestibus etiam collocaturum. Inter molestias, quas to-
 lerabat nulla ei grauior quam tussis fuit quæ tam violenter concutiebatur ut
 facies illi corporique sudore maneret, intumescerent venæ, humorum deflux-
 ione prope intercluderetur spiritus; nè igitur accessu aliquo repentino abri-
 peretur deficientibus indies viribus, dies Sancto Stephano protomartyri fa-
 cer delectus est quo Sacrosancti Corporis Christi viatico, sacroque oleo, ad
 extremam luctam communiretur. Ad tam Sancta Mysteria ritè suscipienda
 per totius vitæ exhomologesim se expiare desiderans, bis eandem repetijt ad
 ma orem verecundiam doloremque excitandum, circumstantijs singulis in-
 sistens, eo animi pœnitentis sensu quem illum concepisse par est existimare
 qui & offensam minimam horreret, & diuinam Majestatem impensè dilige-
 ret. Tum prælegi sibi voluit ex Rituali illa quæ in horum vsu Sa-
 cramentorum atque administratione sunt solemnna, & alta voce, succinctè
 tamen & cum tenero erga Deum affectu Fidei, Spei, & Charitatis designa-
 tos articulos pronunciauit; deinde vbi culpam dixisset, ad eum fere modum
 quo Societas vtitur, nisi quod verba quædam ad sui maiorem confusionem
 adiungeret, professus est mori se filium Societatis, gratias diuinæ benignita-
 ti immensas agens cuius singulari prouidentia ad hoc Institutum vocatus, &
 in eo ad eum vsque diem conseruatus esset. Quò verò gratia Vnctionis sacræ
 in animam affluentior redundaret, ex libro Bellarmini Cardinalis de Arte
 bene moriendi illa recenseri desiderauit quæ eo pertinerent; dein Caput de
 Tentationibus percurrit; Tres enim, inquit, sunt anni ex quo nullis aut
 scrupulis aut tentationibus vexor; sumenda mihi proindenunc sunt contra
 inimicum arma, qui haud dubiè præterire sine pugna vltimam hanc horam
 non patietur.) Consultius tamen visum est illud omittere cum nemo vere-
 retur quin benignissimus Deus qui telam beneficiorum tantam orsus erat
 eandem esset ad sempiternam suam gloriam pertexturus. Eius igitur capituli
 loco reuocari sibi in memoriam rogauit exemplo Sancti Richardi Cicestræ-
 sis Episcopi illud Hymni Ecclesiastici, *Maria Mater gratia, Mater mise-
 ricordia, tu nos ab hoste protege, & hora mortis suscipe*: Enimvero se-
 cundum Deum, in illa spes omnes opesque suas repositas habebat; illam ex-
 pectabat in omni articulo adiutricem; illius quotidie matutinis horis, tan-
 quam Matris, flagitabat benedictionem, repetita etiam oratione qua Par-
 thenij Sodales profitentur futuros se eius seruos perpetuos, atque vicissim
 rogant nè suos in hora mortis deserat.

XXII. Quæ ad res diuinas spectabant varij varia pro suo quisque
 sensu afferebant in medium, quæ tamen velocem ex hac vita decessionem
 innuebant gratissima illius auribus accidebant: curam enim cogitationem-
 que omnem ad illud punctum temporis ritè transigendum retulerat: nam
 de corporis sepultura cum fortè esset sermo, "Meâ, inquit, hoc parum in-
 terest; in sterquilinum, si vultis, projicite, modo animæ bene sit.) Prope-

1635.

remus in Cœlum; de hoc itinere quidquid dicitur non facile faller aures quantumuis demissa voce efferatur; Et ego cum nouus holpes in cœlum ingredi, non timebo raucedinem, neque verecundabor voce quam potero altissima canere, Sanctus, Sanctus, Sanctus.) Sæpe Alumni, sæpe etiam Nostri rogabant, eorū vt memor esse vellent, cum in diuinam esset conspectum admittendus: Ille vero summā cum fiducia & alacritate, pro eo quo semper utebatur candore animi, eorum se postulatis non defuturum libenter & prolixè promittebat: aliquando tamen nonnihil veritus nè audacior aut plus æquo fidens videretur, cum Confessarium super ea re contulisset; " Animo tamē meo, inquit, nihil occurrit, vnde meritò vereri possim nè eorum quæ dixi veritas te ipsa comprobanda sit.) Proposito Sancti Patris *Ignatij* exemplo, cui viuere magis in optatis fuit vt cum meritorum cumulo pateretur, quam mori, vt cum gloria in Cœlum subito euolaret, " Et mihi, inquit, si vita roganda esset hoc vnum ad solatium reliquum foret, pati, & mereri. Duo tamen sunt quibus penitus inducor vt mortem potius expetam, quam diuturniorem isthic vitam; Primum quòd ex hac vita abeunte me, ex eorum numero qui peccando diuinam lædunt Majestatem vnus saltem demendus sit; Alterum, quòd ad eorum numerum qui eandem Majestatem æternum sunt laudaturi vnus sit adijciendus.) Itaq; brachia exarescentia intuens congratulabatur sibi, aliosque rogabat vti gratias agerent Deo, quod consumptā carne vicinior Cælo esse videretur: patientiā interim singulari aperiens sibi viā; nam perpetuò decumbenti abrasā pluribus in locis cute quoties se mouebat recrudescabant vulnera, nullā tamen ratione induci potuit vt ea Medico ostenderentur, & tanquam leue quiddam, & tolerabile contemnebat; & dolorem lateris quem habebat vehementem, tanquam thesaurum in agro absconditum reijcebat, Christi similitudine se consolans; cuius etiam intuitu acetum sorbillando quo fauces humectarentur, " Quam benè, inquit, mihi istud saperet si paululum fellis mixtum haberet !) & cum sermo forte esset illatus de vita & morte, deque duplici corona Sanctæ Virgini Catharinæ Senensi proposita: " Ego enim uero, ait, ad omnem diuinæ voluntatis nutum me libenter accommodo; si tamen spinca corona mihi offerretur, illam profectò conarer arripere; & familiariter dicenti cuidam, Deum his eius doloribus plurimum recreari: " Itane vero;? inquit, : Næ ille quamdiu ego vixero, si per me quidem steterit, hac sua recreatione carebit nunquam.) Et erat quoddam medicamenti genus à quo naturā multum abhorrebat, quo & libenter utebatur, & quanquam nihil inde se commodi percipere arbitrareretur, perseverabat tamen vt, expertus quod ad suauitatem non valuit, id ad sui victoriam plurimum valuisse. Si verò vel leuissimum impatientiæ signum edidisset, pænæ loco semel saltem salutationem Angelicam pronunciare nunquam prætermisit. Neque ex eorum erat numero qui, (vt loquitur Magnus Gregorius) Remuneracionis linteo sudores suos tergere solent; Nam cum quidam recitato illo Psalmsi versu, *Benigne fac Domine, in bona voluntate*

tua Sion,

Duo quæ
eum ad
mortem
potius quā
vitam op
tandam
vocabant.

tua Sion, ut edificentur muri Hierusalem, lapidem electum aliquando ipsum futurum innuisset Cælestis Hierusalem; " Licet nunquam, inquit, perueniam ad Cælum, modò te Deus glorificem, fiat voluntas tua.) Et, " Pone me ubi vis, age mecum liberè in omnibus; fiat, fiat, liberrimè, integerrimè, exactissimè.

1635.

XXII. Vltimis vitæ horis, cum iam præ debilitate vix loqui posset, prælegi sibi curauit Orationem illam Christi Domini quâ Apostolis valedicturus Patrem æternum precatuſ est; Et integram quidem sitientibus audiuit auribus, ad illa tamen potissimum verba adijciens animum *Pater quos dedisti mihi, volo ut ubi ego sum, & illi mecum sint, ut videant claritatem meam, quam dedisti mihi; quia dilexisti me ante constitutionem mundi.* Hoc nobis (inquit) vsquequaque conuenire videtur; extra autem hoc quid est quod meâ refert? die Dominico (qui dies fuit illi supremus) cum post duodecimam noctis, horâ non animaduersâ, ad subleuandam tussis molestiam paululum Syrupi accepisset, re compertâ, non mediocri affligebatur dolore quòd panis Angelici lumen diuinitate carendum ei esset. Et Rector quidem, qui illi de nocte adfuerat, optimum duxit eo illum impellere, ut exultâ propriâ voluntate, diuinæ acquiesceret, quò Christum imitaretur propius, qui proposito sibi gaudio sustinuit Crucem, & in ipsis mortis angustijs deleri se quodammodo ab æterno Patre passus est; neque longo opus fuit verborum circuitu ad persuadendum; illico enim " Domine, inquit, si vis me non communicare, sis benedictus.) & alios alijs conformitatis amorisque in Christum patientem actibus actus innectens, ijs fere verbis quæ in diuino officio sacro Parasceues die vsurpantur *Ego propter te flagellavi Aegyptum* &c Christi seruatoris benignitatem summis laudibus efferebat, qui sibi immerenti adeò fuisset propitius: Atque ut in Domini sui passionum aliquam saltem partem veniret, à Rectore petijt ut adhibita alterius opera, cum sibi vires non essent, flagellis in se animaduerneretur. Perspectâ hac mentis æquitate, bono iussus est esse animo; non enim priuandum esse eo quod tantopere optabat sacræ Communionis solatio. Dici facilè non potest quantis ad nuncium optatissimum inceserit lætitijs: quicumq; eum inuiscebat, hunc rogabat sibi ut congratularetur: & nê qua deesset non animi modò sed corporis mundities, manus ac pedes lauari, indusium & cætera voluit habere recentia, humi denique in strato vimineo collocari, uti humilis Domini Sacratissimum corpus, quâ posset submissione suscipere; datoque ad recollectionem aliquanto spatio in priorem lectum impositus, inter suauissima *Iesu* & *Mariæ* nomina, & illud vsitatum *fiat voluntas tua*, precumque præsidia quæ in commendatione animæ dici solent, spiritum Deo reddidit, exemplo futurus quàm expetenda res sit ijs præsidijs munitum ex hac vita decedere quæ Religioso in statu perseveranti deesse non possunt.

Oratione plurimum delectatur quam Christus valedicens suis vsurpauit.

Sanctissimæ Eucharistiæ sumende desiderium.

XXIV. *Blondus* interea septuagenario maior cum *Mutio* Generali agebat de officij sarcinâ deponenda, quam quintumdecimum iam annum

P p p

summâ

1635. summâ cum laude sua & Societatis incremento gestauerat; impetrata-
 que dimissione, inter priuata virtutis exercitia animum applicuit ad af-
 fines suos, si quos posset, in viam ab hæresi traducendos. In multis
 enim prolibus ipse solus & vna soror fidem Catholicam fuerant ample-
 xi. Fratri præsertim viro Equestri & opulento, Londino non procul ha-
 bitanti, suisque ex illo nepotibus, hanc optabat precabaturque felicitatem.
 Ea propter impunitatem à legibus in Sacerdotes latis, condonationemque
 ostendebat, quam Rex Carolus amplissimis literis concesserat: Tum etiam
 vt vbi liberet liceret commorari. Vt tamen ad colloquium à fratre admitte-
 retur exorare nunquam potuit. Et si enim aliàs sapius id ille non refugerat
 quando maius à legibus impendebat periculum: nunc importunitate prece-
 ùe nulla induci potuit ad congressum; seu illum senilis ætas metulosior de-
 terrebat; seu in hæresi animus quam antea obdurator, seu, vt est auara se-
 nectus, timor nè in fratrem sumptum facere cogeretur, quo certè *Blondus*
 non egebat, neque si eguisset optasset. Illa itaque spe deiectus, se totum sibi
 seruabat, nisi cum in absentia per Belgium noui Prouincialis, huius vicem
 obire rogaretur. Ab eo tempore duos annos durauit incolumis; sub finem
 deinde quadragesimæ humore ex capite in dextrum latus defluente iacuit ad
 tres quatuorue dies vsu etiam linguæ impedito: tum naturâ quasi expergis-
 cente ingrediendi & loquendi facultatibus restitutus, alterâ Pentecostes, cal-
 culi doloribus oppressus & lethargo ætatem longæuam magnis cumulatam
 meritis, & omni Ecclesiæ Sanctæ subsidio communitam exegit maturam æ-
 ternitati: Sepultusque est solempni ceremonia apud PP. Capucinos, tunc
 temporis Regina gratiâ Londini commorantes. Vir cuius & animi vires
 erant illustres, & congruentissima corporis temperatio, vt illæ nullo concitatorii affectu aut casu repentino turbarentur; hæc vix vllò vnquam morbo
 tentata fuerit; Qui cum vigiliarum laborumque patientissimus esset, comi-
 tate atque affabilitate nulli secundus, prudentiâ & consilio singularis, sum-
 mis æque atq; infimis gratissimus, omnium animos facile sibi conciliabat,
 & quod Collegijs in Anglia erectis ad foundationem deerat ex collectis sua
 industria eleemosynis suppleuit, altera post *Personium* Missionis & Prouin-
 ciæ columna, Cuius vt memoria non perpetua modò sed in futurum tempus
 proficua sit hic adnectenda duxi quæ ab illo accepti præcepta ad vtiliter
 Missionem Anglicanam peragendam. Sic enim scriptum reperio.

XXV. Cum vos, Patres mei, intueor qui in Anglia & qui in Belgio
 statis ad messem Domini accincti, & simul mente verso quæ & quanta Prou-
 uincia mihi imbecilli à tot iam retro annis incubuit, non possum non vehe-
 menti affectu diuinæ bonitati gratias agere quæ largitate donorum suorum
 vos tam affluenter cumulauit vt non parua oneris parte me semper leuatum
 esse fateri debeam ipsius in primis gratiâ, & vestrâ deinde coadiuuante virtute.
 Quæ res impulit me hoc tempore vt vobis etiam gratias agant, & ad omnem
 in Domino sollicitudinem adhorter, quo tam vberi gratiâ Deo, vt capistis,
 constanter respondeatis, Atque

Blondus
 impetrata
 dimissione
 applicat se
 frustra ad
 affines in
 Ecclesiam
 aggregan-
 dos.

Tangitur
 Apoplexia

Eius virtu-
 tes.

Monita ab
 eo relicta.

Atque in primis vt vnus Dei gloriam habeatis semper ob oculos cuius tum
 Sanctus P. N. *Ignatius* in singulis prope Capitibus suarum Constitutionum
 nos admonet, tum res ipsa docet quidquid alio fine suscipiatur in perturba-
 tionem aut finem desinere. Et quidem si ad finem qui in Missione no-
 stra in Angliam spectari debet aduertamus animum, (qui communi fini So-
 cietatis est, vt sic dicam, subalternus) quid obsecro sperari poterit, si quis vel
 desiderio vidende postliminio patriæ, vel propinquorum affectui, vel tædio
 (quod absit) Collegialis obseruantia indulgens, vel inconstantia animi abdu-
 ctus, vel alio denique parum solido pretextu eam ambiat aut procuret? Et-
 enim Missio nostra si rem penitus introspeciamus, difficultatibus & laboribus
 plena est, si variarum personarum consortia, abundat periculis, si quotidianas
 diuini obsequij occasiones, immensi seges est meriti, vt tantæ rei sinistram a-
 liquam animi affectionem admisceri neque tutum omnino sit, & homine So-
 cietatis indignum. Et ex aduerso pusilli animi, eam vel otij vel reliquorum cõ-
 modorum causâ detrectare. Itaque quas duas virtutes S. P. N. *Ignatius* vbi-
 que coniunctas esse vult, Animi scilicet Magnitudinem atque Indifferentiam,
 eas profecto comparare sibi quisque debet qui huic Missioni deseruit. Animi
 Magnitudo diuinam Gloriam in omnibus respicit; ad omnia huius gloriæ
 studio se extendit; hanc gloriã inscriptam quæ non præferunt vt se indigna as-
 pernatur. Indifferentia eidem diuinæ gloriæ varia meditates attemperat, ne-
 que extra terminos vagari sinit. Sed cum eandem gloriam, quam vos quæri-
 tis, multo ardentius Deus ipse prosequatur, tum certius meliusque vestrâ ope-
 râ in ea amplificanda vtetur, ac longius recto itinere prouchet, cum, quasi
 positis ventis, suauem hanc atque æquabilem animi dispositionem indueri-
 tis, & zelo miscueritis indifferentiam. Quæ ratio est cur idem S. Pater Noster
 fundamento spiritualium suorum Exercitiorum has vtrâque virtutes intexu-
 erit; quo intelligatis eas ad ipsam basim spiritualis cuiuscunque ædificij om-
 nino pertinere, quâ concussa ædificium nutet, sublatâ, corruat. Itaque sicut
 Fundamenti solidè collocandi atque illibati semper conseruandi non potest
 esse nimia cura; ita cum initio suscipitis cogitationem huius Missionis aut
 petendæ aut obeundæ, ac deinde toto eiusdem progressu atque decursu, vnam
 diuinam gloriam præ oculis habentes, Indifferentiæ ad Missionem ipsam, ad
 loca, ad tempora, ad personas, ad occupationes, & quæuis alia per quæ ipsa
 diuina gloria à vobis procuranda sit, nunquam vos contingat obliuisci; quo
 eidem Deo cuius gloriam quæritis inueniamini semper subiecti, & tanto fidè-
 tius ad diuinam Majestatem in omnibus recurrere possitis, quanto vobismet
 ipsi concij estis vos ad particularia non nisi ipso impellente cucurrisse. Et sanè
 huic rei vnumquemque vestrum eò attentius inuigilare conuenit, quò Missio
 nostra in ipsis prope finibus, vt ita dicam, sinistrarum Affectionum sita est.
 Non enim mittimur ad exterarum Nationes, sed in Patriam, quæ vox vt gratum
 quiddam Naturæ sonat, ita Parentum, Fratrum, propinquorû, reliquorumq;
 cõmodorum memoriam reuocat, prouocat desiderium, & ipsa loci vicinitate

1635.

Gloria Dei
in omnibus
quærenda.Commen-
datur In-
differentia.

1635. importunius ingerit. Quanta igitur virtus vniuscuiusque esse debet quæ vim hæc sustineat, impetu naturæ repellat, & vel necessariorum fores in conspectu positas, vel ceteras terræ lacte & melle fluentis illecebras (donec Superiori visum fuerit) patiatur esse intactas! Hanc virtutem Propheta vobis præcipuè cõmendat, & in vobis laudat; *Quem docebit scientiam? quem intelligere faciet auditum!* *Ablactatos à lacte; amulsos ab uberibus:* Hæc scientia Sanctorum est; hæc laus quæ nulla præstantior; à gustato lacte natiua, & à prope iam contractis uberibus non teneri. Quid in hac re vobis faciendum sit exemplo suo S. P. N. docuit, cum in patriam proficisci necessarium illi fuit. Tum qua ratione id faciendū & ad optatum finem facile perducendum sit sapienter præmonuit, cum omnes qui filiorum ipsius numero ceteri cupiunt ipso in limine interrogatos vult. " Si quo tempore in difficultatem vel dubium aliquod incidant circa res alienum, vel quod teneantur subuenire Parentibus vel cõsanguineis in spiritali, vel corporali, vel alia quavis temporali necessitate constitutis, eos iniuendo vel alia ratione; Num proprio sensu ac iudicio deposito, Conscientiæ vel iudicio Societatis, vel sui Superioris id velint relinquere, ut cum statuerit ille quod in Domino iustum esse senserit, ei acquiescant.) Quæ cautio nos præsertim tangit ne importunis desiderijs propinquos præ cæteris iuandi aut visendi illecti, aut hoc vel illo loco quo natura impellat, aut humana ratio vocet, commorandi, incidamus in laqueum diaboli, & fontem diuinæ gloriæ riuulis carnalis affectus perturbemus. Quo spectat etiam illud quod alio loco idem Sanctus Pater cauit his verbis vos alloquens; " Erit eius qui mittitur officium nulla ratione se ingerendo ad eundem vel marendum in hoc loco potius quam in illo plenam omnino ac liberam sui dispositionem Superiori qui eum Christi loco dirigit, ad ipsius maius obsequium ac laudem relinquere.) Et quoniam non ad nos ipsos solum hæc Indifferentia pertinet, sed ad alios quibuscum nobis necessitudo aliqua esse possit, protequitur; " Sic etiam ut alij maneat alicubi, vel aliò se conferant, nemo quoquo modo sine consensu Superioris sui procurare debet. Hinc planum sit prohiberi, ne quis Principem, vel communitatem, vel hominem quemuis magnæ auctoritatis ad scribendum Superiori, vel verbo tenus petendum aliquem de Societate moueat, nisi prius cum superiore communicata re hanc esse ipsius voluntatem intellexerit.) quæ recitalle sufficiet.
- Ad labores & difficultates parandus animus. XXVI. Afluefacite igitur animos vestros, Patres mei, cum Angliam cogitatis, post diuinam gloriam, non commoda (quæ in Collegijs viri spiritualis multo plura inueniet) non oblectamenta variarum conuersationum, non pompam vestium, & cætera huiusmodi cogitare, quæ, ut parçè loquar, humilia sunt, & sæpe sæpius fallunt expectationem; sed labores, sed difficultates; quæ partim sunt internæ, in perpetua vigilantia sitæ, & abnegatione eorum; quæ sensum acriter irritant; partim externæ: Nam in ipso statim ingressu in Angliam, cum quis periculis carcerum diuina benignitate superatis in tutum euaserit, non possunt confestim suppeditari à Superioribus omnia

nia quæ cuiuspiam videbuntur necessaria ad vestitum, ad victum, ad iter, ad habitationem; Tum quando vt feret occasio protius vobis de his fuerit, quoties accidet vt loci temperies, vt cibus, vt potus, vt cubiculum, vt personæ non sint vsquequaque constitutioni corporis aut animi vestri contentanea? Videbitur deinde sibi aliquis solitariè degere, neque fructu pro voto ac spe concepta de proximis potiri: Alius neque libros, neque tempus ad studia, vt optat, prosequenda, vel ad tempus ipsum fallendum sortietur. Hic meminisse quilibet debet se virum præstare, & virum Societatis, Cuius est sub nomine Christi Iesu & Crucis vexillo militare; & quod de Sancta Cecilia canit Ecclesia, Deo Domino nostro tanquam apis argumentosa deleruire, quæ & de leonibus qui videbuntur fortasse esse in via, Agnos faciat, & mel profectus & consolationis spiritualis ex ipsis carduis & arduis petris fugat; Non facile conqueri; non remedium omne in loci permutatione ponere, sed per patientiam & consolationem scripturarum spem habere. In baculo meo, inquit, Iacob, transi Jordanem istum & nunc cum duabus turmis regredior. Quid illas peperit? Viginti annis fui tecum (verba sunt eiusdem ad Laban) die, nocteque, estu urgebar & gelu, fugiebatque somnus ab oculis meis; immutasti quoque mercedem meam decem vicibus. Quo prouentu? Afflictionem meam, & laborem manuum mearum, respexit Dominus. Ita est, Patres mei, Patientia vobis necessaria est, vt voluntatem Dei facientes reportetis promissionem. Nolite itaque (vt cum Apostolo prosequar) amittere confidentiam vestram quæ magnam habet remunerationem. Adhuc enim modicum aliquantulum (breuis est enim hæc omnis vita) qui venturus est ad immensa vobis largienda præmia veniet & non tardabit; Iustus autem meus ex fide viuit. Illud autem quam durum? Quod si subtraxerit se aliquis per incredulitatem, diffidentiam, pusillanimitatem, non placebit anima mee. Vos autem non estis subtractionis filij in perditionem sed fidei in acquisitionem anime. Tentat vos Dominus Deus vester (vt est apud Moylen.) vt palam fiat vtrum diligatis eum, an non, ex toto corde & ex tota anima vestra. Si vitam, si corporis totius, si membri cuiusvis sanitatem, si commodam habitationem, si studia, si labores, si fructum, si orium, si quiduis denique aliud quod arideat pro eius voluntate veraciter ponere statuistis, & (quod pro exiguo stipendio faciunt milites seculi) nulla occasione de statione decedere, priusquam idem ille qui vos in ea per manus Superioris collocauit inde auocet Deus, hæc sunt veri amoris argumenta; hæc sincera præludia ad futuros carceres quos expectitis, ad tormenta, ad mortem, vitam quam non potestis totam simul, per partes deponere, quem sanguinem ruptis venis non datur effundere, in ipsis venis, si necesse sit, prodigere. Non quod velim vos omnem curam abijcere agendi & proponendi quæ solatio futura existimabitis, sed nimiam importunamque solitudinem præcidere, quam Constitutiones longillimè esse volunt ab vnoquoque Nostri, cum ita moent. "Si experimento comperitur aliquis ferre non posse alicuius regionis cælum, & malè habere conti-

Ro. 15. 4.

Ge. 32. 10.

Ge. 31. 38.

Heb. 10. 36

Vid. Cor. incl. hic.

Deut. 13. 3

Const. p. 3. c. 2. lit. G.

1635. nenter cerneretur; Superiori considerandum relinquitur, num ille migrare aliò debeat, vbi melius habens corpore impensus diuino obsequio vacare possit. Non erit tamen ipsius infirmi huiusmodi mutationem postulare, nec animi propensionem ad eam ostendere, sed superioris curæ id relinquatur.) Quod ad cætera omnia etiam pertinere facile videtis. Itaque sumite animos quos oportet, & cum iam manum ad Aratrum (quod laborem significat) miseritis, nolite respicere retro, sed cum beato Apostolo, *Adeæ que sunt priora vos extendite, ad destinatum persequimini, ad brauium supernæ vocationis Dei in Christo Iesu: denique hoc sentite quod Perfecti.* Ea vero quæ mihi opportuniora videntur tum ad hanc quam dixi animi Magnitudinem & indifferentiam, & reliquas virtutes comparandas, tum, vt vno verbo dicam, ad spiritum Societatis in vobis perpetuo fouendum atque augendum, hæc sunt.

Ad perfectionem conandum
 XXVII. In primis quod eodem loco Apostolus monet, *Non quod iam acceperim, aut iam perfectus sim.* Quoniam enim cum ad gradum Professionis aut alium in Societate admissi sumus videri possumus attigisse metam probationum quæ in eadem Societate tanquam fundamenta iaciuntur; Et cum in Angliam mittimur procliuè est naturæ corruptæ cogitare iam omnia parta; frequenter sibi quisque reducere in memoriam debet, & pro certo habere vitam hanc omnem in probatione versari, nec quemquam facilius coronâ excidere quam qui se magni aliquid in hac palæstra adeptum esse, aut omnino se aliquid esse existimet. Et sane si rem æqual lance æstimamus, quando gradum in Societate, vel Missionem, vel munus aliquod consecuti sumus, non perfectionem, sed obligationem eo maiorem ad perfectionem sumus consecuti, quo id munus, vel ille gradus est maius testimonium opinionis & spei quam de nobis habet Societas. Itaque si ab initio oportuit Constanti animo incumbere in omnem perfectionem nostri Instituti, atque in virtutum solidarum ac perfectarum & spiritualium rerum studium, & impensè saluti & perfectioni propriarum animarum vacare; tum etiam proximorum; quem conatum, quod studiū, quam constantiam toto deinde vitæ decursu adhibere conuenit, & de ærario viriū animi & corporis quas impensas facere vt opinioni de nobis conceptæ respondeamus, spem confirmemus, atque adeo quæ à Christo duce fidei nostræ commissa sunt, per desidiam, per incuriam, per negligentiam non perdamus; sed ei per omnia placeamus cui nos probauimus. Id faciliè perficietis, si (vt regula 26. Missionum admonet) consueta in Collegijs orandi, & examinandæ conscientiæ exercitia non imminuat, atque in summa, regularum Societatis, quantum locus patitur, obseruationem non prætermittatis. Igitur quoniam eorum qui in hac nostra Missionem versantur, Tria ferme sunt genera, Quorundam qui priuatim se domi continent, & vix vllam cum proximo conuersationem habent; aliorum qui toti sunt in itineribus, & diem vacuum raro sortiuntur: Ac denique eorum qui vel collectioni vel conuersationi quantū fere volunt & quem-
 admo-

Tria genera eorum qui in missione versantur.

admodum volunt tribuere possunt, omnibus hæc regula loquitur. Et quidem Primi & Tertij mox vt stationem attigerint quam Dominus ipsis assignauerit, si rebus suis probè consultum velint, describent sibi accuratam horarum omnium distributionem, orationibus studia, studijs conuersationem, si occasio feret, subnectentes, & à conuersatione ad orationem & studia se rursum recipientes. Quod si nulla foris cum proximo, exigua cum ipsis domesticis agendi opportunitas datur, si libri ad studiorum varietatem desint, neq; fortasse expediat, aut non suppetat vnde sumptus fiat ad multos comparandos, hoc iptum, qui deum nouit, in lucro ponet: Quibus enim votis optanda, quo affectu amplectenda illa conditio est quæ nos à terrena conuersatione segregat, lociat Angelis? aut quod tædium habere poterit conuictus ille tam honorificus, tam beatus? vbi liberum erit solidos dies & noctes partiri in varia officia & obsequia, non sensus (quod mundanorum est) non etiam vsq; adeo ipsius intellectus, nè valetudo lædatur, sed affectus, sed volūtatis; modò cum Deo, prout animus suggerit, colloquendo; modo Patriarcharum spem & desideria, Apostolorum zelum & labores, Martyrum tormenta & coronas, Doctorum illuminationes & laureas, Confessorum mortificationem & perseuerantiam, virginum decoram Castitatem admirando, laudando, in animo nostro & ipso corpore per imitatione & amorem exprimendo, diem modò in ista, modo in alia Cæli regione fallendo, S. P. N. *Ignatium* aliquoufque sequendo, quem audiuius dicentem, "Heu quam sordet terra cum Cælum aspicio!" Hic præter meditationem quotidianam & Examinatione & lectionem spiritualem ex Instituto, Tres modi orandi quos S. P. N. nos docuit, vsu venient; Hic varij modi percurrendi cum fructu Rosarij quos nos ipsi alios docemus: Hic tempus abundè sufficet vt Sacrosanctum sacrificium Missæ cum debita præparatione & deuotione celebremus, & per otium fruamur optatis amplexibus Christi *Iesu*. Hic facile recitabitur diuinum officium attentè, deuotè, & opportuno tempore, & dabitur occasio degustandi suauitatem illam quam sensere S. P. N. *Ignatius*, & B. *Aloysius*, & quam p. m. P. *Claudius* nobis reuocat in memoriam in Epistola hac de re conscripta: deniq; iuuabunt etiam alia pietatis exercitia quibus abundant libri spirituales quos versatis.

At ista (dicit aliquis) ad propriam perfectionem conferent; in altera parte Instituti quæ salutem & perfectionem proximi impensè promouendam spectat, neque minus quàm prior me contingit, quid ego reclusus hic facio? *Multum* (vt verbis Apostoli vtar) *per omnem modum*. Neque enim censendus est nihil agere pro salute & perfectione proximi qui quotidie impensè agit cum Deo causam proximi; qui pro Regibus, pro superioribus, pro priuatis, pro viuis & defunctis, pro Regnis & ciuitatibus, pro Magistratu & plebe comparans coram summo Deo singulorum necessitates prudenter expendit, sua ipsius & Ecclesiæ totius vota ardentè offert, preces fundit, vt cunctorum misereatur qui cunctorum gerit prouidentiam, ipse Deum

1635.

in hac sua vniuersali prouidentia imitatus. Deinde Christus Dominus totis triginta annis cui rei incubuit? Nonne aliorum salutis & perfectioni, quâ orando, quâ exempla recollectionis & aliarum virtutum domesticis & vicinis præbendo? Is iterum, cum à Baptismo Ioannis Spiritu Sancto specie columbæ in ipsum descendente, & voce de lapidibus ad eum à magnifica gloria, attentionem vniuersi populi sibi peperisset & admirationem, *ductus est ab eodem spiritu in desertum, & erat cum bestijs quadraginta diebus & quadraginta noctibus*, vt nemini nostrum quantumuis instructo à scientia & gratia apud Deum & homines, graue aut insullum videri possit si quadraginta diebus (diem pro anno computando, vt est apud Ezechielem) ex mandato Superioris, hoc est Dei, sedeat solitarius & tacens, & quasi dormiens super latus suum dexterum, in deserto, vel sit cum bestijs; præsertim cum non lateat vos charissimi quia vnus dies Christi Domini sicut mille anni ex nostris, & doctissimi cuiusuis & sanctissimi viri non sint (comparati ad meritum Dei ac Domini Mediatoris nostri Christi Iesu.) sicut dies vnus. Occurrit hic vobis Martyr Ignatius ista de seipso narrans: De Syria vlt; Romam pugno ad bestias in mari & in terra, nocte dieque ligatus cum decem Leopardis, hoc est, militibus qui me custodiunt, quibus & cum benefeceris peiores fiunt: Iniquitas autem eorum me ad doctrinam est, sed non ideo iustificatus sum, sic & nos, dilectissimi Patres, incipimus Christi esse discipuli, nihil de his quæ videntur desiderantes, sed quandoquidem ita voluit Deus, rudes & hebetes & disciplinæ incapaces, & ingratos, & in vitijs senescentes, & pauperum turbam, & omnium solitudinem, *in scientia, in longanimitate, in suauitate, in Spiritu Sancto, in charitate non ficta, in verbo veritatis, in virtute Dei, per arma iustitiæ à dextris & à sinistris, per gloriam & ignobilitatem, per infamiam & bonam famam, vt seductores & veraces supportantes, Iesum Christum in omnibus & per omnia certissime inuenimus, qui replebit in bonis desiderium nostrum, & coronabit nos in misericordia & misericordiationibus.*

De studijs.

XXVIII.

Quod ad studia attinet, libri pauci & boni nemini deesse possunt; & certe vt singulis annis vnum aliquem diligenter percurratis (vt desit pecunia) non deerit vicini alicuius caritas qui vobis librum interrim mutuo det; quanquam obliuisci non oporteat desiderium complures libros coemendi, vel etiam euoluendi, persæpe esse inutile. Sanctus Pater Noster animaduertit perturbari studia cum quis vno tempore varia conlectatur; & vnusquisque studere debet mediocritati quam innuunt Constitutiones, cum libros cuique permittunt qui necessarii sunt. Necessarii autem videntur Sacra Scriptura cum aliquo Commentario, vitæ Sanctorum, Cursus aliquis Theologiæ, saltem Moralis, tractatus de Controuersijs fidei, & Catechista, Historia, & subinde aliquis è Sanctis Patribus. Memini P. Guilielmum Westonum. b. m. cum captus teneretur, neque concederetur ei præter Sacram Scripturam alio libro vti, totam memoriæ commendasse non penitendo

pœnitendo labore. Et vero quantus illa thesaurus sit ad omnem siue orandi, siue conuerlandi occasionem is solus nouit qui paulo attentius, adhibito magistro Deo, eam per singula capita euoluerit, sensus quos potuerit literales, morales, mysticos, cum omni humilitate eruendo, & ad praxim quotidianam referendo. Quis deinde fructus, quæ voluptas in vitis Sanctorum, vel quorum scriptura meminit, vel aliorum? quorum enarratis rebus gestis, si quæ realia, mirificè capiuntur omnium hominum animi, & ad virtutem informantur. Denique vnusquisque pro ingenio suo & loci natura in quo habitat, eum delectum librorum facere conetur quo & paupertati consulat, & tēpus utiliter terat, & non temere perdat quod multis annis in Collegijs peperit. Procul autem sit ab vnoquoque vestrum bonas horas inlumere friuolis quibusdam & de truiuo venientibus libris, vel compositis ad aures vulgi inspiciendis fabulis.

Quibus liberum erit cum proximo quando volunt, & quantum volunt conuersari, ijs non minus necessaria est certa horarum distributio ne sint nimium effusi, quam prioribus vt auertant tedium. Itaque illam quamprimum describent, & constanter obseruabunt. Et quamuis pro varietate circumstantiarum variari possit aliquando in quibusdam, præcipua tamen capita, quæ horam surgendi, orationem matutinam, lectionem spiritualem, litanias, Exanima, & tempus somni continent, vix vnquam & difficillimè infringi permittent, Aliud enim aliud trahit, & nisi nostrâ constantiâ figamus metam aliorum non necessaria importunitati, & tanquam de vite spuria vitulina, quæ radices altas nunquam agunt, præcidamus, fructus perit, & datur aditus negotijs quæ nihilo meliora sunt otio, quod merito S. P. N. malorum omnium originem appellat. Venerabuntur ex aduerso seculares hominem temporis auidum, cuius præclaram oeconomiam cum in vobis, quod facile fiet, animaduertent, id lucrabimini quod regula 15. Missionum in omni nostra conuersatione exoptat, vt iuxta Charitatis regulam (quæ haud dubiè nobis ipsis præcipuè inuigilandum docet) nonnunquam ingenio eorum initio vos attemperantes, quatenus ratio & virtus feret, ad id tandem eos cum Dei gratia perducatis quod illis in Dominomagis conferre vos ipsi iudicabitis; & libertate illa potiemini de qua gloriatur Apostolus, *Sed ego sub nullius redigar potestate.*

XXIX. Consilium deinde Christi Domini sequentes, *In quamcunq; domum intraueritis ibi manete, & inde ne exeatis.* Et quod alio loco ait, *Nolite transire de domo in domum, sed in eadem domo manete, edentes & bibentes quæ apud illos sunt*, vt Constantiæ simul & Temperantiæ præceptum accipite. Turpe est viro Religioso cursitare plulquam necesse est; neque domi posse consistere; & cui ieiunium debet esse eibus, de ciborum gustu & de condimentis agere Censorem, vel se ostendere sollicitum, *Noli*, inquit Apostolus, *cibo tuo illum perdere pro quo Christus mortuus est*: quod huc etiam conuenit. Quo enim animo accipient seculares, si qui mundum nos abieciisse profiteremur, & quorum (secundum regulam nostram quam fortasse eorum

De Con-
uersatione.

1. Cor. 6.

12.

De non
leuiter cir-
cumcur-
sando.

Lu. x. 9. 4.

c. 10. 7.

1635.

1. Tim. 5. 8

Morci. 7.
24.

aliqui viderunt) maius & impensius studium esse debet querere maiorem nostri ipsius abnegationem, & continuam in rebus omnibus, quoad fieri poterit, mortificationem, habentes alimenta & quibus tegamur, non sumus contenti, quibus domestici, nobis forte in seculo meliores, sunt contenti, sed quæramus in cibis, in cubiculis, in vestibis, in cæteris huius mundi rebus & reculis, sumptum, inanem speciem, oblectationem. Superfluum etiam existimare debetis, & otiosum quidquid in itineribus non necessarijs infamitur, sæpe etiam datur ansa non parua suspicandi nos *domesticorum curam non habere*, (quod graui censura notat Apostolus in *Viduis*, & *Chrylostomus* ad omnes extendit.) Itaque fere non nisi vocati prodeant, & cum ab ipsis domesticis sponte offerentibus intellexerint hoc illis non fore ingratum. Neque motieat quemquam ille scrupulus, ne omnium de quibus inaudierit sit ipse rationem Deo redditurus, sed contulata Superiorem, & sciat omnia tempus habere. Cum odorem virtutum, in primis vero assiduitatis in oratione, in studijs, in mortificatione passionum domi sparserimus, ab omnibus expetemur: Virtus nunquam diu tota latuit. *Christus ingressus domum, neminem voluit scire, & non potuit latere*: fietque præterea vt auctoritate ex virtute parta plus vno verbo efficiatis, quam infinitis sermonibus temerè circumcursantes.

Qui denique totos dies & annos sunt in itineribus, vel sunt ita necessarijs negotijs distenti, *vt nec spatium manducandi habeant*, his præ cæteris cura esse debet hora somni atq; surgendi, vt noctu ad Examen, mane ad orationem integrè præstandam tempus sit, & si fieri possit, etiam horas recitent antequam vacet domesticis ipsos interpellare. Periculosa res est tempus somno & negotijs extrahere, & existimare deinde fatistecisse se instituto si in itinere abluant meditationem. Abundè nobiscum agitur si in medijs campis, circumstrepentibus vndique omnis generis hominibus & rebus, ardente sole, vento & pluuia ingruente, corpore & capite fatigato, præsentia Dei omnia spectantis & iudicantis, vel Christi *Iesu* intus in corde vniuscuiusque habitantis meminerimus, & aspirationes ex psalmis vel aliunde nobis familiares in Deum & Sanctos dirigere possimus (quæ genera exercitiorum in promptu esse debent omnibus qui in hac missione versantur) Sed vnde has guttas, vel hos aquæ dulcis riuos hauriemus nisi ex sedato fonte orationis?

Examina facilius fient in itinere; quæ nec ij qui sunt affixi cubiculo debent omittere tanquam minus necessaria, cum in Collegijs & in ipsis Spiritualibus Exercitijs ab omnibus exigantur, & præter examen cogitationum & actionum singularum, tum etiam mediõrum quibus illæ perficiantur, contineant quatuor actus, quibus nescio an sublimiores, vel vtiliores elici à quoquâ possint. Ijs vero qui conuersationi multæ sunt dediti quam sit duplex Examen Conscientiæ vtile & omnino necessarium, praxis S.P.N. *Ignatij* satis ostendit, qui in singulas horas solebat à seipso exigere rationem; & p. m. *Pater Claudius Aquauia* monet, cum neque ab infirmis ea prætermitti voluerit.

mo.

XXX. Vt autem illa etiam breuiter ad certa Capita referam quæ ^{1635.} modum conuersandi cum proximo continent: Is esse debet qui Castitati, ^{de castitate} qui paupertati, qui Obedientiæ, qui denique Nomini Societatis sit contentaneus. Optarem itaque vnumquemque non paucas horas per interualla tribuere dignitati virtutis Castitatis serio perpendendæ: Quam sit illa Deo, B. Virgini, Angelis, Sanctis omnibus grata vt est certe simillima: quàm Sacerdotum noui Testamenti officio congrua; quàm Humanitati Christi Domini in Sanctissimo Sacramento amplectendæ propria, quàm vulgò admiranda; quàm incorruptioni ad quam anhelamus vicina; quàm immortalis sit eius memoria apud Deum & homines; Hanc si amauimus, si vt sponsam, & in ea Christum Dominum nobis intimo affectu coniunximus, facile erit portas sensuum, oculorum præcipuè, aurium & linguæ ab omni inordinatione custodire: sine qua Custodia flos & decor Castitatis euanescit: Facile, vt ea quæ Religiosos decet grauitas & modestia retineatur, nemo alium etiam iocotanget; Quod si obseruandum est diligenter inter Nostros, quanto magis erga seculares omnes viros, mulieres, pueros, & facile denique omnem particularem affectum erga quosuis præcidemus, à quo (si vel tantillum admittatur) ingens periculum Castitati creetur necesse est. Quare reuocandum sæpe in memoriam, & praxi quotidiana vsurpandum monitum illud P. Claudij Aquauinæ, "si peculiari aliquo affectu etiam naturali, & veluti sympathya, affici se erga aliquem sentiat, curet statim initio omnem extraordinariam communicationem abrumpere, & communi tantum caritate illum amplecti: Vix enim dici potest quanta incommoda oblocutionum, detractorum, querelarum, delationum, suspicionum, inimicitiarum, conuenticulorum, munusculorum, & similibus ex singulari, & extraordinaria communicatione oriuntur: & infra: " non est dubium quin tentationibus contra Castitatem tales infirmi frequenter pulsentur, licet interdum attendere vel dissimulent, vel negligant; sed morbi ipsius periculum, & lapsus grauitas & ignominia & pleraque alia ad medicinam exstimulant.

Paupertatem vobis cordi esse monstrabit in conuersatione cum domesticis & externis, si non verbo solo, sed facto ipso curetis intelligant vos ^{De Pauper tate.} gratis dare quæ gratis accepistis; si pauperum & tenuiorum præcipuam curam habeatis; si libenter eos aditis; si vt moent Constitutiones, suis temporibus paupertatis effectus aliquos experimini, simplicibus vtendo, quantum loci ratio patitur, & amore pauperis Christi gaudento cum in victus, vestitus, & lecti ratione, ea quæ vilissima sunt domi vel foris vobis fortasse tribuentur. Quomodo enim diligere dicendus est Paupertatem, qui ea quæ pauperum sunt propria auersatur? Denique quod in instructione antiqua pro renouatione spiritus præscribitur, & repetitur in Monitis generalibus est diligenter notandum, " Nostri iter agentibus (de quorum numero nemo qui in Missionem versatur se potest eximere) vt de necessario viatico debita cum caritate prouidendum est, ita nulla ratione permittendum vt pecunia

1635.

illis detur ad superflua coëmenda & quæ Religiosæ paupertati minimè congruunt.) Inuigilet igitur quisque sibi, & rationes ad hanc normam reducat nè à necessarijs ad superflua, à superfluis ad vana dilabatur.

De Obedientia.

Io. 15. 16

Viuetis deinde ex lege Obedientiæ si præter ea quæ initio dixi de Indifferentia, quem nuncium primum accipietis à Superiore de sede hac vel illa ad Dei gloriam tuenda, cum tanquam cælitus missum veneremini; neq; deinde loci aut personarum ingenio, vel fructus Ipe aut desperatione victi, aliò cogitationes vestras abripi patiamini, quam ad illa verba Christi Iesu *Non vos me elegistis, sed ego elegi vos, & posui vos ut eatis, & fructum afferatis, & fructus vestri maneat, ut quodcumque petieritis Patrem in nomine meo det vobis.* Cum enim penitus animis vestris insederit, id quod res est, fructum omnem actionum vestrarum pendere ab eo qui vos elegit & posuit, non erit difficile tum vos ipsos Dei voluntati in omnibus conformare (qui in perfectione nostra & aliorum sæpe vitur medijs quæ nobis fortasse videntur non vsque adeo illò pertinere, sunt tamè accommoda ad fines ipsi notos) tum paruulos si qui motus emergant tenere, & allidere ad hanc petram Apostolici exempli: tum eandem animi aequitatem & conformationem in ijs conseruare quibuscum vos continget degere, quod in hac Missione est sanè præcipuum. Ut quemadmodum nubes vi ventorum in hanc vel illam regionem distribuuntur à Deo prout ipsi visum fuerit, Ita & vos sine magna vestri ipsius aut aliorum difficultate possitis vel diutius loco retineri, vel citius aliò transferri prout communis boni intuitu, vel particularis alicuius consolationis gratia necessarium iudicauerint Superiores, quibus vniuersalis hæc prouidentia à Deo commissa est.

Christi Domini imitatio.

XXXI. Iam vero nomen Societatis quod à Christo *Iesu* acceptum, nos eidem Christo socios in hac Messe animarum adscriptos esse docet, quantum in animo virtutum omnium copiam, in moribus probitatem, in ipso denique corpore quam decentem compositionem indicit vniuersis si pares esse volumus muneri quod sustinemus? Quibus etsi instructos vos esse non dubito, & infinitum esset singula commemorare, illud tamen quod huius loci proprium esse videtur non possum prætermittere, ut quoniam cum Christo iugum vos trahere profiteamini, eundem quotidie vobis proponatis ob oculos tanquam lateri vestro adhærentem, voce, oculis, animo, gestu ipso corporis clamantem *discite à me quia mitis sum & humilis corde.* Atque ut ab huius eiusdem exemplo non discedam, licet facta sit quodammodo species etiam *vultus* vestri, ut quondam Christi Domini, *altera, vestitus albus & refulgens*; quam habitu corporis non potestis semper præferre, animo tenete humilitatem, colite mansuetudinem, vsurpate mortificationem. Christus in illa ipsa Majestate libenter audiebat Moysen & Eliam dicentes excessum eius quem completurus erat in Hierusalem. Ipse cum priuatim ageret cum suis quam facilis, quam mitis, quam ab omni fastu & asperitate alienus! Huius Socios vos esse recolite: *discite à Christo, si necesse sit vobis aliquando ad speciem*

Luc. 9.

speciem extento collo & composito gradu incedere. (quod merito vitio
vertitur nisi cum necesse est) non tamen alta sapere, sed humilibus consen-
tire; Si ambulandum fortasse sit in magnis, non exaltare animam vestram,
sed eum imitari qui exaltatus à terra omnia traxit ad seipsum; quam Exalta-
tionem certe Iudæi ipsi interpretati sunt summam esse humiliationem. Hic
hamus est Piscatoris elcâ coopertus; elca vermis est, vt cultus corporis; ha-
mus mantuetudo & humilitas; quod mirum videri posset nisi Apostolus
nos doceret hanc esse viam homines capiendi *Neminem lesimus, neminem*
corrupimus, neminem circumuenimus. Ecce seruus meus (inquit Elaias de
Christo loquens) *suscipiam eum, Electus meus, complacuit sibi in illo anima*
mea; dedi spiritum meum super eum, iudicium gentibus proferet. Quis est iste
spiritus tam potens, tam sæcundus? nisi is quem idem Elaias, & vnâ Mat-
thæus pronunciant. Non contendet, neque clamabit, neque audiet aliquis in
plateis vocem eius; Arundinem quassatam non confringet, & linum sumi-
gans non extinguet; non erit tristis, neque turbulentus; donec ponat in terra
iudicium, & legem eius Insule expectabunt. Pluribus consolationi
meæ vobiscum, Patres dilectissimi, indulgentem dies deficeret: Cum eo-
dem Christo humilitatis Magistro, vos alloquor, *Si hæc scitis, beati eritis si*
feceritis ea.

1635.

2. Cor 9. 28

Ez. 41. 1.

Io. 13. 17.

Vnio cum
Deco.

Conf. p.

10. 5. 2.

XXXII. Atque vt tandem ad finem vergat Epistola, & paucis
omnia comprehendam, verba illa atque sensum ipsium Sancti P. N.
Ignatii in verbis latentem, omnibus alte insidere percipio, "Ad conserua-
tionem & Incrementum non solum corporis, idest, eorum quæ externa
sunt, sed etiam spiritus Societatis, atque ad assecutionem finis quem sibi pro-
ponit auxiliij animarum ad vltimum & supernaturalem suum finem conse-
quendum, media illa quæ cum Deo Instrumentum coniungunt, ac dispo-
nunt vt à diuina manu gubernetur, efficaciora sunt, quàm quæ illud dispo-
nunt erga homines; huiusmodi est probitas & virtus, & præcipuè Charitas
& pura Intentio diuini seruitij, & familiaritas cum Deo in spiritualibus de-
uotionis exercitijs, & zelus sincerus animarum ad gloriam eius qui eas crea-
uit alio emolumento posthabito.) Itaque quamuis cum in Angliam accersimur
videmur vocari ad Actionem, præcipua tamen huius Actionis pars est
ipla Contemplatio, sine qua non perfunctoriè, non cursim tanquam ad alia
properantes, sed sedulo peracta, frigeat omnis Actio necesse est & tan-
quam à fonte præcisus riuus sensim are scat; quo fit vt multis annis ad speciè
studiosè omnia agamus, nihil tamen in nobis ipsis vel in alijs magnopere
perficiamus; vt non immerito Præpositi ac Rectores, statim initio regula-
rum quæ ad ipsos pertinent, moneantur "Primam officij sui curam in eo po-
sitam esse, vt Oratione & Sanctis desiderijs totam domum velut humeris
suis sustineant, & quæcunque in ijs quibus prælunt optare debent, in seipsis
præstare studeant.) Quæ vobis, Patres mei, eo maiori ratione dicta esse ex-
istimare debetis, quo vestris humeris non ea sola domus in qua singuli ha-

Qqq 3

bitatis

1637.

De hora
Considerationis.

bitatis incumbit, sed Missio hæc vniuersa, cuius partem laboribus, at verò integram orationibus apud Deum procurandam suscepistis. Quod cum ita sit, illud etiam diligentiam vestram excitare atque acuire debet, quòd in Collegijs multa adiumenta suppetant ad vos officij vestri commonfaciendos: In Missione ista quisque sibi ipsi quodammodo Rector constitutus est & minister, & Præfectus spiritus, & visitator, & excitator, & Monitor; quæ officia singula nisi singuli accuratè præstetis quàm faciliè deperibit tempus, & cum tempore occasio omnis profectus! Itaque mihi sæpius in mentem venit quod superioribus localibus præscribitur de Hora Considerationi quotidie vel alternis diebus impendenda, id vobis omnibus tanquam apprimè necessarium commendare, vt saltem alternis septimanis, vel singulis mensibus horam vnã huic curæ seponatis, atque in ea vobiscum & cum Deo attentè consideretis quomodo in primis se habeat status animæ vestræ, tum etiam aliorum quibuscum versamini; quid impedimenti interueniat & distractio- nis; quibus remedijs vtendum censeatis. Vnumquemque enim vestrum posuerunt Custodem in vineis, non in vna tantum (quod eorum est qui toti sunt in Contemplatione,) sed in multis vineis, quarum præcipua est illa animæ vestræ, tum deinde aliorum. Iam vero Custodis esse scitis non solum fures arcere, & vulpeculas capere nè vineas demoliantur, sed vites singulas sigillatim visitare, putare, ab ardore nimio vel humore defendere, & si quæ alia sunt ad vineæ culturam necessaria, fructuumque incrementum sollicitè procurare, quod quâ ratione alia sperare potestis vos diligentius præstituros quam si singula frequenter perlustratis? Sed quoniam quo longius in oratione progredior eò plura occurrunt dicenda de dignitate, de onere, de solitudine etiam quam quisque de se & alijs habere debet in hac nostra Missione, vno verbo omnia me comprehendisse existimabo, cum id quod à Christo Domino mihi ante alios dictum esse satis video vobis omnibus dixerò *vigilate*. Sic enim & Custodis attentus, & fidelis serui, & prudentis Virginis, & villici non dissipantis, & amantis sponsæ, & filij facientis voluntatem Patris munera perficietis, quæ omnia singulis incumbunt; post quos labores fideliter exactos intrabitis in gaudium Domini; quod omnibus exopto, & me Sanctis sacrificijs & precibus ex animo commendo.

Quid in
hac tota
Historia
obseruan-
dum.
Ruff. in

Hist. Na-
zian. or.
de Basilio.
Hist. Trip.
i. 6. c. 2.
vid. vti-
cen.

XXXIII.

Hæc sunt quæ verbo & exemplo tradita reperi ab al-
terius sæculi Anno octogesimo ad huius trigésimum quintum quæ quidem
ad nostram Societatem pertinent, nam vniuersam historiam persecutionis
complecti mei non erat instituti, & esset infinitum: multa etiam excidisse
necesse est quæ nostra sunt, vt initio adnotavi. Illud verò in primis in hac to-
ta Historia animaduertendum venit, Quemadmodum olim Arriani mag-
num Athanasium, Valens Basilius, Iulianus Apostata Clerum vniuersum,
Wandali Catholicos in Africa, Theodora Syluerium Pontificem in Italia
Religionis quidem causâ persecuti sunt, cum essent ipsi hæretici, varia tamen
his

his crimina affingentes, illi Necromantia, huic incontinentia, alijs seditionis concitata, aut secreta cum hostibus per literas communicationis, vt suam ipsi dissimularent iniuria turpitudinem, populum in Sanctos inculpatosque viros inuidia fistorum scelerum inflammarent; eundem prorsus modum tenuisse hos nostros Religionis deformatores, Magistratum, inquam, Angliae Haeticum. Lege primū sanxerunt praecipuos Catholicae Religionis Actus in Laetae Majestatis criminibus esse ponendos (vt sacris Ordinibus ritu Catholico fuisse inauguratum & in Angliam reuertisse, vt Sacerdotem domo recipisse, vt ab haesi vel absoluisse, vel esse absolutum, vt suafisse cum Romana Ecclesia reconciliationem, & Pontificem summum agnouisse cum potestate Primatem) Tum si quem reum horum cuiuslibet peregissent, id non simpliciter in Accusationis forma describebant, sed adiunctis seditionis, & turbatae pacis publicae vocabulis, criminibusque, vt quoniam etiam post sanctitas factum videbatur his solis de causis quemquam appellare, (quando Sacerdotes Catholici vbiq; terrarum essent in honore & veneratione, & nemo sit qui a peccatis absolui non desideret, aut Pontificem non agnoscat Superiorem) miscendarum rerum & turbulentiae nominibus intertextis, populi cogitationem auerterent a vera Religionis solaque Causa; Saep̄ etiam machinare Regum necis insimulabant, cum neque testes subornati id possent, neque vellent disertis verbis affirmare, & qui accusabantur conspiraſie nunquam se antea vidissent quam simul in iudicium producerentur; Atrocias vero haec crimina sepe semper dilui condonarique potuissent vno ingressu haetici templi, vna cum haetico Ministro conferendi causa congressione. Quis autem seditionis nebulosus, aut cruentus sicarius (quales apud vulgus fingunt esse Sacerdotes) vllibi getium tam facilem obtinet condonationem? lam vero quoniam de fidelitate suspicionem faciebant, tum Elizabetha, tum Iacobo & Carolo regnantibus; Quis Carolo Regi in ea necessitate fidelior in quam postremis regni annis coniectus est, quam fuere Catholici; qui aut omnes sunt illum secuti, aut quia toronae hostibus non adhaesere, vexati; re ipsa monstrantes cum Iusiurandum (quod vocant fidelitatis) tam constanter respuerunt non fuisse illud Infidelitatis argumentum, sed Religionis, quando iidem qui fortunis omnibus & gratia ex cedere maluerunt quam id iusiurandum iurare, fortunas omnes vitamque eidem Regi tuendo conseruandoque profuderunt. Quo in obsequio fuere etiam Sacerdotes complures, non minus a lacres ad Ius Regium retinendum quam si a tot retro regibus non Carceres, non tormenta, non Cruces paratae essent, sed permagna munerum beneficia, atque amplissima praemia.

XXXIV. E re autem fuit haeticorum a istorum neminem palam plectere solius Catholicae Regionis causam, tum ne Catholicos vndequeque Principes irritarent; tum quia nulla lege antiqua in eos agere potuissent; Nimis etiam fuisset absurdum & absolum id crimini perpetuo vertere quod Sanctissimis viris toto orbe terrarum in fide est & vsu quotidiano; ac deinde

1635.

Religio
causa in An
glia perse-
cutionis.Catholici
Regibus
fidelissimi.Ere esse
haeticorum
aliam
persecutio
nis causam
praetexere
quam Re-
ligionis.

1635.

Rom. 2.

Mat. h. 10.
35.

eâdem viâ quâ fidem morelque Catholicos destruere meditabantur, auxisset firmassentque; Vt enim ex Tertulliano Iacobus etiam Rex notauit, *sanguis Martyrum semen est Ecclesiæ*, suspiciuntque etiam Heterodoxi Sacerdotum in patiendo fiduciam atque constantiam; & arguunt, esse in ea Religione quidpiam quod non sit omnibus obuium, æquabilitatem tamen animi tam magnam alacritatemque ingerit profitentibus, vt mortem in votis potius habeant, quam refugiant: Fucum igitur facere oportuit, & figmentum aliquod prætexere crudelitati, ad dubitationem animis imbecillium ingerendam, Martyrij gloriam obscurandam. Cumque ipsimet calumniantur Catholicam eò quod liberum non relinquant cuique opinari quod liber, sed sectas damnet coneturque extinguere, ipsi (vt loquitur Apostolus) *in quo iudicant alterum, se ipsos condemnarent, eadem agentes que iudicant*, si extra Religionem aliud aliquid non prætenderent persequutioni. Quamquam ipsa eorum interrogata manifestum faciunt non de rebellionem, sed de Religionem esse sollicitudinem: Ita enim quærent; vbi & quando Missæ Sacrificium obtulerint? quorum Confessiones exceperint, & de quibus? An Sacerdotes omnino sint, & vbi, aut à quibus ordinati? Et cum nulla facta probare possunt regno Principiue noxia, ad cogitationes perscrutandas conuersi, quid de aliorum factis censeant, interrogant; aut quid ipsi certis eventis facturos se esse iudicant? quid de Pontificis lummi potestate? quid de Pij quinti bulla Elizabethæ execratoria? speciem quandam offensionis in Principem exprimere conantes, vbi offensionem nullam reperiunt: finem denique rogant cur ingressi sint Angliam? quem cum eum esse dixerint qui certè est, Ad Insulam, videlicet, reducendam in pristinam viam Religionis per consueta prædicationis, & Sacramentorum remedia, idque constanter asseruerunt, inter tormentorum cruciatus, ipsalque mortis fauces hunc ipsum finem, conatumque detorquent ad voluntatem seducendi subditos à debita magistratui obedientia, licet illi ipsi necis atque cruciatuum administrari contrarium sciant; & non semel, vt dictum est, Elizabetha ostendit id se non credere, quidquid cæteri de conspirationibus, & meditata principum nece suggererent. Quæ opinio Innocentiæ cum per plurium ora vagaretur, notio more, nouoque inuento, præconis voce per compita declarari curarunt Sacerdotes legitime esse accusatos, iudicatos, condemnatos, fidem Regiæ suamque ea in re oppignerantes: sed vt *is qui se prius quam culpatur excusat culpa facit suspicionem*, ita hi quò se præter morem iustos deprædicarunt, eò magis opinione excidere iustitiæ, Martyrumque causam fecere illustriorem, nemine prudentiorum dubitante quin harum perpeffionum esset tota causa Religio: Quæ quoniam (vt Christus Dominus docet) *separat frequenter hominem aduersus Patrem suum, & filium aduersus matrem suam, & nurum aduersus socrum suam, & inimici hominis domestici eius, & pacem tollit quam ipse non venit mittere in terram, sed gladium*, ideo qui Gladium hunc pacifice, & sine turbis proposuere, pacis perturbatores audiunt apud illos

illos qui pacem suam ponunt in tuenda secessione quam fecerunt à recta fide rectisque Ecclesiæ Catholicæ moribus, & *viam pacis* (vt est apud Esaiam Prophetam) *nescierunt.*

XXXV. Alterum est ad quod animum aduertere pretium operæ fuerit; Non eadem semper violentiâ læutum esse in Sacerdotes & Catholicos. Vt enim primis Ecclesiæ Christianæ temporibus fuere Imperatores & Iudices alij alijs læuiores, alij deinde mitiores; ita Elizabethâ regnante, cum Apostolo merito gloriari poterant orthodoxi in laboribus fuisse se plurimis, in Carceribus abundantius, in plagis supra modum, in mortibus frequentius: Feruebat enim (vt in initijs pleraque) hæresis, recenti odio incitata *Maria* Regina quæ omni conatu adlaborauerat labefactatam *Henrici* & *Edwardi* temporibus Catholicam fidem instaurare; tum etiam per suasione posse se vi & metu animos Catholicorum frangere, Sacerdotes ab instituto arcere. Mitius aliquanto egere *Jacobus* & *Carolus* si sanguinem spectes, quanquam & sub istis violenter nostris septem vita crepta est, & alijs pluribus; Catholici in fortunis grauiora perpassi sunt quam sub Elizabetha. Legibus etiam (quas octauo libro recensui.) vim suam obrinentibus, liberum erat Iudicibus, quoties vellent, his contra quoluisset agere, neque facile Reges quemquam qui in iudicium vocatus esset eximebant, cum palam refragari legibus, & Catholicis indulgere è re sua esse non iudicarent; Hinc *Edmundus Arosmithæus* Iudicis potius immanitate sublatus est quam Regis voluntate. Et postero die Catholicus alter pater familias; per causam quidem interfecti apparitoris, quem nè tetigerat quidem, fugerat etiam nè ab eo Religionis causâ insequente teneretur; Apparitorem hero imminuentem famuli insectati sunt; is fuga sibi consulens cecidit, & ex fractâ sibi ex calu tibiâ putrescente moritur. Id testibus probatum est, & ipsiusmet morientis iureiurando. Iudex tamen in vincula coniectum Catholicum necis peregit reum, & iussit plecti. Pridie quàm supplicio afficeretur, pedibus prehensum raptarunt ad fanum hæreticorum, capite ad terram toties impingente, vt detritos allisione crines sublequens populus colligeret. In fano pronus iacuit digitis in aures immisissis garrientem è suggesto Ministellum auersatus. Oblata est ei deinde vita, si vel iurare in verba solènia, vel fana adire vellet; utrumq; constanter recusans, & asserens se mille mortes pati velle potius, pendit, comes haud dubie illi in gloria qui pridie passus fuerat *Arosmithæo.*

XXXVI. Memorabile etiam est illud quod noster *Percæus* scriptum reliquit in aduersarijs de *Marmeduca Bowes*. Hic etsi fortunarum seruandarum causâ Protestantium ritus frequentabat, habebat vxorem liberisque Catholicos, & ad hos erudiendos pædagogum domi Aatholicum (Catholicum enim vt per leges non licebat) Vxor in iudicium ea causa vocatur quod Sacerdotes domo reciperet foueretque: Maritus pro vxore deprecaturus sistit se comitio; rogat Iudices sui misereri velint & vxoris, neque legum pœnas exigere; esse se fidelem subditum; nihil domi agi quod perniciosum

Stantibus legibus esse semper se cuius anam persequendi vexandi. 2. Cor. 11. 23.

Exempla aliquot Cruditatis in Catholicos. Richardus Hurst.

Marmeduca cas Bowes

1635.

fit; venire quidem aliquando notos quosdam ad uxorem viros, non tamen existimare se tales eos esse quales dicuntur esse. Aderat Pædagogus cum hæc diceret, & exclamat, probe nosse herum qui illi sint, cum eis omnem honorem exhibeat, & præ alijs in mensa, & extra mensam locet venerationis causâ loco honestiore. Iudex accusationem conscribi confestim mandat de Marmeduca Sacerdotum receptore. Ille in genua prouolutus orat, obsecrat, flagitat, lachrymatur, testes appellat circumstantes omnes qui eum quot Hebdomadis ritus communes frequentantem haud dubiè viderant. Nihil proficit; amandatur in vincula. Ingredivus carcerem, conspectâ Catholicâ sibi notâ quæ ibi detinebatur, Heu, inquit, domina, En ego tuæ Religionis causâ ducor, cum Religionem illam haud hæcenus sim amplexus! Intellexit sapiens mulier quid facto opus esset; procuravit illi congressum Sacerdotis; Ecclesiæ conciliatus & postridie plexus, sidera opinato citius, & illustri cum corona transcendit.

XXXVII.

Ioannes
Rigbey.

Celebris est actio Richardi Martini Iudicis quam Ioanni Rigbeyo intendit. Hic bono loco natus in famulatum se dederat viduæ Catholicæ; Hæc citata vt in Comitio de Religione responsura compareret, mittit Ioannem vti se ægritudinis causâ excuset, præstato de rei veritate iureiurando. Cui Iudex, quis tu es qui audes pro Papista iurare? & Ioanes, " sum utique homo, & conditione famulus) At præterea quid, reponit Iudex; Papista, an ex Protestantibus aut Puritanis quispiam, cuius demum Religionis? Vis templa nostra frequentare? " Nequaquam,) Ita sanè existimabam; Papista es, & quiduis poteris iurare, habes enim Sacerdotem semper ad manum quite absoluat. " Ego verò (ait Ioannes) non soleo iurare, neque habeo Sacerdotem qui me absoluat.) Tum rursus rogatus de Templis & communione. " Aliquot sunt, inquit, anni ex quo ritibus vestris non interfui, neque volo illis interesse; ad Cænam vestram nunquam accessi, neque accedam vnquam, scio enim non esse Sacramentum; sum Catholicus? Credo quod vniuersalis credit Ecclesiâ) Fui sine semper Catholicus? " Non semper; inter Catholicos tamen educatus; cumq; ad ætatem peruenissem aliquanto maiorem intellexi illam in quam deuiaram viam non esse eam quâ ad salutem perueniretur.) Vis iurare Reginam esse Caput Ecclesiæ? Tum Ioannes, scio quò tendat hæc quæstio; multi sunt quos illa perplexos reddidit; Ego certè non iurabo.) Nos omnes iurauimus, si tu reculas, proditoris es reus, & læsæ Majestatis. " Ego vero, inquit, fidelis sum subditus, non proditor; quod vos fecistis, aut alij, ad me non attinet; non iurabo.)

Quid si Papa inuaderet Angliam, vt Religionem vestram inueheret; cuius partes lequereris? Papæ, an Reginæ? " Ad hæc Ioannes, Vitæ, vt video, meæ insidiamini; non est mihi tutum plura respondere.) Digressi deinde ad alia, interrogant an esset Sacerdos, an ordines suscepisset, an transfictasset; quanquam ad singula responderet negando, (neq; enim se dignum existima-

existimabat tanto honore) aliud vero nihil in se suscepisse nisi ut viueret modereturque Catholicè, ut experirentur an capilli in vertice essent ceteris duriores, ut solent esse Sacerdotibus qui sæpè raduntur, vocato tonsore locatum in vicino lapide curant tonderi. Sub eo lapide calefiebant ferramenta quorum vltus est ad stigmata latronibus inurenda; diuturna sessione capere ardere vestes, qua de re cum quereretur, & pararet surgere; Nequaquam, inquit, paratur enim tibi scilicet altera calidior. Si ita est (reponit Ioannes) sedebo equidem libenter hac tanta de causâ, & subijcite si vultis nouum ignem. Iterum cum rogassent an vellet eorum ritibus interesse? Nequaquam, inquit, neque enim ista me terrent. Itaque onustum ferro amandâ ad Nouam portam, postmodum de capite dicturum. Productum interrogat Iudex quamdiu fuisset Catholicus? Tribus, inquit, fere annis. sequitur igitur te fuisse reconciliatum ab aliquo sacerdote; fatetur ne? Fateor equidem ita esse; adiui enim quendam in custodia detentum; ille autem iam non est in viuis. Præpara itaque te (ait Iudex) ut de capite confestim respondeas: traditumque Commenariensi iubet catenis onerari. At ille, Nullum hoc verbo iucundius mihi ad aures à multo tempore accidit; & hanc quam imponitis, aureâ Prætoris catenâ non commutauero. deditque imponenti mercedem, sicut & antea tonsori.

A meridie, ad se in conclaue vocatum Iudex blandè alloquitur in hanc sententiam: Imperitè nuper, & ut legum incius respondisti; intelligo alterius te nunc esse mentis, & cupere fidelem te præstare subditum Regina; illa in misericordiam prona est; si legibus obsequens fueris acerbiter legum ipsa moderabitur; vis ritibus nostris interesse, adire templa? Quid ad hæc Rigbeyus? Quicumque Dominationi vestræ retulit me in minimo à mea professione deflexisse, hunc inter amicos non numero: neque à me tale vltimum verbum excidit; fidelis sum Reginae subditus, eiusque obsequens legibus ijs quæ religioni non aduersantur. Nunquam significauit me templa vestra aditurum, neque adibo vnquam; & potius quam istud suspicaris, vtere obsecro primis meis responsionibus quibus mea manu subscripti; Ibi manum, hic habetis corpus; quod scripsi, paratus sum sanguine signare. Nolim profecto auferam vobis vllam dare ad existimandum quod ab animo meo primo recesserim; Quod sciant nihil à me aut dictum factumque est quo quisquam merito offedatur. Si Religio tantum est malum, currat lex in nomine Domini; & eius fiat voluntas.

XXXVIII. Ductus deinde ad subsellia iussusque pro more, manum attollere, inuocato Seruatore Iesu, B. Maria Virgine, & omnium Angelorum & Sanctorum patrocinio, sustulit alacris, & ad quatuor accusationis capita breuiter constantemque respondit in hunc sensum. Quod obijciunt me fuisse reconciliatum, fateor quidem, Deo; neque video quid in eo possit esse offensionis.

Quod ea reconciliatio quoquo modo spectarit ad animum ab obedientia Reginae debitam abalienandum, aut à legum civilium omnibusque communium imperio auertendum, profus nego.

1635.

Quod primis annis templa frequentarim, timoris fuit, ne damnum temporarium incurrerem; quod desij, iamque non frequentem, Religionis est.

Cum verò præcipua accusatio in eo versetur quod fuerim reconciliatus, iudicem ipsum appello, & confessor, vt duodecimuiris explicet, vtrum mens legis sit cum læta Majestatis reum peragere qui cum per peccata Deum grauitè offenderit, quatit illi rursus conciliari, talium ope personarum quibus in eam rem potestas legitima tradita est. Nam licet is fuerit Sacerdos Romano-Catholicus qui hoc me beneficio cumulauit, duo sunt quæ me à lege tuentur quæ Sacerdotum huiusmodi congressum vetat. Primum quod is carcere teneretur, vbi per leges licitum est huiusmodi non occurrere solum, sed succurrere: deinde quod post annum à congressu elapsum agi non potest, sunt verò plures anni ex quo nemo mihi ea de re litem mouit.) Et dicente quodam, Nihil id refert; debere duodecimuiros de læta Majestate pronunciare; " Si debent, inquit, faciant; & fiat voluntas Dei; Nam quod Iudex ait locum adhuc esse gratiæ, si promittam me templa vestra frequentaturum; Nolim existimet me, qui tot iam gradus cælum versus (vti spero) conscendi, velle fallente vltiò pede ad inferos labi. Confido Dominum *Iesum* suppeditaturum vires ad mille potius mortes tubeundas, mille vitas, si tot mihi essent, oppignerandas; iuxta legem vestram iudicate.) Duodecimuirorum primo qui aliorum vice pronunciat, summissius dicente sententiam quam vt commode audiri posset, " Eloquere, inquit, ne vereare, paratum habes qui audiat;) & dicta clarè sententia, reum censerit; " Laus tibi, ait, Domine Rex æternæ gloriæ; Deo gratias; Totum quod minamini vna est Mors; & quam nihili totum, si cum ijs conferatur quæ Christus Iesus pro nobis est passus; Tibi verò, Domine, Iudex, summas gratias ago habeoque pro ea quam in me ostendisti beneuolentia, & ex animo condono quidquid ex parte vestra, vel à duodecimuiris, aut alijs quibuscunque peccatum est.) Hæc ineunte Martio acta sunt Londini, in decimum nonum Iunij diem dilata est sententiæ prosecutio, quando rursus ad subsellia admotus rogatusque an induxisset in animum legibus de frequentandis templis obedire; cum respondisset eodem se esse quo pridem animo, ac Iudex edixisset, moriendum igitur tibi est, " Istud inquit, est quod vehementer desidero & expecto, quanquam me longè tanto honore indignissimum sentiam.) Dilata deinde est iterum executio in diem vigesimum primum Iulij: Quo die tractus ad Sancti Thomæ quas dicunt Aquas, in suburbij orientem versus sitas, constantem fidei professionem, & multis tentatam machinis glorioso agone conclusit, corona insignitus tanto illustriori quanto est certamen inexpectatum honorificentius. Et hi quidem duo sub Elizabetha voluntariam hanc Iudicum potestatem promptitudinemque experti sunt, ad legum seueritatem aduersus Catholicos exigendam, sub qua centena eiusdem generis exempla adduci possent; neque paria desunt sub Iacobo & Carolo.

XXXVIII.

1635.

XXXVIII. Thomas Forcer septuagenario maior constantiam in fide non quidem sanguine luit, ab immani tamen & barbara vexatione vix viuis euasit ad carcerem. Samuel quidam Ionlonus, inter illius regionis quadruplatores præcipuus, potestate accepta à Deccano Dunelmèsi, & cæteris qui rerum Ecclesiasticarum tractationem usurpabant, domum cum turba sodalium obledit à vigilia Pentecostes ad tertiam feriam, multa in adiacentibus hortis agrisque in violentiæ vestigia relinquens; Tum insiliens cum suis in ades quæcunque obuia perumpit, parietes, caminos, tabulata; senem in angulum præ metu abditum vt reperit, exerto petit gladio; filiam in parentis auxilium interuenientem deiecit, & inhumanè proculcat; Tum iterum ad senem, quem (nisi ex astantibus vnus intercurrisset) creditur fuisse obruncaturus. Priuigium etiam vxor accurrens pugione in pectus adacto repellitur, dura & densa circa præcordia vestis ictum sustinuit ne grauius vulneraretur. Senex tot interstrictos enses propè exanimis ad lectum defertur, neque tamen conceditur vt redimat vexationem. Honesto loco nati viri aliquot se offerunt vt promittant vadimonium, non admittuntur. Postero die magna stipante satellitum cateruâ Dunelmum aueritur ad custodiam. Hæc anno huius sæculi vigesimo acta sunt regnante Iacobo, quem licet ingenium non valde ducebat ad rigorem religionis causâ exerendum, liberum tamen cuique cum esset legibus vt quantumcunque & quodocunque vellet ad lacescendos Catholicos, qualibet captatâ, aut fictione simulata occasione, qui Regi deerat animus ad vexandû, alijs superabat; suspicabatur hi fortasse perantiquum hunc à prima ætate Catholicum, in tanta solemnitate quâ tam sciebant esse apud nos Pentecostes festum diem, non cariturum Sacerdote ad celebritatem. Si repertus fuisset aliquis optatâ potiti fuissent prædâ; præda tamen quoniam carere nolebant, auerunt ad vincula innocentem, vt se deinde pecuniâ redimat; perinde enim est vnde extorqueant, modo ipsis colligatur. Quotidiana sunt ista; & commemorandorum exemplorum non esset finis si singula recenserentur; Indignum tamen non est memoria quod pauperi cuidam accidit antiquæ fidei in comitatu Lecestrensi, Antonio Squire; Is ad Tribunal & ad Iudices ductus, & accusatus quod à Protestantium ritibus ad Catholicos transisset, variè tentatus est; tandem de iureiurando (quod vocant fidelitatis) interrogatus an illud vellet conceptis verbis iurare, cum recusaret, pecuniola quam habebat spoliatus carceri addicitur, multoq; ferro oneratur; quod cum nec prece, nec pretio redimere posset, post duos tresue menses hyberno asperoq; tempore toleratos, per carceris incommoda, & vulnus à cane inflictum in febrim incidit, venitque ad extrema: Habenti prope in faucibus animam, importunè suadent Ministri vt Catholicam deserat, suam sectam amplectatur; Neganti; vt saltem Papæ maledicat: "Ego vero, inquit, ex quo sum Catholicus didici nemini maledicere, cum antea illa mihi esset perpetua consuetudo." Itaque summa constantiâ & patientiâ moritur, neque tamen nisi post octo horas a vinculis solutus: Corpus infami in biuio iuxta

1635.

particidam mulierem humatum est. Ita per vnus cuiuslibet hominis matritiam luditur in vita & bonis Catholicorum; si vero quispiam sit inter Iudices moderatior non audet clemens videri ne audiat Papista.

Catholici
latere non
possunt.

XXX X.

Neque latere Catholicis facile est; præterquã enim quod si ritus Protestanticos non frequentant, eo ipso habentur Catholici, genus est quoddam quadruplatorum, seu Syndicorum qui singula perscrutantur: Horum alij vniuscuiusque bona mobilia, immobilia, quæ & quanta sint inquirunt, & ad Fiscum referunt. Alij numerant delicta, vt si cuius infans non est publicè Protestantium ritu Baptizatus, si quis priuatim duxerit vxorem aut si mulier nupserit; si statis diebus non audiantur preces aut concio; si suspicio sit de sacerdote occultè introducto, & sexcenta alia, quæ cum multam pecuniariam habeant annexam, aut prædã, huic inhiantes nemini facillè parcunt, nisi quis forte multo auro redemerit vexationem.

Neque parcitur censuris, quod erat aliud & acre omnino genus persecutionis. Etenim vt Hierarchiam quãdam imitati sunt nostri Anglicani Hæretici, (vt Episcoporum, Decanorum, Archidiaconorum, Canonicorum, seu Præbendariorum,) ita Ecclesiasticas etiam causas habebant, iudiciãque distincta à cæteris, in quibus per multas agerent contra reos & per Censuras.

Hinc Anno in quem deducta est hæc Historia seculi trigesimo quinto, in Comitatu Norfolkienfi allatum est aduersus colonũ Catholicum rescriptum de Excommunicato capiẽdo, eo quod vicinum quendam suum Catholicum sepeliendum curauerat ritu Catholico; In Cantabrigienfi, pauperula cum peperisset, tam obstetrix licet hæretica quam reliquæ quæ aliterant, pecuniã redimere coactæ sunt excommunicationem, quod cum excommunicata commuticassent. Ad molitorem in eadem regione Catholicum prohibebantur singulis annis vicini, vt nè triticum deferrent commolendum, aut farinam ab illo emerent; ea molestia vt se liberaret soluit quotannis octo florenos. Alius vt vxorem redimeret à Censura, florenis octoginta liceri coactus est; alter centum, alter opulentior annuis viginti quinque; vt censuras effugeret.

XXXXI.

Constantia
& spes Ca-
tholicorũ.

His tamen à tot retro annis vexati malis Catholici non despondent animo, neque spem abijciunt futurum aliquãdo vt misericors deus pristinam pietatem, cultumque verum reuehat in Angliam. Cum enim ab initio collabantis Religionis seminaria provide- rit Sacerdotum, qui vi tormentorum necisque formidine superata non cessarent rectam fidem prædicando orandoque fouere; vnum etiam Audomari in quo Iuuentus ad omnem quem fors tulerit gradum vitæ, virtutum præceptis & humaniorum literarum præsidio imbueretur; variorum quoque Religiosorum hominum sacra Collegia, vt sanctorum Benedicti, Dominici, Francisci, & societatis Iesu, & infirmioris sexus refugia compluria, per Belgium, per Germaniam, per Gallias, per Italiam, Hispaniaque;

niaſque ipſiſque laicis addiderit animos ad quantamcunque prius experien-
dam fortunam quam vt Sacramentorum caterorumque adiumentorum
ad fidem conſeruandam adiumentis careant, dubitandum non arbitrantur
quin idem qui capit, ad congruentem iſtis finem tantum opus perducturus
ſit: Creſcentibus enim malis creſcunt animi; & quantumcunque graues rogen-
tur leges, vel vim ſuam nunquam fortiuntur, vel cum die flaccſcunt. Ex fu-
cato etiam illo ordine clericorum, quem ad ſpeciem quandam & imitationem
dignitatis Majoritatisque Eccleſiaſticae, & ad ſectam ſuam coactione quaſi
Canonica firmendam, retinuerant hæretici, Dei iuſto iudicio vnâ cum Capi-
te intercilo non immerito augurantur, omnem illam, quæ nuper facta eſt,
rerum mirandam conuerſionem, non ad reſtituendam ſed ad abolendam
cum tempore hæreſim pertinere. Sic enim Iudæorum Religiones conuſo
Pontificum ordine paulatim extinctæ ſunt; & iſthic ipſo tædio multiplica-
tarum ſectarum ad vnâ veram fidem præparantur animi: In qua dum hæ-
retici Catholicorum admirantur ſuſpiciuntque conſtantiam, concordiam,
alacritatem, ſenſim molliuntur quæ olim ferociôres erant mentes, & quem
nè fortunis excidant verentur recipere venerantur cultum, & parem ſibi op-
tant perſeuerantiam. Noſtrum *non eſt noſſe tempora vel momenta* Act. 1. 7.
quæ Pater poſuit in ſua poteſtate, ſed expectare miſericordē & potentem
manum Dei, qui vt olim Iſraeliticum populum tranſiit illæſum per mare
rubrum, & per plures viarum amfractus induxit in promiſſam Patribus terram
nos etiam benigno reſpiciet oculo, & poſt ſudores multorum & ſanguinem,
ſuſcitabit ſuper nos verbum bonum, vt congreget nos de vniuerſis gentibus, Hier. 29.
& de cunctis locis ad que expulit nos; & dabit Paſtores iuxta cor ſuum qui 10.
paſcent nos ſcientia & doctrina, & c. 3. 15.
quique non minori ardore animi, induſtria,
ac vigilan-ia in aperto diſcurrent ad reducendas à recto tramite deuiantes
oues, quàm qui in occulto tot annis, miran- ſanè conſtantia, latere ad conſer-
uandas. Paſtores inquam, qualem de gente noſtra, hac ipſa noſtra ætate, de-
dit colligendis in altero orbe poſitis *Braſilia* populis, *Ioannem de Almeida;*
cuius vita (idiomate Luſitanico edita in lucem) quanquam admiranda po-
tius in multis quàm ab vnoquoque imitanda, cum per hos dies, quibus iſta
ſcribitur & parauit prælo, in manus incidit, ſeruiet documento, & Deum
quos vult, & quando vult, & quomodo vult, eligere in vineam ſuam Ope-
rarios; & corde ſincero illi ſeruientes nira poſſe & magna in carne fragili præ-
ſtare tum ad ſeipſos omni virtutum genere locupletandos, tum ad Dei glo-
riam in proximorum ſalute procuranda amplificandam, *Domino cooperante,* Marci vlti-
& ſermonem confirmante ſequentibus ſignis. mo.

XXXXII. *Simon Vaſconcellus*, Prouincialis *Braſiliae*, qui ſe huius *Ioannis* Vaſconcel-
proſitetur quondam fuiſſe locum, amicum intimū, & Superiorem, ex vſu fami- lus in vita
liari, ex aduerſarijs poſt mortem repertis indicibulq; actionū, ex Autheticis Ioannis.
iuratiſq; teſtimonijs, narrat, regnante in Anglia *Elizabetha*, Londini natū, Gen-
tilitio

Lib. 1. c. 3. n. 4. titilio nomine dictū fuisse *Mada* (seu potius *Meaad*) quod deinde à vocis similitudine in *Almeidam* mutatus est: Parentes habuisse Catholicos. His (vt existimatur) volentibus transuectus *Vianam* (Lusitaniæ celebre emporiū) & inter liberos Benedicti de Rocha ab anno ætatis decimo ad decimum septimum piè educatus, cum eodem Pernambuco Brasiliæ nauigauit. Isthic, Deo piam animam ad magna disponente, studia humanitatis præferens mercaturæ, in scholis Societatis vna cum literis hausit desiderium eidem se adiungendi locum, & quarto post anno admittus est. Erat is annus seculi quingentesimus nonagesimus secundus, ætatis ipsius vigesimus primus. Quanti semper fecerit seruatum se fuisse in illum diem explicatius dici non potest quàm ipsiusmet verbis desumptis ex Meditatione quam inscripsit de Beneficijs, cui hunc præ-

Admitti ur.
in SOCIETATEM &
quanti id
fecerit.

Lib. 3. c. 12

fixit titulum. " Meditatio de beneficijs quæ in me valdè singulariter supra
" omnes qui sunt aut futuri sunt homines contulit Deus Dñs noster, nomina-
" tim de altissimo Beneficio vocationis, in quo, quod ad me attinet, includun-
" tur multa & magna beneficia, de quibus debeo sæpe & serio cogitare, ex to-
" ta anima, intellectu, memoria, voluntate, petendo à Deo gratiam & affe-
" ctum ad illud agnoscendum, & æstimandum, & gratias agendum diuinæ
" suæ Maiestati, & Magnificentiæ sicut debeo.) Pergit deinde ponere præam-
" bula & puncta in hunc modum. Primò. Ponere mihi debeo an-
" te oculos totum cursum vocationis meæ, & meminisse principiorum, me-
" diorum, & circumstantiarum quomodo ab vsque Angliæ, & ciuitate Londi-
" nensi, ex medio Hæresum, eo tempore quo maximè ardebant, vocatus fue-
" rim, in ætate etiam in qua nihil sciebam siue boni siue mali, ab homine ab-
" ductus quem non noueram, neque vnquam videram, cum essem solus, &
" Patens abesset domo: impedimentum quod habui cum suggereretur vt non
" irem: & ego nihil curans secutus sum illum qui me abduxit Vianam vsque,
" ac deinde Pernambuco in Brasilia; Atque Pernambuco vsque ad primum
" motum interiorem Dei mei ad amplectendam hanc Sanctissimam, charam,
" & dilectam Societatem, quam ego tam parum sum meritis.

" Memoria reperam simul cum isto Beneficio, mala multa ex quibus eri-
" puit me Deus, illa præsertim in quibus omnino periissem; videlicet, quando
" nauigando in Brasiliam cecidi ex prora nauis in mare: Secundò, quando au-
" dus comedendi ficus, cadens ex summitate arboris mansi sine loquela tan-
" quam mortuus: tertio, in Recife Pernambuci, vbi ludentem in littore vi-
" dantes fluctus me deuoluerunt in mare, nemine vidente, nemine præsentem
" qui opitularetur: quarto, quando Indus quidam ebrius à vino, robustus &
" neruosus, comminuisset mihi haud dubiè caput fuisse quem totis viribus li-
" brabat; & Deus Dominus noster me seruauit: quinto, ab homine etiam qui
" me ense nudo insequeretur.

" Considerabo igitur magnitudinem beneficij, & quanti debeam illud
" facere, recolendo omnia bona quæ venerunt mihi pariter cum illo, consue-
" tudinem cum iustis & Sanctis, quietem non solum animæ, sed etiam corpo-
" ris, &

ris, & præcipue tranquillitatem Conscientiæ: Et quod plerique, aut fere omnes qui hoc modo vocantur à Deo, æternam consequuntur salutem, cum talis vocatio numeretur inter signa Prædestinationis; Id quod ingentis est consolationis, non possum tamen mihi promittere securitatem, quia si non correspondero vocationi, non solum peribit mihi omnis fructus, sed seruiet maiori condemnationi, sicut Iudæ; vnde concipiam magnum timorem; quoniam quo status est altior eo casus est grauior. Perperidam etiam quàm casus sit facilis, quando ex tepiditate quacunque & incuria incipit quis indignus fieri, sicut lactæ literæ & Sancti nos docent: quapropter valde necessarium est non negligere paruos defectus, sed eos cauere & deslere tanquam si eilent magni.

Merito autem Christus Dominus in Euangelio vocat hoc genus beneficij *Centuplum*; verissimum enim est quod pro quacunque re bona quam relinquimus in mundo, recipimus in Religione aliam quæ valet *Centuplum* & amplius. Quæcunque consolatio spiritalis quam largiri solet Deus infimis suis seruis dici potest *Centuplum* & amplius, vti experientia discimus; quanto magis magni illi motus quos Deus magnis suis seruis communicat. Haud dubiè tam magni sunt pretij, vt dicere possint, cum Sancto Xauerio, videri Deum refundere velle in hac vita integram solutionem. Vocat præterea Christus hoc donum *Theaurum absconditum*; sicut enim is qui habet Theaurum absconditum est tam diues vt non sciat quantum habeat, ita omnes qui sumus Religiosi sumus tam diuites vt non sciamus quantas habemus diuitias, & vt sciamus opus est gratia particulari.

XXXXIII. Hæc meditabatur, hæc recolebat sapiens pius iuuenis, & magno cum ardore reddebat gratias Deo, non lingua solum & affectu, sed opere multo magis & industria ad virtutes solidas consequendas; præcipuo verò studio ferebatur ad rerum diuinarum Contemplationem, & sui ipsius perfectissimam mortificationem & contemptum; quibus in duobus tantum profecisse visus est vt antiquis deserti incolis compararetur, præsertim postquam absoluto primo Tyrocini anno, à statione Omnium Sanctorum translatus ad Ciuitatem cui nomen à S. Spiritu *Iosephum Anchietam* sortitus est Magistrum, (illorum temporum nouum *Thaumaturgum*) in cuius mores nolter *Almeida* penitus transisse visus est: Omne tempus quod supererat Actioni impendebat Contemplationi, ieiuniorum, vigiliarum, flagellorum, ciliciorum, ceterarumque asperitatum nunquam satur, siue comitaretur ^{Vivendi} ^{modus au-} ^{sterus.} ^{L. 3. c. 7.} ^{n. 5.} ^{gum} ^{ff} tres in cicurandis Barbaris per solitudines & inaccessos recessus laborantes, siue confecto Tyrocini tempore studijs incumberet quibus ad sacros Ordines parabatur, siue cum Sacerdos anno sexcentesimo secundo & sequentibus per desertas regiones ipse discurreret ignotis populis ad humanitatem reuocandis & imbuendis. Itinera peragebat semper pedes, & per quantauis aspera non se committebat gestandum (pro more Gentis) in reti; acciditque cum ad pa-

gum (dictum à Conceptione Virginis) pergeret viâ petrosâ & inæquali, motus commiseratione Lusitanus quidam qui comitabatur dolebat boni senis vicem in tam aspera laborantis; Ille commiserationem ad tentationem ab occulto hoste pertinere interpretans, depositis confestim calceis vestigia figebat tanquam qui inimicum calcaret, & tanta celeritate præcurrebat socijs vt longo ante illos spatio ad pagum perueniret.

L. 5. c. 2.
n. 4.

Alias cum è pago Sancti Pauli ad honestæ familiæ villam audiendæ Confessionis gratia transisset, tam fuere piè importuni Domini Villæ vt vrbانيتatis fines transgressurus videretur si oblatum ad reditum rete recularret; Itaque sub hospitum oculis conscenso reti confedit, gestabaturque à duobus hinc inde succollantibus Indis. Vix ad iactum sclopeti processerant, cum baiuli sentientes se onere leuatos, neque vnde id esset perspicientes, inter se suo idiomate dicerent *Niposi*, hoc est, non grauat iste: Multo verò mirati sunt amplius quando ad pagum progressi viderunt ante se Patrem hunc *Almeidam* stantem ad ianuam Collegij subridentem & annuentem illis eo quod dolo sancto illos decepisset; adhæsitque deinde illi inter indigenas nomen *Patris magni qui non grauat*.

De Instrumentis verò quibus carnem affligebat paria narrantur nominatis Eremitarum habitatoribus; neque ieiuniorum ac vigiliarum minor erat asperitas, aut strati duritas, neque precationum dies noctelque

Lib. 3. c. 8.
Varia genera ciliciorum & flagellorum.

continuata duratio. A cingulo sursum armabat se cilicio ex setis equinis aspero quo domi utebatur & foris: Alterum, infertis septem crucibus ex ferro aculeatis, in honorem septem verborum Christi morientis, à cingulo deorsum induebat domi tantum nè iter agentem impediret; habebat & minora cilicia intertextis catenis ferreis; Catenas etiam integras quas totum circumuolebat corpori, & laminas æreas ad tegenda brachia, crura, tibias, non minus aduersus spirituales inimicos armatus, quam hostem aggressuri milites cataphracti. Simili varietate utebatur in flagellis: quædam habebat ex ferro, quædam ex fidibus confecta, alia ex funibus contortis, alia ex bouino corio, omnia imbuta copioso sanguine, quo etiam tinctum sæpius reperiebatur pavementum: Qua in re illud stuporem exaggerat, quod ad vltimam usque ætatem hac seueritate in se sæuierit, donec aliquot ante mortem annis iussus est instrumenta asperiora comburere, de quo in quibusdam suis scriptis sic ait.

” Etsi in pago Sancti *Francisci Xauerij* combussi omnem meam armaturam quæ me totum armabam, brachia etiam & crura, ita vt vix illa possem mouere, duo tamen cilicia retinui quibus adhuc vtor, sine crucibus & ferreis catenis, & gesto quotidie, & singulis diebus sæpius me flagello vsque ad sanguinem.) numerabat verò tempore quo hæc scripsit annos Societatis quinquaginta tres, ætatis septuaginta quatuor.

Alio vero loco de cilicio inferiore quod domi tantum gestabat, hæc addit, ” Quando eundem mihi erat foras anticipabam & induebam mea cilicia, præcipue in pago Sancti Michaelis & Conceptionis; Neque vnquam per ista impediabar in ijs quæ mihi ab obedientia demandabantur

dabantur; iuuabant me potius, & recreabant & addi mihi sentiebam robur animi, & alacritatem.

XXXXIV. Ieiuniorum deinde Catalogo hanc præfixit præfationem. " Per gratiam Dei & Domini nostri, & Beatæ Virginiæ dominæ meæ, Matris Dei, Patronæ, Migistræ, Ducis, lucis, & fortitudinis fragilium & spe destitutorum peccatorum, qualis ego sum, rogo omnes Sanctos vt velint mihi adesse, fauorem & auxilium præstare, & orare Deum pro me; quandoquidem non habeo in me aliud in quo possim spem ponere, habeo vero infinitos defectus, & peccata enormia, fæda, & horribilia propter quæ merito possum timere damnationem & æternam perditionem, quæ ego noui, agnosco & confiteor; & beneficio quod Deus Dominus noster illa nouit, & ego illa noui, & non nouit alius præter me: Illa hic non commemoro, quia multa charta optis esset: Nunquam enim leui aut potui facere aliquid boni; & si in isto quod hic memoriæ causa pono sit aliquid aut mereatur nomen boni, non est meum, sed Dei Domini mei. Ponit deinde Ieiuniorum ordinem quem tenere decreuerat. " Primo; Omnibus secundis ferijs totius anni, in honorem Sanctissimæ Trinitatis, & pro animabus in Purgatorio, nihil comedam; gestabo etiam vnum ex tribus cilicijs, iuxta dispositionem vel infirmam vel fortiozem pauperis iumentis; cum consuetis mulcarijs ex quatuor meis flagellis, in memoriã, amorem, & venerationem, in manium & crudelissimorum illorum quinque millium, septingentorum & septuaginta & amplius verberum, quæ meus bonus, verus, & amantissimus Dominus ac Redemptor *Iesus* Christus dignatus est pro meo amore pati.

Omnibus tertijs ferijs totius anni, in pane & aqua cum eo quod supra, in honorem Archangeli Michaelis, Angeli Custodis, & aliorum Angelorum, rogando vt mei misereantur, neque derelinquant in vita neque in morte, & orent Deum vt velit mihi parcere & me saluare. Amen.

Omnibus ferijs quintis, nihil; in honorem Spiritus Sancti, & Sanctissimi Sacramenti, Sancti Patriarchæ nostri *Ignatii*, Sanctorum Apostolorum, & omnium aliorum Sanctorum & Sanctarum qui sunt in Gloria, vt Spiritus Sanctus dignetur me illuminare, & inflat mare diuino suo amore, & docere, & dare dispositionem debitam ad celebrandum, & tractanda tam alta & sublimia Mysteria, quæ includuntur in Sanctissimo Sacrificio Missæ, cum debita humilitate, timore, & amore.

Omnibus sextis ferijs anni, meminerò abstinentiæ toties nobis commendatæ in regulis initio cuiusque mensis, vt eam obseruem secundum consuetudinem Societatis, & sicut reliqui in Societate. Et quando potero, omnibus diebus vitæ meæ in pane & aqua, & aliquando nihil.

Meminerò etiam quod proposuerim abstinere à vino totâ vitâ, & nunquam illud bibere nisi in aliqua necessitate. Omnibus Sabbathis anni nihil; in honorem Sanctissimæ Dominæ

„ meæ, Matris Dei, cum omni alio quod ipsa scit, & desiderat vt faciam;
 „ & spero quod nunquam mihi deerit, cum sit mater misericordiæ & pietatis,
 „ & obtinebit vt viuam & moriar in Societate cum vera pœnitentia de o mni-
 „ bus peccatis meis, cum Sacramentis etiam Confessionis, & Sacræ-Vnctionis,
 „ in fide & spe viuæ & vera æternæ salutis. Dominicis diebus, & ferijs
 „ quartis, sicut alij, ientando, prandendo, cœnando, quando dabitur reliquis qui
 „ domi sunt; In omnibus ieiunijs ab Ecclesia præceptis, Quadragesima, quatu-
 „ or temporibus, Vigilijs Sanctorum, vt magis me conformem voluntati
 „ Dei, & obedientiæ Superioribus debita, ieiunabo vt alij cundo bis ad Refecto-
 „ rium ad prandium & collationem. Et quando ieiunat Ecclesia, ieiunabo vt
 „ ieiunat Ecclesia nisi ratio aliqua singularis occurrat. Cùm ieiunan-
 „ dum mihi erit in pane & aqua, comedam semel in die tantum; si inueniam
 „ me debilem, aut alioqui sit necessarium, petam plus panis, iuxta licentiã quam
 „ habuero & habeo à Patre Ministro. Et totum hoc quod hic scriptum
 „ est, & quidquid aliud facere, aut proposuero facere, non aliter est, aut erit,
 „ quam fuerit voluntas Dei, & prout Sancta Obedientia ordinauerit & manda-
 „ uerit. Et memori mente habebō præ oculis infinitum quod debeo Deo,
 „ Creatori, Redemptori, & Saluatori. O Anima mea, cæca, facta supra
 „ omnes mundi scditates, fugitiua, adultera, ingrata, obliuiosa, indigna tam
 „ bono Domino, Redemp- tore, Sponso amantissimo, qui tam benè mihi vo-
 „ luit, & vult, & passus est pro me & non detrusit in Infernũ, neque puniuit vt
 „ sum pluries meritis, & plusquam omnes animæ quæ ibi sunt. Propterea co-
 „ nabor esse alter quàm hæctenus fui in omni perfectione & mortificatione, in
 „ qua Sancti Societatis *Iesu* qui sunt in cœlo & qui hodie viuunt in vniuerso
 „ mundo studuerunt excellere; ideoque denuo renouo id quod sæpius firmiter
 „ proposui, mortificare me in omnibus meis sensibus. Et legam reco-
 „ lamque ista sæpius vt hæreant memoriæ, & vt possim illa opere exequi iuxta
 „ voluntatem Dei; obseruando obedientiam erga omnes meos Superiores &
 „ Confessarios, omnibus diebus vitæ meæ, vbicunq; fuero, aut esse potero,
 „ & Deus me duxerit ad gloriam suam, & salutem certam animæ meæ.
 Amen.

XXXV. Modum verò orandi quem tenuit, iussus à Superiori-
 „ bus anno huius seculi quadagesimo quinto, ipse descripsit his verbis. Quod
 „ attinet ad particulares deuotiones, habeo multas singulis plerumque diebus,
 „ ad tres, & aliquando ad plures horas, eo modo qui sequitur. Prima dirigitur
 „ ad Sanctissimam Trinitatem. Secunda, ad Sanctissimum Sacramentum: Ter-
 „ tia ad Sanctissimum Dominum *Iesum*: quarta ad Sanctissimam Mariam,
 „ Matrem Dei, dominam meam & omnium quæ creata sunt, sponfam Sancti
 „ Iosephi Patriarchæ: His perfungor in Oratorio imaginario à multis annis ere-
 „ cto in corde meo; quo vtor de die & de nocte, vbicunq; locorũ sim, in mari,
 „ & terra, in oppidis, & in desertissimis solitudinibus: aliquando cum maiori fer-
 uore,

» more, deuotione, & facilitate: diuidendo Oratorium hoc in tres partes fuit
 » tria altaria; in fronte est Sanctissima Trinitas, à sinistris Tabernaculum cum
 » Sanctissimo Sacramento; & ultimo loco Sanctissima Virgo, cum Sancto
 » Iosepho, & Domino meo *Iesu* in medio porrigente utrique manus. Animâ
 » meâ cum omnibus potentijs meis, Memoria, Intellectu, Voluntate, & quan-
 » tus sum ego, prostratus in genua, facie & capite in terra, dico, *Benedicta sit*
 » *& laudetur Sanctissima Trinitas, Pater, Filius, & Spiritus Sanctus, &*
 » *Sanctissimum Sacramentum, & Sanctissimum nomen Iesu, & Sanctissima*
 » *Virgo Maria, Mater Dei, Domina mea, & omnium que creata sunt, sponsa*
 » *Sancti Ioseph,* ore animæ meæ, & corporis huius peccatoris, & sensibus uni-
 » uersis, osculando pedes singulorum, eo modo prostratus in utramque faci-
 » em, sepius repetendo *Iesu, Maria, Ioseph,* & in fine, *Gloria Patri, & Filio,*
 » *& Spiritui Sancto, & Virgini Mariæ.* Quod à multis annis soleo secretò a-
 » pud me dicere, in fine omnium Psalmorum in officio diuino & in sacro, &
 » vbicumque dico *Gloria Patri,* Do etiam gloriam Virgini Mariæ, Matri meæ
 » & Dominae. Alias deuotiones, quæ erant multæ, & digestæ per an-
 » nos, mentes, & dies, & loca in quibus illis utebar, cum nominibus omnium
 » Sanctorum quorum diebus erant affixæ, & causis propter quas illis utebar,
 » combulli propria manu in pago omnium Sanctorum, de quo valde do-
 » leo; ab illo tempore imperfectè vñus sum illis, & perseuero vti illis prout
 » possum. Quantam verò cum his consuetudinem habuerit videre est in
 » alio indice, in quo memorat Sanctum diei in quo natus, & eius in quo exiuit
 » Angliâ, quo portum tenuit Vianæ, quo soluit Pernambucum & quo intra-
 » uit, eorum etiam quorum memoria agebatur diebus illis omnibus quibus
 » nauigauit; & quo rursus relicto Pernambuco admissus est in Societatem &c.
 » Et denique, inquit, omnes Sanctos in quorum diebus contigit me quo-
 » quam proficisci rogo & per omnem vitam meam rogabo, donec anima ista
 » mea à corpore euellatur, vt mei velint misereri, & pro me orare Dominum
 » Deum nostrum. Idemque peto & petam ab omnibus Sanctis quorum
 » habeo reliquias, aut imagines; & Sanctis etiam erga quos affectu peculiari
 » feror, & qui mihi sorte contigerunt, vsque ad mensẽ præsentem anni 1651.
 » Is erat tertius ante felicem eius ex hac vita transitum. Inter Sanctos autem
 » quos studio singulari colebat, numerat *Thomam Cantuariensem, & Edmundum*
 » *Campionum* cum omnibus in genere martyribus Magnæ Britannia; illos et-
 » iam qui in India, & qui in Iaponia passi sunt, & *Magnum Iosephum de An-*
 » *chieta,* qui licet omnes non sunt eo titulo publicè ab Ecclesia cohonestati, eo-
 » rum tamen intercessionem sibi vtilem fore existimabat cum priuatim inuo-
 » carentur.

XXXXVI. Is verò qui tam multos susceperat impensè colendos
 necesse erat vt & magna vteretur contentione animi, & temporis pluri-
 mum impenderet precationi, vt mirum non sit narrari, in more quotidiano
 illiusse secundâ post noctem mediam horâ surgere cum in Collegijs esset,

& ad sextam perseverare in oratione, genibus semper incumbentem manibusque ad cælum erectis; sæpe etiam noctes integras inlumere. Tum si officium diuinum percurrendum esset non exiguam in illo moram trahere, antequam inchoaret proponendo sibi quidpiam ex passione Christi Domini, hoc ordine: Ad matutinas preces, confictum in Horto vsque ad Petri negationem: Ad Primam: ea quæ acciderunt apud Herodem & Pilatum; Ad Nonam; illa recolebat quæ in cruce passus est vsque ad mortem: Tum in vespers & Completorio, officia piorum circa corpus, & sepulturam. Sacrosanctium Missæ Sacrificium singulari attentione peragebat; dicebatque multa sibi in eo diuinitus ostendi, & donari: utebaturque precibus particularibus ad Spiritum Sanctum directis ad impetrandam debitam cognitionem tanti Mysterij, & congruam animi humilitatem. Quocunque verò loco precaretur, totus in Deum & diuina absorptus nulla succedentium rerum nouitate, nullo occurſu dimouebatur: quæ attentio in familiarem cum proximo consuetudinem se diffundens, & Deum illi ante oculos mentis præsentem semper adesse monstrabat, & colloquia non nisi cælum redolentibus floribus adspersa proferebat, neque continere se poterat frequenter ardor internus quin improviso erumperet in voces & suspiria, vel cum super mensa quidpiam legeretur, vel cum obiret ipse domum; ita ut quærentibus indicio hæ voces essent ubi locorum esset reperiendus; sapiebant autem plerumque vel amorem accensum Diuinæ Majestatis, & pro beneficijs acceptis gratitudinem, vel reuerentiam erga Beatissimam Virginem (quam affectuosissimè sub titulo, *Matris sue* & *Matris Admirabilis* venerabatur) vel denique sui ipsius absolutissimū contemptum, qui quantus esset ex dictis superius facillè dicitur, & ex Epithetis quæ dum de se loquebatur illi erant familiaria iumentis, putredinis, sordium, seditatum, indigni cuiuscunq; boni, nihil à quoquam merentis præter contempionem: eaque de causa facillè agnoscebat natum se esse in Anglia, inter hæreticos, alienigenam, indignum qui inter homines Religiosos uiueret, ex mera ipsorum erga Deum caritate, erga se patientia sustentari. Expendebat seriò non solum quid esset secundum corpus, sed multò magis animæ cæcitatem, procliuatam ad frequentes lapsus, peccantium miserias; inter quos se reputans grauissimum exclamabat, *Væ mihi misero peccatori: quotidie me sentio peiorem, & magis abominandum in omnibus; magis quotidie ad obsequium Dei Domini mei tepidum, & negligentem in seruandis regulis; quapropter ex intimis visceribus & omni qua possum contentione rogo Reuerentiam Vestram ut mei misereatur, & orare velit pro me Deum Dominum nostrum, & Beatissimam Virginem; certus sum etenim quod peccauerim, incertus an sim veniam consecutus.*) Laudatores suos numerabat inter pessimos inimicos, Opificem, qui septem cruces ex ferro aculeatas (nesciens quo fine) fabricarat, acerrimè reprehendit, quòd cum reſciuit non tacuisset. Gubernatorem Fluminis Ianuarij excusantem se quod, nesciens quis esset, tardior fuisse

fuiſſet ad inuifendum, abductum humaniter à cætu cæterorum, rogauit impentè vnum vt concederet, nimirum, vt ſui in poſterum nullam rationem haberet, neque inuiferet, nè daretur occaſio exiſtimandi aliquid ſe eſſe cùm miler peccator ſit, indignus quem quiſquam hominum aſpiciat. Locum poſtremum frequentiffimè occupabat inter illos etiã qui non erant Sacerdotes; monituſq; aliquando à Superiore vt vel ea de cauſa ſuum caperet, nè fratribus moleſtiam crearet: "Et quis ſum ego, inquit, nonne iumentum? & vilior iumento?" Promptiffimè inſeruebat alijs, libentiſſimè vlceroſis, ſumma cum alacritate vniuerſis. Quanta diligentia, & quo labore omnibus omnia factus eſt, vt cum Apoſtolo omnes lucrifaceret, vt intelligatur, longam opus eſſet texere Hiſtoriam de natura locorum, de cæli ſolique temperie, de barbaris gentium moribus, de itinerum longitudine, de horridarum vaſtitate ſyluarum, de montium peragrandorum immani altitudine & aſperitate, de veneficarum prætigijs, de humana carnis vorandæ innata illis gentibus auiditate, de conſuetorum per Europam commodorum inopia, ſeu quæ ſunt ad victum ſpectes, ſeu quæ ad veſtitum atque habitationem, quibus omnibus tolerandis & ſuperandis *Almeida* enituit induſtria atque conſtantia.

XXXXVII. Prima eius ſtatio poſt Sacerdotium ſuſceptum fuit oppidum *Sancti Pauli*, ſic dictum ab Apoſtolo quoniam in die eius Conuerſionis primũ eo loci celebratum eſt Sacroſanctũ Miſſæ Sacrificium, operante *P. Iosepho Anchietæ*: cui cùm noſter *Almeida* fuiſſet olim diſcipulus, tanti viri recordatione non parum & recreabatur, & verò animabatur ad labores illi Miſſioni congruentes. Circumiacentes Indorum Pagos ab *Anchietæ* collectos percurrerebat in orbem pedes, nixus baculo, ad victum contentus quibulcumque quas vltro fundebat terra herbis atque radicibus, & ad potum melle Sylueſtri aqua miſto. Inſtruebat, Baptizabat, animas curabat & corpora, vt in nullo deeſſet milero populo omnibus indigenti. Inter teſtes iuratos reperiuntur qui affirmant nunquam vidiffe ſe *P. Ioannem de Almeida* in lecto ſtratum; maximam verò noctis partem notaſſe tranſigentem in oratione, vel ſedentem, vel nixum genibus. Alij in ſex vel ſeptem annis quibus illum in Miſſionibus fuerant comitati nunquam conſpexiſſe veſcentem aut carne aut piſce, contentum obuijs herbis, robuſtum tamen & validum, & magna conſtantia & laborum patientia vrgentem opus: nũquam vſum eſſe equo aut reti, ſæpe depositis tibialibus impleſſe calceos arena quò ſe magis affligeret, tam parum ſui erat amans dum alteri nulli ſtudebat eſſe aut moleſtus aut grauis. Iſthic cùm ſe totis octo annis laborioſum, de quæ ſalute vniuscuiuſque procuranda perquam ſollicitum atque induſtrium probaſſet, ad nouum opus & arduum auocatur, vt quam ſolertiam atque ſedulitatem in collectis populis excolendis ac fouendis adhibuiſſet, eandem in colligendis, atque ad humanitatem formandis poneret. Est à Sancto

Miſſiones.
Ad oppidum
Sancti
Pauli
Lib. 3. c. 7.

Ad Patos
Li. 4. c. 10.

Paulo plus centum leucis distans regio, quam *de los Patos* antiquiores nominarunt, altero tanto à flumine Argenteo disiuncta, gente habitata mansuetiore quàm illæ plerumque ferunt Prouinciæ. Huc, relicto Flumine Ianuarij, in cuius Collegio se ad iter parauerat, per pagos Conceptionis, Sancti Ioannis, & Sanctæ Mariæ ad Niues, ad Insulam Sanctæ Catharinæ in cynba delapsus, cum traiecisset locus P. Ioanni Fernandez *Gato*, acceptus est à concurrentibus populis summa cum lætitiæ significatione; intelligebant enim ab huiusmodi hominibus nil nisi salutare inferri. Ac primis duobus annis quibus ea loca coluit tantam fidei Christianæ amplectendæ retinendæque cupiditatem illi nationi iniecit, vt cum expleto concessionis tempore redendum per obedientiam esset, absconderent indigenæ cymbas, neque in discessum consentirent nisi facta promissione reuertendi, iunctisque ex gente sua Legatis sex qui coram necessitatem reditus explicarent. Oratione verò ac Mortificatione magis, atque seruate dicendi profuisse dicitur, quàm linguarum peritia, aut eloquentia.

Et ad Goai
tacazes.
cap. 11.

At interim dum de reditu capitur consilium alia illi defertur Missio, à Flumine quidem Ianuarij propior, ab humano autem more longe alienior, neque minus montium Sylvarumque proceritate & asperitate horrida, quàm insita humanarum carniū edacitate horrenda: montes tanto celsius Alpius dicuntur eminere quanto Alpes subjectis vallibus; edacitas verò tanta est vt non in delicijs modò habeatur illa caro, sed exquisitis ceremonijs celebrentur dies quibus illa vesci contigerit, & humanorum ossium ingentes cumulos habeant, ad tuguria sua congestos, monimenta egregiè, scilicet, factorum cum sese inuicem mactarint. Vallibus etiam suarum non defunt delitiæ, fontium, riuorum, lacuum, pratorum, piscium, ferarum, auium, diuersi multiplicisque generis, si genus hominum in bestias non degenerasset, & in se inuicem non essent quàm in ipsas quas venantur quotidie feras crudeliores. *Goaitacazes* nominabantur, nullo cultu Religiosi; diuinationibus dediti, diuinitatem nullam venerantes, neque vitam agnoscentes alteram quàm quæ hinc bestiarum in morem agitur. Iunctus igitur P. *Ioanni Lobato* (viro in ora Brasiliæ æquè admirando) comitante cum suis Capiteo Promontorij Capitis frigidi, iter ingreditur exeunte Sept. anni sexcentissimi decimi noni; legunt litora, peruagantur syluas, auscultant si quis forte strepitus audiatur ingruentium venatorum: cum primis qui apparuere inuito fædere, ad interiora penetrant sumptis ex ipsis viæ ducibus cum quibus primò pepigerant. Pluribus deinde in congressibus cum pluribus remotioribusque habito colloquio, & firmata pace commercioque cum Lusitanis, fructum tulere operæ à metu præsentis securitatem, spem in futurum totius gentis conuertendæ, & in formam quæ nunc est liberaliorem reducendæ.

Redit ad
Patos

L. 4. c. 25.

XXXVIII. In reditu ad *Patos* spei expectationique non respondit euentus. Gens facilis & inconstans, seiuncta à Christianorum commercio,

cio, multis implicata superstitionibus, multis, maleficiorum circumscripta atque ludificata præstigijs, nullius subdita potestati, faciles recta nuntiantibus dabat aures, difficulter actione quæ audierat complectebatur, naturâ vitiatâ inhibente, retrahente consuetudine, exemplo, Societate, quæ, cum nõdum eo loci constituenda videretur Europæorum Colonia, plus virium habitura essent ad semina quæ iaciebantur corrumpenda, quam paucorum hominum industria aut labores ad fouenda: Itaque re cum Superiore *Dominico Coelho* per literas communicata reuertit ad *S. Paulum*, paucorum Infantium Baptizatorum coronis cõtensus, quando quidem adulti tanti præmij sua se rapacitate reddebant incapaces. Duo hoc in itinere narrantur accidisse miraculo similia. Delederant nauigantes in Insulam Sancto Sebastiano & oppido Sanctorum interiacentem; post modicam refectioem subdlexerat se *Almeyda*, pro more suo, vt orationi recollectionique aliquid daret temporis; Cum ad horam concidendi non adesset quaeritur sollicitè & fat diu, cura suspensis omniû animis tanquam de perduto, apparet subito in medio astantium, auditurque dicere, *Hic sum*, cum nemo quâ vel vnde venisset notare potuerit. Aliud erat de Balena cymbam insequente; Hæc illis in oris visuntur frequentes non paruo commeatium periculo. Accesserat propius ista, & capite cymbam penè contingebat; *Almeida* impeteritus suum exerit, & data benedictione dimittit ludibundâ & quasi de beneficio exultantem. Et hæc quidem vnicuique licitum est pro arbitrio interpretari; Pleni sunt autè eius Historiæ libri quintus & sextus, varijs generibus curationum, prædictionumque, quæ si ita vt narantur gesta sunt, haud paruam miraculi speciem gerunt; gesta autè esse vt narrantur non est cur quispiam in dubium vocet, cum à fide dignis & iuratis testibus narrentur: quorû quædam hic inserenda duxi, nè eius viri per Europam oblcara sit existimatio, qui in altero orbe commune fuit dolentium perisogium, & oraculum dubitantium.

XXX XII. *Ioannes de Oliveira* Coadiutor Societatis & Pharmacopæus à febris Hæcticæ agritudine eo deductus fuerat vt cum graeolentem putredinem per os eijceret, medicorum iudicio à communi consuetu præcul amouendus videretur, accedit ad hominem *Almeida* & sic alloquitur; "Doleo, mi frater, quod Medici tuo malo non reperiant remedium; si Pater Rector dabit veniam, ego ducam te extra Collegium, & confido in Deo, & in Virgine Matre Admirabili, & in Patre nostro *Francisco Xaue-rio*, quod post paucos dies reducam te sanum, vt multis deinde annis possis seruire Societati.) Eadem cum repetijset coram Rectore, impetrata licentiâ concedit in villam illi Collegio annexam (erat autem Fluminis Ianuarij) Isthic instituit nouendiales ferias Ieiuniorum, ciliciorum, flagellationum, precationum, in honorem præcipuè Virginis Mariæ & Sancti Xauerij; de die Sacrosanctum Sacrificium offerebat in eundem finem, de nocte adibat bonum fratrem, animabat, fouebat manu pectus & latera, hortabatur vt suam adderet operâ precando, & in intercessione Beatissimæ Virginis & San-

Curationes
L. 5. c. 7.

Sancti *Xauerij* fiduciam collocaret; sæpius illi affirmans quod eorum meritis esset salutem recepturus. Die nouenæ ultimo post diuinam Eucharistiæ oblationem, irruens in amplexus "Eia inquit, frater, plurimas age Deo gratias, & Virgini Matri Admirabili; concessum est quod petebamus; confirmata fuerat in tefebri hæctica, cum vlcere in iccore; non voluit Deus vt moreris adhuc, sed vt ad aliquot annos viuas, sicut alter Rex *Ezechias*, cui addidit quindecim; die Sancti *Xauerij* eris perfectè sanus, ad eius enim intercessionem concessit hoc Deus.) neque sefellit euentus; vt crastinus illuxit, (erat enim ille Sancto sacer) perfectè sanum reduxit ad collegium, & à porta domus ad infirmorum stationem pergens, (vbi simili ex morbo iacebat æger quidam antiquus Pater *Andreas d'Almeida*) versus ad fratrem, "Carissime, inquit, tibi hunc Patrem commendo, hac enim de causa Deus tibi vitam prorogauit vt istius & aliorum huius Collegij infirmorum curam habeas.)

L. 5. c. 8.

Francisco Baretto Faria

creuerat intus in pectore *Apostema* sub iccore, quod arte Chirurgica sectum copiosam putremque fundebat saniem, non ex vlcere solùm, sed & ore, cæterisque corporis debilitati meatibus, iunctis symptomatibus mortem non longè positam indicantibus; Intrat *Almeida*, locum vlceris manu suauiter pertentat perfricatque, solatur ægrum, animat ad spem sanitatis intercessore Sancto *Iosepho* Virginis sponso, & huius effigiem apud eum memorie gratia relinquit, petens vicissim eleemosynam in fabricam Templi impendendam eiusdem Sancti; ponere iubet metum, quod non esset ex illa ægritudine moriturus. In iacentibus dubitationem ijs qui astabant, asseuerauit fidenter rem ita se habere, quoniam Dominus Deus Sancto *Iosepho* illam fecisset gratiam. Conualuit; narrauitque Rectori alias rei circumstantias. Initio morbi accessisse *Almeidam*, pertentatoque latere fixisse sub pectore modicum ceræ iussisseque nè amoueretur donec ipse rediret; rediens reperit locum inflatum, prænuuntiauitque illum esse in quo secandum esset *Apostema*. Tum tradidit chartam hæc addens "Seruet benè Dominatio Vestra istam chartam, in illa omnim scriptæ sunt gratiæ admirabiles quas Sanctus *Ioseph* Sponsus Virginis operatus est, & operabitur in Dominatione Vestra in hac ægritudine; Legat illam sæpius postquam experientia cognouerit beneficium præcipuum sanitatis.) Chartam Baretus non legerat ægritudine impediente cum *Almeida* illam repetijt, fortè nè in laudem suam aliquam cederet tanto ante tempore cognouisse notauisseque futura.

L. 5. c. 1.
n. 5. & 7.

Michæl d'Almeida

cuius Sancti Pauli habebat ancillam in villa quadam sua, quæ præterquam quod esset utroque oculo capta, morbo afflictabatur tam graui vt multis tentatis inuuliter remedijs extrema opperiretur: Ingreditur *Almeida* noster pedes, reti, quo lecti vice utebatur, ex bacillo pendente; (is modus erat quod domos suburbana percurrebat ad mancipia spiritualibus auxilijs iuuanda) solatur afflictam, dat aures confitenti, tum manum imponens capiti. "Bono animo, inquit, sis *Grimæza* (id enim erat ei nomen) statim sanaberis, & vilum

visum etiam recipies) Vix exierat *Almeida* domo, surgit ancilla sana, & utroque videns oculo:

Blasius Mendez in eodem Sancti Pauli oppido periculosè laborabat: ad angore & metu plenum ingressus *Almeida*, languentem excitat his verbis, "Frater mi, ne metuas; ex hac aegritudine non morieris; aduerte tamen animum ad id quod dico; prima post istam aegritudo te auferet; hoc monco vt ex nunc te pares, & cum Deo inuas gratiam.) Vtrumque euenit; surgit prope diem sanus, & anno vertente rursum aeger moritur.

Ad Flumen Ianuarij Antonius Correia luctabatur cum morte; in mastram domum intrat *Almeida*; commotus laments luctuque familiae dat se orationi; finita prece vocatam Matrem-familias solatur, affirmans maritum ex illa aegritudine non moriturum; & ad aegrum, "Permite me, inquit, te his manibus tangere, quæ sæpius tetigerunt pedes magni Patris *Iosephi d' Anchieta*, eius enim gratiã te sanabunt.) Ita à se amouens beneficij gratiam ab aegro depulit corporis infirmitatem, ab animo suo vanitatem.

Non absimili modo Rodericum Trancozo restituit sanitati; Acutus in pectore dolor respirandi propè abstulerat facultatem, deficiebantque medicorũ artes: Iuber *Almeida* recitare orationem Dominicam semel, semel Angelicam salutatione: Tum, "Respice, inquit, in illam Dominam, cuius ad lecti caput habes expressam effigiem; fidenter te committe illi & Sponsò eius Sancto *Ioseph*; Ter deinde ducto Sanctæ Crucis signo, & manu ad doloris locum applicatã abstergia est confestim aegritudo, redijtque per gradus integra valetudo.

L. Centena sunt eiusmodi his libris sparsa quæ vitæ patrauit, modò in summa penuria longè positus succurrens de quo est longa narratio libri quinti capite tertio; modo ad vota aegrorum præfens nullo interueniente nuntio; modo in tenebris cubile suã præsentia collustrans, tanquam si clara dies illuxisset; modò quodam quasi imperio, in odò manu ducta per partem affectam & precando pellens aegritudines; modò naretur bulentum impertita benedictione placans; modò terram modicã iniecta aquã fecundans: & terrã ipsã sanans quam calcarat pede; etenim Licentiatius Emmanuel Vasconceles ex dolore vehementi finitri lateris nullam capiens quietem, apud superuenientem *Almeidam* questus, tulit responsum, se rem Deo commendaturum; & ille abiit; aeger autem impatiens moræ, postulat paucillum terræ vbi is recenter fixerat vestigium, & facto emplastro superponit pectori; resedit confestim dolor; alterò verò die cum recrudesceret, eodem apposito remedio penitus euauit.

Iam verò, si prædictiones prænuntiationesque enumerare velimus, non sunt illæ aut minus frequentes, aut minus admirandæ. Præterquam enim quod ea fere omnia quæ recitauimus mixtam habeat præmonstrationem factorum; narratur & alia de vita, vel morte coniectura, de itineribus mari vel terra factis vel infactis,

Lib. 5. c. 9.
n. 6.

Lib. 5. c. 3.

Ca. 9. n. 10
& 1.

c. 4. n. 8.

c. 6. n. 8.

c. 4. n. 3.

c. 2. n. 3.

c. 9. n. 15.

& c. 11. n. 4.

Prædictiones
nec.

L. 5. c. 3.

n. 1. & 7.

c 3 n 6.
c 4 n 7.
c 7 n 3.
c 9 n 7.
lib 6 c. 4.
p 8. & c. 5.
6. & 7.
Lib. 6. c. 1.
n. 3.

de bellorum successu, & periculis navigationum: In quibus illud est singulare.

Annus huius seculi qua-

dragesimus octauus, septimus erat ex quo Hollandi expulsis Lusitanis incederant *Loandam* Angolæ caput, totoque illo tractu & regno fuerant potiti. Eius anni initio *Saluador Correia de Sa* classem quinque nauium regiarum appulerat ad Flumen *Ianuarij*, vt ex voluntate Regis, collectis ex vicino auxilijs, arcem construeret in *Quicombo*, loco opportuno ad subsidium *Maslangano* imponendum, quo in solo presidio Lusitani remanserant, summa rerum omnium penuria laborantes. Ea erat tunc temporis *Almeida* nostri fama & existimatio vt frequentes ad eum tum venerationis, tum consilij causa accederent. *Correia* in hoc genere deesse non voluit officio: hæsit tamen attonitus cum firmissimè asseuerantem audiret " solvendum esse propediem die *Maij* duodecimo; prouidisse illi Deum navigationem prosperam, victoriam præclaram de hostibus fidei, intercedentibus *Beatâ Virgine Assumptâ*, & *Michaële Archangelo*: hunc inuocaret, & Arce potitus, altare illi erigeret tanquam Patrono expeditionis. *Correia* pro viri auctoritate anxius, rem refert ad Rectorem Collegij, Rector pro potestate quærit ab *Almeida* vnde hæc illi sententia & tam magna fiducia; quando neque haberet *Correia* in mandatis vt hostem lacefferet, neque apparatus congruentem, neque tempus ad diem conditum colligendi militem; præterquam quod *Hollandus* nouum validumque presidium recen- ter vicino *Pernambuco* impoluisset, & haberet ad manum circumiacentes barbaros qui auxiliarentur. *Almeida* omni cum submissione audito Rectore non dubitanter respondet, "Pater Rector, scitne Reuerentia vestra quare ausus sim hoc promittere? Quia Deus Dominus, in Sacramento, quem manibus tenebam dedit mihi hoc sentire, & obligauit dicere: Vestra Reuerentia nil dubitet; permittat ire Generalem, & videbit magnas Dei mitericordias.) similia respondit interroganti Prouinciali, iussisse nimirum Deum dicere. Collectis copijs instruxit *Correia* classem quam potuit; soluit ad diem duodecimum *Maij*; ciuitate *Loanda* potitur 15. Augusti; hostem in Arcem receptum ad æquas adducit conditiones die 21. ante expletam *Virginis Assumptæ* celebritatem; memor vaticinij dedicauit sacrarium *Archangelo Michaëli*; Ciuitas etiam mutato nomine dicta est à *Virginis Assumptione*. Hæc pluribus narrantur quatuor primis capitibus libri sexti; notantur & circumstantiæ dignæ obseruatione. Primum de die duodecimo *Maij*; quo die si non soluisset, superuenientibus à Rege literis, fuisset retentus. Tum cum non pauci de euentu prospero timidè loquerentur, sererenturque sermones de infelici navigatione, constanter affirmabat *Almeida* dandas esse Deo gratias de præclara victoria, signiferum Christi *Michaëlem* de inimicis triumphasse; nuncios rei optatissimos ante celebritatem Vndecim millium *Virginum* peruenturos; id quod effectu probatum est.

Lib 6 c 5.
6 7. 8. & c.

Sequuntur deinde prædictiones de faulta navigatione eiusdem *Correia* dum rediret in

ret in

ret in Lusitaniam, de infauſta Antonij Themudo, aliaque conſimiles; de coniugijs, deque vitæ instituto Religioſo vel ſeculari capeſſendo, aut retinendo, & pluribus alijs; de ſua etiam prædeſtinatione & mortis tempore; quibus commemorandis inſilire non eſt huius loci.

Quis ex his
fructus
ca. pendus

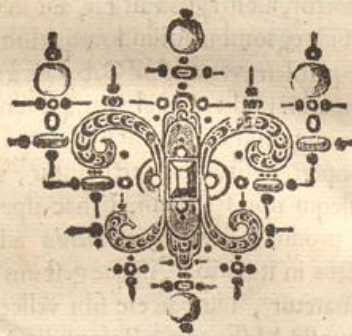
L I. Etenim in Sanctis vitis vnde iſta naſcantur conſiderare operæ pretium eſt; dona ipſa quoniam neque ambienda ſunt, neque haberi poſſunt niſi gratuito dentur, diuinæ beneficentiæ de prædicandæ ſeruiunt, non imitationi. Ipſa tamen ſua admirabilitate perſtringentia oculos excitant animos ad quandam æmulationem virtutis, quandoquidem & humana fragilitas diuinâ forâ gratiâ ad tantam poteſt exurgere perfectionem quantum in hoc viro videmus, & locupletiffimus Deus nunquam eſt in largiendo remiſſus. Illa ſu ipſius ſubtiliſſima cognitio, ſummaque contemptio, quâ ſe & maximum omnium peccatorem cenſebat, & hominum conſpectu vltiquè indignum; illa corporis aſperriſſima ad vltimam vſque ſenectutem tractatio; ſomni cibi que admiranda parcitas; labor indefeſſus; precandi aſſiduitas, atque in Deo colendo ſubmiſſiſſima reuerentia, ſtimulos admouent ad torporem incuriamque excutiendam, quò in Dei proximique amorem accenſis nihil arduum nihil importunum exiſtimemus quod ad illius gloriam, huius vtilitatem conducatur. Non eſt in noſtra gente ea feritas atque barbaries, aut in montibus horror, aut in agris vaſtitas, aut in vijs inæqualitas, aut in ſaltibus denſitas, aut in regionibus ſolitudo atque inopia, aut Cœli ſolitiæ aſpiratio tam grauis & peſtilens, vt nouo illi Orbi, tam à natura alieno, quàm regione diſiuncto comparari poſſit. Quæcumque tamen hæc ſint, huiusmodi virorum diligenti digniſſimaque contemplatione molliuntur, & propoſitis exemplis nouo operi, noui animi inſtillantur, vt pudeat non ſequi, licet omni ex parte aſſequi non tribuatur. In hac aſpera viuendi ratione, quam deſcripſimus, produxit ætatem *Almeida* ad annos octoginta duos, neque equo vectus in itineribus, neque geſtatus reti; Cumque Superior aliquando minaretur, niſi parere ſibi vellet, nullam in poſterum illi attribuendam eſſe Miſſionem; Reſpondit *Almeida*, " nullum ſe deſugere velle munus quod ex obſequio Dei eſſet aut proximi, pedeſtribus etiam itineribus; etiam cum vitæ periculo experienda illa eſſent; hoc ſui officij eſſe, hunc temporis antiqui fuiſſe morem & conſuetudinem) Cum etiam de Cilicijſ ſollicitaretur ac cæteris corporis aſperitatibus ab admirate Superiore, cui pro poteſtate oſtendenda fuerant omnia; "Hoc non miretur, inquit, R. V. aſſuetudo omnia vincit; Iſta fuerunt mea ſemper arma quibus in Miſſionibus, in locis deſertis, in itineribus difficilibus mihi ab obedientia iniunctis luctatus ſum cum diabolo. Hęc didici, & hæc à iuuentute me docuerunt primi mei magiſtri, præcipuè Sanctus ille Pater *Ioſephus de Ancheta*; neque propterea mihi vnquam deſuere vites ad quæcumque mihi ab Obedientia impoſita; potius hoc modo me ſentio validiorem; & poterit Reuerentia veſtra periculum facere.) Numerabat verò cum hæc diceret an-

Lib. 7. c. 32
n. 12.

Lib. 7. c. 32
n. 4.

nos sex supra septuaginta. Ex eo tamen paulatim parietes collabuntur de mus.
 Lib. 8. c. 1. Tactus Apoplexia quadam, duodecimo Septembris decubuit, & vigi-
 simo quarto sublatus est, anno huius seculi quinquagesimo tertio in Collegio
 Fluminis Ianuarij. De commotione ciuium clamantium, Moritur Sanctus;
 de pompa funebri; de miraculis post mortem nihil attinet dicere; virtutes
 robustæ illæ sunt quæ in his viris spectandæ veniunt vt in diem à Deo
 præstitutum sumus parati. Veniet enim aliquando *Sabbatum* illud in quo
 Ezechielis 46. *aperietur porta Orientalis sex diebus clausa: Aperiet etiam Dominus Deus*
 Ezaig. 5. 5. *aurem suis qui non contradicent, retro sum non abibunt: Hæc nostra sunt*
vota: Ille Auxiliator noster est, non confundemur.

Ipsi honor & gloria in seculum. Amen.

INDEX